

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки
Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: **«Підтримка України колективним Заходом у протидії
російській агресії: тенденції, проблеми, перспективи»**

Виконала студентка 2 курсу, групи ММВ-21
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Богданюк Вікторія Олегівна

Керівник – доктор політичних наук, професор
СИДОРУК Тетяна Віталіївна

Рецензент – _____

Робота допущена до захисту
(протокол № ____ засідання кафедри міжнародних відносин від
_____20____ року)

Завідувач кафедри міжнародних відносин: СИДОРУК Тетяна Віталіївна

м. Острог – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ КОЛЕКТИВНИМ ЗАХОДОМ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ.....	9
1.1 Теоретичні засади і стан наукового вивчення тенденцій, проблем та перспектив підтримки України колективним Заходом	9
1.2. Джерельна база і методологія дослідження західної підтримки України під час широкомасштабного російського вторгнення	16
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ КОЛЕКТИВНИМ ЗАХОДОМ ПІД ЧАС ШИРОКОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ	22
2.1 Підтримка України Сполученими Штатами Америки в умовах російської агресії.....	22
2.2 Допомога Україні країнами Європейського Союзу у протидії російській агресії.....	36
2.3 Підтримка України Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії в умовах повномасштабної російської війни	51
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ КОЛЕКТИВНИМ ЗАХОДОМ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ.....	63
3.1 Основні виклики та перспективи у наданні допомоги Сполученими Штатами для України в умовах широкомасштабного російського вторгнення	63
3.2 Проблеми та перспективи підтримки України країнами Євросоюзу для протидії російській агресії	74
3.3 Виклики і можливості подальшої підтримки України Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії в умовах російської агресії.	81
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	94

ВСТУП

З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну країни Заходу стали на сторону Києва, пообіцявши підтримку та допомогу. Небайдужі держави по всьому світу, котрі усвідомлюють масштаби загрози з боку Росії, зокрема Сполучені Штати Америки, Європейський Союз, а також Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії надають Україні необхідні фінансові ресурси, політичну підтримку, озброєння, гуманітарну допомогу і прихисток для українських громадян, які тікали від війни. Країни активізували свої дипломатичні зусилля задля підтримки України на міжнародному рівні. Однак, попри екзистенційну загрозу з боку Росії не лише для України, а також і для всього цивілізованого світу, багато західних урядів зіштовхуються з цілою низкою проблем, які ускладнюють процес надання необхідної військово-економічної допомоги для України.

До того ж сьогодні питання про підтримку України, а також про обсяги допомоги, перебуває у центрі політичних та наукових дискусій. Зокрема лунають різноманітні думки, як на підтримку подальшого постачання допомоги Україні в умовах триваючої війни, так і проти.

Україна досі знаходиться в центрі уваги колективного Заходу, однак необхідно простежити основні тенденції у політиці щодо підтримки Сполучених Штатів, Євросоюзу і Великої Британії, а також визначити головні проблеми й виклики з якими зіштовхуються основні партнери Києва у процесі надання підтримки для України. Це допоможе визначити основні проблеми та майбутні перспективи щодо підтримки Україні в протидії російській агресії. Це буде корисним для сучасної української політики в умовах триваючої війни, а також для подальших наукових робіт, які стосуватимуться цієї тематики.

Аналіз стану розробки проблеми. Тема дослідження викликає інтерес у багатьох вчених, тож уже існує чимало досліджень, які розкривають та аналізують різноманітні аспекти міжнародної підтримки України в умовах російської агресії, а також висвітлюють теоретичний дискурс серед західного

академічного кола щодо причин війни та подальшої підтримки України. Зокрема, у своїй статті Сидорук Т.В. та Павлюк В. В. дослідили погляди провідних науковців щодо причин походження сучасної російської агресії та висвітлили дискусію, яка розгортається серед західних вчених¹. Процес надання фінансової допомоги Україні від іноземних партнерів та міжнародних організацій у період війни був досліджений Мороз Н. В. та Косик В. М.². Геополітичну підтримку України в умовах російської агресії розглянув Чупрій Л.³, зокрема дослідник звернув увагу на роль США та країн Євросоюзу, а також обґрунтував їхні мотиви та інтереси, крім того, автор охарактеризував позиції які займають країни. Зима В. М.⁴ дослідив особливості правової основи регулювання міжнародної допомоги Україні. Курносенко Л.⁵ проаналізувала стан міжнародної фінансової підтримки Україні в умовах війни. Рій Г.⁶ приділив особливу увагу країнам Південної Європи та охарактеризував їхню роль у наданні підтримці України після повномасштабного російського вторгнення. Значна увага була приділена Окуньовською Ю.В.⁷ співробітництву України з сусідніми державами, зокрема Румунією, Польщею, Словаччиною, Угорщиною в умовах війни, а також досліджено

¹ Сидорук Т. В., Павлюк В. В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни росії проти України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 20.09.2022 URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/rozshyrennya-nato-yak-falshyvyy-pryvid-dlya-vypravdannya-viyny-rosiyi-proty-ukrayiny> (дата звернення: 10.11.2024).

² Мороз Н. В., Косик В. М. (2022). Фінансова допомога Україні від міжнародних партнерів у період війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (5). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-08-01> (дата звернення: 09.10.2023).

³ Чупрій Л. Геополітична підтримка України в умовах повномасштабної російської агресії | Геополітика України: історія і сучасність. *Геополітика України: історія і сучасність*. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/280869> (дата звернення: 09.10.2023).

⁴ Зима В. М. (2023). МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ (ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ДОПОМОГИ). *Київський часопис права*, (3), 62-67. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.3.9> (дата звернення: 09.10.2023).

⁵ Kurnosenko L. (2022). PROBLEMS AND FEATURES OF INTERNATIONAL FINANCIAL SUPPORT OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR. *Public Administration and Regional Development*, (15), 255-274. <https://doi.org/10.34132/pard2022.15.13> (дата звернення: 09.10.2023).

⁶ Рій Г. (2022) Approaches of Southern European countries in supporting Ukraine after the full-scale russian invasion on 24 february 2022 (during february —august 2022) *Європейські історичні студії: науковий журнал*. (22). pp104-124. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/> (дата звернення: 09.10.2023).

⁷ Окуньовська Ю. В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса, Сер.: Політичні науки*. 2022. No 7. С. 70–74

допомогу яка була надана цими країнами. Також Волкова Н.⁸ проаналізувала особливості транскордонного співробітництва та підтримку, яку надає ЄС Україні у вигляді гуманітарної та військової допомоги. Ю. Стужук розглянула особливості співробітництва України та Великої Британії в умовах російсько-української війни⁹. Крім того, А. В. Грубінко у своїй статті висвітлив роль Великої Британії в умовах російсько-української війни на міжнародній арені.

Політику надання допомоги Україні колективним Заходом розглядала також низка закордонних учених, зокрема Енн Еплбаум, Г. Патман, Майкл МакФол, Іво Даалдер, а також Дж. Міршаймер, Чарльз Купчан, Атоль Лівен, Стівен Волт та інші. Детальніше огляд літератури за темою дослідження наведено у підрозділі 1.1.

Мета наукової роботи – дослідити політику надання підтримки Україні колективним Заходом у протидії російській агресії.

Завдання дослідження:

- Дослідити теоретичні засади і стан наукового вивчення тенденцій, проблем та перспектив підтримки України колективним Заходом;
- Сформувати та ознайомитися із джерельною базою дослідження західної підтримки України під час широкомасштабного російського вторгнення;
- Розглянути особливості підтримки України Сполученими Штатами, Європейським Союзом та Великою Британією;
- Висвітлити основні проблеми та виклики у наданні допомоги Сполученими Штатами для України в умовах широкомасштабного російського вторгнення;
- З'ясувати тенденції та перспективи подальшої підтримки України Європейським Союзом та Великою Британією.

⁸ Волкова Н. (2023). ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ. Економіка та суспільство, (48). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52> (дата звернення: 09.10.2023).

⁹ Стужук Ю. (2022). Співробітництво України та Великої Британії в умовах російсько-української війни. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень, 2(75), 135–140.

Об'єктом дослідження є надання колективним Заходом підтримки України в умовах триваючої російської агресії.

Предметом дослідження є тенденції, проблеми та перспективи підтримки України колективним Заходом.

Теоретико-методологічна основа дослідження ґрунтується на теоретичних напрямках дослідження та наукових методах збору та аналізу інформації. Це дослідження написано з урахуванням поглядів представників реалістичної та ліберально-ідеалістичної традиції, а також відображає вплив теоретичних засад на політичні процеси прийняття рішень. Під час дослідження було використано цілий ряд загальнонаукових та спеціальних методів для того, щоб провести комплексний аналіз та визначити особливості механізмів надання військової, економічної та гуманітарної допомоги США, Євросоюзом та Великою Британією, зокрема було використано методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, описовий, а також дескриптивний підхід. Детальніше теоретико-методологічну базу дослідження розглянуто в підрозділах 1.1 та 1.2.

Нижня хронологічна межа роботи (жовтень 2021 року) обумовлена необхідністю дослідити допомогу Сполучених Штатів та Великої Британії напередодні широкомасштабного вторгнення Росії на території України.

Верхня хронологічна межа (вересень 2024 р.) зумовлена тим, що Сполучені Штати зосереджують свою увагу на внутрішній політиці у зв'язку з виборами Президента США.

Географічні рамки охоплюють європейську частину континенту, зокрема Україну, країни Європейського Союзу та Велику Британію, а також частково Північну Америку, а саме Сполучені Штати.

Джерельна база дослідження. Для того, аби відповісти на дослідницьке питання, потрібно зібрати необхідні дані. Для цього ми використовували джерела, які знаходяться у вільному доступі. Щоб дослідити та розглянути особливості надання міжнародної допомоги, обсяги та відповідно норми правового регулювання використано нормативно-правові документи, а також

стратегії, меморандуми, двосторонні домовленості, інтерв'ю, стенограми виступів, промови та інші джерела, в яких знаходиться потрібна інформація, котра допомогла дати відповідь на дослідницьке запитання. Для того, аби зібрати ці джерела, використовувалися урядові та офіційні сайти або відкриті електронні архіви.

Аби краще розкрити тему та дати відповідь на дослідницьке запитання, ми також використовували матеріали, які публікуються в авторитетних виданнях, зокрема це статистичні дані та оперативна інформація щодо поточних подій. В ході дослідження зібрано дані, які публікуються Bloomberg, Reuters, Радіо Свобода, Голос Америки, Дзеркало тижня, The New York Times, The Washington Post, The Atlantic, The Guardian, BBC та ін. Для дослідження також необхідні були великі набори статистичних даних, то ж використовувалися матеріали Ukraine Support Tracker, Statista та ін.

Практичне значення наукових результатів дослідження полягає в тому, що вони допоможуть виявити основні тенденції у політиці країн Заходу щодо підтримки України, що буде корисним для сучасної української політики в умовах триваючої війни, а також для написання подальших наукових робіт, які стосуватимуться цієї тематики.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні підтримки України з боку колективного Заходу від початку широкомасштабного вторгнення, враховуючи особливості процесу надання військово-економічної підтримки в Сполучених Штатах, Європейському Союзі та Великій Британії. До того ж було проведено аналіз проблем та викликів, з якими зіштовхуються країни в процесі надання всебічної допомоги, а також визначено основні тенденції та перспективи щодо подальшої допомоги Україні країнами Західного світу.

Практична апробація результатів дослідження здійснена під час участі у VI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих вчених у секції «Війна, деокупація, відновлення», що відбулася 2 травня 2024 року в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса. На конференції

було презентовано доповідь на тему «Фінансова підтримка України Європейським Союзом в умовах повномасштабної російської агресії: тенденції та перспективи». За результатами наукової конференції було опубліковану збірник матеріалів «Травневі студії: історія, міжнародні відносини», вип. 9. Крім того, результати дослідження було апробовано шляхом публікації у збірнику «Наукові записки студентів та аспірантів: Міжнародні відносини», вип. 9, видавництва Національного університету «Острозька академія» наукової статті на тему: «Особливості військової допомоги Сполучених штатів Америки для України в умовах широкомасштабного російського вторгнення протягом 2022-2023 років».

Структура роботи. Робота складається з трьох розділів та восьми підрозділів. У першому розділі розглянуто теоретичні засади і стан наукового вивчення тенденцій, проблем та перспектив підтримки України колективним Заходом, а також джерельну базу та методологію дослідження. У другому розділі досліджено особливості військово-економічної підтримки Сполученими Штатами, Європейським Союзом та Великою Британією. У третьому розділі проаналізовано основні проблеми та перспективи підтримки України колективним Заходом у протидії російській агресії. Також робота містить вступ, висновки та список використаних джерел і літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ КОЛЕКТИВНИМ ЗАХОДОМ У ПРОТИДІ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

1.1 Теоретичні засади і стан наукового вивчення тенденцій, проблем та перспектив підтримки України колективним Заходом

Після широкомасштабного вторгнення Росії в Україну питання війни знову повернулося у теоретичний дискурс й викликало чимало дебатів між прихильниками різних напрямів у теорії міжнародних відносин, зокрема між представниками реалістичної та ліберальної парадигм. Науковці сперечаються про справжні причини війни, а також у який спосіб можливо закінчити кровопролиття. З огляду на це також постало питання про доцільність надання допомоги для України, зокрема військової. Тому, варто розглянути підходи прихильників двох найбільш впливових теорій, а саме реалізму та лібералізму, до трактування війни Росії проти України, а також щодо ролі країн Заходу стосовно надання підтримки Києву.

Найбільше дискусій виникає навколо бачення російської війни в розрізі реалістичної парадигми. Варто зауважити, що реалісти, як правило, не мають спільної думки щодо вищезазначених проблем, які стосуються загарбницької війни Росії, оскільки теорія складається з багатьох різних напрямів, зокрема класичного реалізму та структурного реалізму або неореалізму, який поділяють на оборонний та наступальний. Проте думки найбільш яскравих представників сучасної реалістичної теорії викликають запеклі дебати не лише в академічних колах, а також серед широкої громадськості. Наприклад, знаний американський політолог, професор Чиказького університету, відомий критик політики Сполучених Штатів щодо України та автор теорії наступального реалізму Джон Міршаймер наполегливо відстоює думку, що країни Заходу, НАТО та безпосередньо США відіграли вирішальну роль у подіях, які у підсумку призвели до широкомасштабного вторгнення Росії. Дж. Міршаймер

зазначає: «Мій головний аргумент полягає в тому, що Сполучені Штати просувають політику щодо України, яку Путін та інші російські лідери розглядають як екзистенційну загрозу, про що вони неодноразово заявляли впродовж багатьох років. Зокрема, я говорю про одержимість Америки втягнути Україну в НАТО і зробити її західним форпостом на кордоні з Росією»¹⁰. Погляди Дж. Міршаймера поділяють ціла низка науковців, серед них Чарльз Купчан, Атоль Лівен, Стівен Волт та інші. Варто зауважити, що вони активно закликають вирішити війну дипломатичним шляхом, зокрема за рахунок інтересів України. Наприклад, професор Гарвардського університету Стівен Волт у своїй статті «The Morality of Ukraine's War Is Very Murky» для *Foreign Policy* відстоює думку про хибний погляд політичного західного істеблішменту на російську неправомірну війну проти України, повторюючи аргументи Дж. Міршаймера про відповідальність Сполучених Штатів, а також підкреслює, що колективному Заходу слід призупинити постачання військової допомоги для України та спонукати Київ розпочати переговори¹¹. Подібну думку відстоює Анатоль Лівен, який є очільником євразійської програми в Інституті відповідального державного управління Квінсі, зокрема наголошує, що Україні слід погодитися на нейтральний статус та відмовитися від Криму і східних територій. Як зазначив А. Лівен, «Тут повага до міжнародного права має бути пом'якшена міркуваннями реальності, запобіганням майбутнім конфліктам та інтересами звичайних людей у регіоні. Україна вже втратила Крим і не може його повернути внаслідок нескінченної війни, яку вона майже напевно програє. Доля територій має вирішуватися на демократичних референдумах під міжнародним наглядом. Це має стосуватися і сепаратистських республік Донбасу»¹². Варто зауважити, що А. Лівен

¹⁰ Mearsheimer J. J. The Causes and Consequences of the Ukraine Crisis. *The National Interest*. 23.06.2022. URL: <https://nationalinterest.org/feature/causes-and-consequences-ukraine-crisis-203182> (date of access: 10.11.2024).

¹¹ Walt S. M. The Morality of Ukraine's War Is Very Murky. *Foreign Policy*. 22.09.2024. URL: <https://foreignpolicy.com/2023/09/22/ukraine-war-ethics-morality-murky/> (date of access: 10.11.2024).

¹² М'ясищев О., Раєвський Д. Американський Інститут Квінсі закликає віддати Росії окуповані Донбас і Крим та припинити активно озброювати Україну. Чому відомий think tank виправдовує агресію – пояснюємо (оновлено). *Бабель*. URL: <https://babel.ua/texts/109084-amerikanskiy-institut-kvinsi-zaklikae-viddati-rosiji->

висловив згоду з позицією Дж. Міршаймера: «Кожен розумний американський реаліст (як Джон Міршаймер та Стівен Волт) розуміє, що для російського істеблішменту недопущення вступу України до ворожого військового союзу є життєво важливим інтересом, задля якого можна розпочати війну»¹³. Слід зазначити, що частина реалістів загалом погоджуються з тим, що Україна має сісти за стіл переговорів з Росією, погодитися на нейтральний статус, а також відмовитися від частини своїх територій, подібну думку в своїй статті для *New York Times* відстоює Чарльз Купчан. Автор наголошує, що військова допомога для України є цілком виправдним кроком, однак підтримка має бути обмеженою для того, щоб не втягнути НАТО у відкритий збройний конфлікт й не спричинити Третю світову війну¹⁴.

Варто зауважити, що усі вищезазначені науковці підписали відкритий лист, опублікований у *The Guardian* перед самітом НАТО, у якому закликали не приймати Україну до альянсу.

Однак є ті, хто критикує спроби пояснити російську війну проти України розширенням НАТО на схід, а також протистоянням великих держав. Зокрема, Річард Лебов, вважає, що: «Бренд реалізму Міршаймера засліплює його і його послідовників і не дає їм змоги побачити справжні причини невдоволення Путіна, пов'язані зі статусом його країни і, як наслідок, з його позицією як лідера»¹⁵. До того ж Р. Лебов критикує тезу Дж. Міршаймера, що початок війни проти України - це був раціональний крок. Зокрема у своїй книзі Дж. Міршаймер у співавторстві зі Себастьяном Розато «*How States Think: The Rationality of Foreign Policy*» автори наголошують на тому, що це був цілком раціональний та виправданий крок, оскільки вступ України в НАТО – це

okupovani-donbas-i-krim-ta-pripiniti-aktivno-ozbroyuvati-ukrajinu-chomu-vidomiy-think-tank-vipravdovuye-agresiyu-royasnuyemo (дата звернення: 10.11.2024).

¹³ Lieven A. The Ethics of Realism. *Dissent Magazine*. URL: <https://www.dissentmagazine.org/article/the-ethics-of-realism/> (date of access: 10.11.2024).

¹⁴ Kupchan C. A. It's Time to Bring Russia and Ukraine to the Negotiating Table. *The New York Times*. 02.10.2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/11/02/opinion/russia-ukraine-negotiation.html> (date of access: 10.11.2024).

¹⁵ Lebow R. N. International Relations Theory and the Ukrainian War. *De Gruyter*. 01.05.2022. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/auk-2022-2021/html> (date of access: 10.11.2024).

червона лінія для РФ¹⁶. Проте, Р. Лебов відкидає думку про те, що В. Путін раціональний та послідовний у своїх діях, автор вважає, що для Росії характерна ірраціональна та хаотична система вироблення політичних рішень без глибокого аналізу та опрацювання¹⁷.

Загалом, серед прихильників реалістичної парадигми панує думка, що мирні переговори, нейтральний статус для України та територіальні поступки допоможуть закінчити війну. Однак, аргументи частини реалістів не завжди відображають реальність, оскільки вони хибно розглядають загарбницьку війну в розрізі великодержавного протистояння між США та РФ й не беруть до уваги заплутаний політичний контекст Східної Європи. Дж. Міршаймер та його прихильники помилково перекладають провину за початок війни на країни Заходу, зокрема Сполучені Штати, а також мають неточне уявлення щодо раціональних розрахунків В. Путіна. Реалісти розглядають ситуацію виключно в межах теорії, яка не здатна переконливо пояснити причини початку війни, оскільки опирається переважно на категорії «сили» та «балансу сил».

Реалісти стверджують, що основна причина початку війни Росії – це прагнення США долучити Україну до НАТО, що нібито переходить основну червону лінію Москви, оскільки держави колишнього Радянського союзу – це виключно сфера впливу РФ. Однак, Дж. Міршаймер та його прихильники, як правило, не враховують, що й до 2008 року, коли ще не відбувся історичний саміт НАТО в Бухаресті, який реалісти вважають відправною точкою, Україна та Росія мали непрості відносини, зокрема дискусії навколо приналежності півострова Криму, складнощі із переділом Чорноморського флоту, конфлікт навколо о. Тузла, перший російсько-український газовий конфлікт 2005-2006 рр. Варто зауважити, що частково реалісти праві, тому що Росію лякав євроатлантичний курс України, оскільки у Москві справді боялися втратити

¹⁶ Mearsheimer J., Rosato S. The Russian invasion was a rational act. *UnHerd*. 14.09.2023. URL: <https://unherd.com/2023/09/the-russian-invasion-was-a-rational-act/> (date of access: 10.11.2024).

¹⁷ Lebow R. N. International Relations Theory and the Ukrainian War. *De Gruyter*. 01.05.2022. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/auk-2022-2021/html> (date of access: 10.11.2024).

контроль над процесом прийняття рішень у Києві. Однак, це було пов'язано не з політикою США, а з рішенням України інтегруватися до структур НАТО та Європейського Союзу. Варто також згадати, що реалісти намагаються пояснити демократичні процеси в країнах Східної Європи, зокрема в Україні як спонсоровані Заходом акції спрямовані на послаблення Росії та зменшення її сфери впливу. Проте, виникає запитання, чому спонсоровані Росією акції та систематичне втручання у процес прийняття рішень в Україні, протягом усього періоду незалежності держави, не приніс таких результатів? Вочевидь, через те, що основну роль у формуванні політики відіграє волевиявлення народу, а не «закулісні ігри».

Також слід зазначити, що протягом тривалого періоду часу США, а також країни Західного світу не надто активно відстоювали необхідність євроатлантичної перспективи для України. Як правило, Вашингтон уникав рішучих дій та однозначних заяв, відтягуючи час. Тож, для того щоб стверджувати про «одержимість Америки втягнути Україну в НАТО і зробити її західним форпостом на кордоні з Росією», бракує аргументів та фактів, оскільки ситуація у практичному вимірі свідчить про декларативний характер заяв, а також відсутність будь-яких намірів просувати євроатлантичну інтеграцію для України.

Абсолютно протилежну позицію займають прихильники ліберально-ідеалістичної традиції. Представники цієї теоретичної парадигми стверджують, що загарбницька війна Росії проти України була актом неспровокованої агресії, який можна пояснити виключно глибоко вкоріненими патологіями російської держави, еліти чи суспільства, а не відповіддю на зовнішню загрозу з боку Заходу. Загалом, основні твердження пояснюють початок російської війни бажанням В. Путіна завоювати Україну і створити нову російську імперію, а також тим, що російський істеблішмент боявся, що приклад успішної, незалежної демократії на пострадянському просторі може спровокувати зміну режиму в Росії. Крім того, ліберальні аналітики наголошують на тому, що дії РФ – це порушення міжнародного права, тож

необхідно притягнути Москву до відповідальності. Подібні аргументи у своїй статті «The Reason Putin Would Risk War» для *The Atlantik* наводить Енн Еплбаум. Вона подає короткий огляд стосунків між Росією та Україною, а також наголошує на тому, що В. Путін найбільшу загрозу вбачає саме в демократичних процесах, оскільки боїться втратити владу, тому готовий розпочати війну¹⁸. Крім того серед прихильників ліберально-ідеалістичної традиції поширена думка, що необхідно забезпечити Україну усім необхідним, для того щоб українські війська змогли звільнити окуповані території та відтіснити російську армію за межі міжнародно визнаних кордонів.

У своїй статті «Liberal hawks versus realist doves: who is winning the ideological war over the future of Ukraine?» професор міжнародних відносин в Університеті Отаго Роберт Г. Патман порівняв підходи двох домінуючих парадигм у теорії міжнародних відносин та підкреслив, що на відміну від реалістів, прихильники ліберальної парадигми наголошують на тому, що порушення Росією міжнародного права було настільки фундаментальним, що фактично закриває шляхи до дипломатичного врегулювання, оскільки переговори б заохотили агресію В. Путіна та підірвуть міжнародний порядок, який ґрунтується на правилах, бо тоді це створить небезпечний прецедент, адже будь-яка країна зможе порушувати міжнародне право без вагомих наслідків, що призведе до більшого хаосу.¹⁹

Крім того, серед ліберальних аналітиків поширена думка про необхідність надати Україні якнайбільше зброї, наприклад Майкл МакФол, професор політології, старший науковий співробітник Гуверівського інституту, директор Інституту міжнародних досліджень Фрімена Споллі при Стенфордському університеті, а також колишній посол США в РФ, систематично відстоює необхідність надати Україні необхідну зброю для того,

¹⁸ Applebaum A. The Reason Putin Would Risk War. *The Atlantic*. 03.02.2022. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/> (date of access: 12.11.2024).

¹⁹ Patman R. G. Liberal hawks versus realist doves: who is winning the ideological war over the future of Ukraine?. *The Conversation*. 26.01.2023. URL: <https://theconversation.com/liberal-hawks-versus-realist-doves-who-is-winning-the-ideological-war-over-the-future-of-ukraine-198652> (date of access: 12.11.2024).

щоб українські війська здобули перевагу на полі бою²⁰. Також, вони наголошують на тому, що необхідно надати Україні відповідні гарантії та гарантувати членство в НАТО. Іво Даалдер, президент Чиказької ради з глобальних справ та колишній посол США в НАТО, вважає що країнам Заходу слід владнати суперечності і якнайшвидше вирішити, коли і у який спосіб Україна стане учасницею НАТО²¹.

Однак прихильники реалізму, як правило, критикують твердження представників ліберальної традиції, оскільки вважають, що це ілюзії. Наприклад, ще напередодні вторгнення Росії в Україну С. Волт, вважав, що війни можна було б легко уникнути, якщо б країни Заходу, зокрема Сполучені Штати відмовилися від ідеалістично-ліберальної парадигми у своїй зовнішній політиці, а надали перевагу реалістичному підходу. Автор зазначив у своїй статті «*Liberal Illusions Caused the Ukraine Crisis*» для *Foreign Policy*: «Дійсно, Росія, ймовірно, ніколи б не захопила Крим, і Україна сьогодні була б у більшій безпеці. Світ платить високу ціну за те, що покладається на хибну теорію світової політики»²². Проте, як зазначалося вище, фактів, які б підтверджували основні твердження реалістів, бракує.

Загалом, прихильники лібералізму правильно підмітили, що російська влада панічно боялася демократичних процесів у сусідній державі, підтвердженням цього слугує політика тиску РФ на Україну після Помаранчевої революції 2004 р., якраз тоді Росія використала енергетику як політичний інструмент й вдалася до газового шантажу, розпочавши першу газову війну проти України. Крім того після подій Революції гідності 2014 та вигнання проросійського президента В. Януковича, Кремль усвідомив, що стрімко втрачає контроль над Україною, тож було прийнято рішення розпочати

²⁰ McFaul M. How to Get a Breakthrough in Ukraine. *Foreign Affairs*. 30.01.2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/how-get-breakthrough-ukraine> (date of access: 12.11.2024).

²¹ Daalder I. How to ensure a strong, independent Ukraine. *POLITICO*. 05.07.2023. URL: <https://www.politico.eu/article/ivo-daalder-how-to-ensure-a-strong-independent-ukraine/> (date of access: 13.11.2024).

²² Walt S. M. Liberal Illusions Caused the Ukraine Crisis. *Foreign Policy*. 19.01.2022. URL: <https://foreignpolicy.com/2022/01/19/ukraine-russia-nato-crisis-liberal-illusions/> (date of access: 13.11.2024).

збройну агресію проти сусідньої країни, внаслідок якої було анексовано Крим та розпочалися тривалі бойові дії на сході України. Згодом, коли попередні спроби провалилися, Росія вдалася до відчайдушного кроку й розпочала широкомасштабне вторгнення. Також представники ліберальної теорії в міжнародних відносинах наголошують на тому, що Росія порушила міжнародне право, тож повинна понести відповідні наслідки, тож Захід має озброїти Україну для того, щоб українські війська змогли дати відсіч ворогу.

Отже, серед науковців та прихильників різних теоретичних парадигм в міжнародних відносинах розгорнулася ціла дискусія щодо російської війни проти України. Сторони через теоретичну призму намагаються зрозуміти справжні причини війни, а також, що слід робити в поточній ситуації. Реалісти звинувачують країни Заходу та їхню політику розширення НАТО на схід, а також вважають, що Сполученим Штатам слід триматися осторонь від процесів, які розгортаються в Східній Європі, оскільки це традиційна сфера впливу РФ. З іншого боку, представники лібералізму наголошують на тому, що Росія несе повну відповідальність за порушення міжнародного права і початок війни проти сусідньої країни, тож необхідно допомогти Україні вистояти та дати відсіч державі-агресорці, оскільки війна РФ – це неправомірний та нічим неспровокований акт. З огляду на твердження, які наводить кожна сторона, можна зробити висновок, що прихильники лібералізму краще розуміють поточну ситуацію, а також справжні причини війни.

1.2. Джерельна база і методологія дослідження західної підтримки України під час широкомасштабного російського вторгнення

Повномасштабне російське вторгнення в Україну викликало значний інтерес серед науковців та широкої громадськості у світі, оскільки багато-хто прагнув зрозуміти або обґрунтувати справжні причини варварської агресії Росії щодо сусідньої країни, а також дослідити шляхи вирішення проблеми. Зокрема постало запитання про необхідність надання фінансової підтримки та

більшої кількості зброї для того, щоб покращити можливості обороноздатності України. Тож, враховуючи значний інтерес до теми серед вчених, в процесі дослідження була використана значна джерельна база, яку можна розділити на групи.

До першої групи належать нормативно-правові акти, які лежать в основі двостороннього співробітництва України та колективного Заходу, а також регулюють процес надання військової, економічної та гуманітарної підтримки. Насамперед варто розглянути нормативно-правові акти, які було використано для аналізу підтримки України Сполученими Штатами, а саме: Закон про додаткові асигнування для України на 2022 рік (FY2022 USAA, P.L. 117-103, Div. N); Додатковий закон про додаткові асигнування для України на 2022 рік (FY2022 AUSAA, P.L. 117-128); Додатковий закон про додаткові асигнування для України на 2023 рік (FY2023 USAA, P. L. 117-180, Div. B); Додатковий закон про додаткові асигнування для України на 2023 рік (FY2023 AUSAA, P.L. 117-328, Div. M); та Закон про додаткові асигнування на безпеку України на 2024 рік (FY2024 USSAA, P.L. 118-50, Div. B). Крім того, було проаналізовано розділ 1250 Закону про асигнування на національну оборону на 2016 фінансовий рік (NDAA; P.L. 114-92), закон про ленд-ліз для захисту демократії України від 2022 року, а також закон «Ліхі». До того ж було розглянуто нормативно-правові документи, які регулюють допомогу Європейського Союзу, а також план REPowerEU, який спрямований забезпечити поступову відмову від російського викопного палива. Серед основних правових актів, було проаналізовано закон про підтримку виробництва боєприпасів (ASAP). Також, увагу було приділено дослідженню нормативно-правих актів, які регулюють двостороннє військове співробітництво України та Великої Британії, зокрема угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, а також договір щодо співробітництва у сфері оборони.

Друга група включає авторитетні інтернет видання, які містять статистичні дані, аналітику та оперативну інформацію. В процесі дослідження

було використано матеріали Bloomberg, Reuters, Foreign Affairs, The New York Times, The Washington Post, Council on Foreign Relations та інші.

До третьої групи входять джерела, які надають статистичні дані, що відображають динаміку та основні тенденції щодо надання допомоги та підтримки України Сполученими Штатами, ЄС та Великою Британією. Насамперед це Ukraine Support Tracker – проєкт Кільського інституту світової економіки, основна мета якого відслідковувати обсяги допомоги Україні та спостерігати за виконанням зобов'язань партнерів перед Києвом. Крім того, було використано дані Eurostat, а також Castellum.AI, які подають інформацію щодо країн, фізичних і юридичних осіб, які перебувають під санкціями.

Четверта група джерел включає заяви, пресрелізи та інформацію, розміщені на офіційних урядових порталах, зокрема для дослідження було використано дані із сайту Державного департаменту США, Європейської комісії, офіційного порталу Верховної Ради України, офіційного інтернет-представництва Президента України, посольства України в Сполучених Штатах Америки, а також британського інформаційного, урядового порталу GOV.UK.

Для аналізу джерельної була використана ціла низка загальнонаукових та спеціальних методів. Застосування методів аналізу та синтезу допомогло ретельно дослідити та проаналізувати інформацію, а також розглянути особливості надання військово-економічної допомоги Україні колективним Заходом. Крім того, це дало можливість провести комплексний аналіз джерельної бази та з'ясувати різноманітні аспекти процесів надання підтримки Україні в Сполучених Штатах Америки, Європейському Союзі та Великій Британії. Для ретельного вивчення нормативних документів та стратегій було застосовано системно-структурний метод.

Використання історичного методу дозволило дослідити еволюцію підтримки України, до того ж завдяки цьому науковому підходу, було виявлено особливості трансформації Спільної політики безпеки та оборони, а також посилення двостороннього партнерства в оборонній сфері між Україною та

Великою Британією. Також цей підхід дозволив комплексно відтворити особливості розвитку процесу надання всебічної підтримки для України.

Щоб проаналізувати політичні рішення та з'ясувати мету адміністрації Президента США Джо Байдена, було застосовано дескриптивний аналіз. В рамках цього підходу було використано ретроспективний метод для дослідження ухвалених рішень та оціночний підхід, щоб охарактеризувати реалізацію політики США, спрямовану на підтримку України під час каденції Дж. Байдена. Крім того для загального аналізу джерельної бази було використано методи дедукції та індукції. Для того, щоб оцінити ефективність політики санкційного тиску, було використано критеріальний аналіз. До того ж під час роботи над висновками та аналізом поточної ситуації було використано метод екстраполяції. За допомогою загальних принципів об'єктивізму та плюралізму вдалося зробити об'єктивним процес дослідження та формування висновків.

Отже, в процесі дослідження було використано велику кількість джерел, а саме нормативно-правові акти, інформаційні матеріали авторитетних інтерн-видань, дані, заяви та пресрелізи, які розміщені на офіційних урядових сайтах, а також статистичні дані. Для того, щоб проаналізувати значну джерельну базу дослідження було використано цілу низку наукових методів та підходів, які допомогли зробити комплексне дослідження, розглянути особливості процесу надання військово-економічної допомоги, а також структурувати інформацію й зробити висновки.

Висновки до розділу 1

Від початку широкомасштабного російського вторгнення в Україну, питання війни повернулося в центр теоретичних дискусій між представниками різних шкіл у міжнародних відносинах. Широковідомі представники реалістичної парадигми, зокрема прихильники наступального реалізму систематично звинувачують Захід у початку війни, оскільки на їхню думку,

недалекоглядна політика розширення НАТО на Схід призвела до фатальних наслідків й спровокувала Росію. До того ж вони вважають, що США повинні сприяти мирним переговорам між Україною та Росією. Щодо військової допомоги, то погляди вчених розходяться, одні вважають, що треба обмежити підтримку для Києва, інші відстоюють думку, що надавати допомогу для покращення оборонних можливостей України необхідно, однак це має відбуватися разом із прямим закликem сісти за стіл переговорів. На противагу реалістам, ліберальні аналітики стверджують, що Захід не несе відповідальності за початок Росією війни проти України, Кремль грубо порушив міжнародне право, оскільки В. Путін патологічно боїться демократичних процесів у сусідній країні та євроатлантичного курсу Києва, оскільки це становить загрозу для його влади. Тому заради збереження України у своїй сфері впливу, а також задля того, щоб перешкодити Україні інтегруватися до структур НАТО та ЄС, Росія зважилася розпочати широкомасштабний наступ, коли попередні способи впливати та шантажувати Київ провалилися.

Завдяки значному інтересу серед науковців та широкої громадськості до питання російської війни проти України, це питання було досліджено та висвітлено провідними вченими, науковими журналами та авторитетними ЗМІ, крім того було створено проєкт, який моніторить надання Україні військової та економічної допомоги. До того ж завдяки плідній співпраці Києва із західними партнерами була створена чимала нормативно-правова база, в якій відображено обсяги двосторонньої підтримки, а також визначено основні механізми, згідно з якими держави Заходу надають підтримку Україні.

Для того щоб проаналізувати значну джерельну базу дослідження, було використано цілу низку загальнонаукових, а також спеціальних методів дослідження, які дозволили проаналізувати інформацію та комплексно розглянути особливості механізмів надання військової, економічної та гуманітарної підтримки Сполучених Штатів, Євросоюзу та Великої Британії, а також виявити труднощі та виклики з якими зіштовхуються західні партнери.

Як наслідок, це дозволило визначити подальші перспективи надання підтримки для України колективним Заходом.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ КОЛЕКТИВНИМ ЗАХОДОМ ПІД ЧАС ШИРОКОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ

2.1 Підтримка України Сполученими Штатами Америки в умовах російської агресії

З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну Сполучені Штати Америки продемонстрували свою беззаперечну підтримку Києву, надаючи політичну, економічну, військову та гуманітарну допомогу. Завдяки зусиллям США, як лідера Західного світу, було швидко мобілізовано необхідну підтримку з боку інших демократичних країн в перші дні загарбницької війни, що призвело до часткової міжнародної ізоляції Російської Федерації, неправомірні агресивні дії якої, призвели до руйнування миру та стабільності в Європі, а також загально підірвали систему міжнародної безпеки. З огляду на нові безпекові виклики, які виникли перед світовою спільнотою 24 лютого 2022 року, з початком широкомасштабного російського вторгнення Сполучені Штати стали на бік України, а також активізували зусилля необхідні для того, щоб підтримати Київ в умовах російської, загарбницької війни.

Насамперед варто розглянути дії Сполучених Штатів напередодні повномасштабного вторгнення, оскільки ще до початку російсько-української війни США приділяли особливу увагу міжнародній підтримці України, питанню обороноздатності країни, а також неодноразово заявляли про те, що ймовірність вторгнення РФ в Україну найближчим часом надзвичайно висока. У другій половині 2021 року та на початку 2022 р. Вашингтон намагався згуртувати довкола себе міжнародну коаліцію, для того щоб запобігти широкомасштабному вторгненню Росії та знизити градус напруги, продемонструвавши єдність Західних країн та готовність допомогти Україні, якщо виникне така потреба. США активізували дипломатичні зусилля у спробах знайти мирне врегулювання проблеми та сприяти деескалації кризової

ситуації біля східного кордону України з Росією, де Москва під виглядом військових навчань почала накопичувати війська, готуючись до вторгнення. Крім того, в рамках цілого комплексу зовнішньополітичних, а також інформаційних дій США, спрямованого стримувати експансіоністські наміри Російської Федерації, Вашингтон заявив, що розв'язання загарбницької війни Москвою призведе до того, що Сполучені Штати та їх союзники не залишать такі дії без відповіді й застосують руйнівні для російської економіки санкції. До того ж з кінця 2021 року США пішли на безпрецедентний крок і розпочали поступово, дозовано оприлюднювати свої розвідувальні дані про можливі плани Росії, зокрема у Вашингтоні вирішили опублікувати інформацію щодо стягування російських військ до кордону з Україною²³, згодом заявили, що РФ може організувати операцію «під чужим прапором»²⁴, а також попередили про те, що ймовірно Росія готуватиме провокації, для того щоб виправдати вторгнення на території України²⁵.

Також слід зауважити, що Сполучені Штати, попри сумніви Києва, а також недовіру до розвідувальних даних з боку країн НАТО, які на тлі провалу США в Іраку, Афганістані, суперечливої політики колишнього Президента Д. Трампа, скептично ставилися до інформації, яку надавав Вашингтон, продовжували постійно наголошувати на тому, що Росія планує повномасштабне вторгнення на території України. Згідно із матеріалами *The Washington Post*, США активізували свої дипломатичні зусилля для того, щоб переконати Україну та своїх партнерів НАТО, що Росія планує широкомасштабне вторгнення. Вперше про плани РФ розпочати загарбницьку війну проінформував Держсекретар США Ентоні Блінкен Президента України Володимира Зеленського на початку листопада 2021 року у Глазго

²³ Росія знову стягує війська до кордону з Україною – *The Washington Post*. *Radio Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rosiya-kordon-viyska-ukrayina/31538144.html>.

²⁴ Alba D. Russia has been laying groundwork online for a 'false flag' operation, misinformation researchers say. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/02/19/business/russia-has-been-laying-groundwork-online-for-a-false-flag-operation-misinformation-researchers-say.html>.

²⁵ Ромашенко С., Наконечна Є. Білий дім: Росія готує привід для вторгнення в Україну. 15.01.2022. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/bilyi-dim-rosiia-hotuie-pryvid-dlia-vtorhnennia-v-ukrainu/a-60432961> (дата звернення: 23.09.2024).

(Велика Британія) на полях Міжнародної конференції з питань зміни клімату. Згодом, 10 листопада 2021 р. Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба відвідав США²⁶. В ході візиту, один високопосадовець із Держдепартаменту сказав українській делегації: «Рийте окопи». Також, 12 січня 2022 року директор ЦРУ Вільям Бернс під час зустрічі з В. Зеленським у Києві, повідомив про намір Росії захопити столицю України. Однак, попри численні попередження з боку Сполучених Штатів, керівництво України скептично поставилося до інформації наданої Вашингтоном. Як згодом зазначив Д. Кулеба: «Єдина країна у світі, яка наполегливо з такою впевненістю говорила, що нас чекатимуть ракетні удари, були Сполучені Штати Америки... Жодна інша країна не поділяла цього аналізу і [натомість] говорила, що так, війна можлива, але це буде радше локалізований конфлікт на сході України».²⁷

Тому для того, щоб допомогти Україні та посилити обороноздатність країни на тлі можливого широкомасштабного вторгнення Російської Федерації, Сполучені Штати розпочали надавати Україні військову підтримку. Особливо помітно активізувалися зусилля США в цьому напрямі за місяць до початку російської загарбницької війни. Перша партія військової допомоги від Сполучених Штатів, яка включала близько 90 тонн зброї та боєприпасів, надійшла в Україну 22 січня 2022 року²⁸. Це фактично відбувалося в рамках своєрідної формули, яку генерал Марк А. Міллі підсумував так: «Перше: не допустити кінетичного конфлікту між арміями США, НАТО та Росією. Друге: стримати війну в межах географічних кордонів України. Третє: зміцнювати та підтримувати єдність НАТО. Четверте: посилити Україну та надати їй необхідні засоби для боротьби». Варто зауважити, що ці кроки, були

²⁶ Візит Кулеби до США «дуже вчасний» з огляду на безпекові виклики в регіоні – експерти. *Радіо Свобода*. 10.10.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vizyt-kuleba-ssha/31555446.html>.

²⁷ Harris S. et al. Road to war: U.S. struggled to convince allies, and Zelensky, of risk of invasion. *The Washington Post*. 16.08.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/ukraine-road-to-war/> (date of access: 24.09.2024).

²⁸ Міністр оборони України анонсував нові поставки озброєння США. *Радіо Свобода*. 22.01.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-dopomoha-ssha-ukraina/31670824.html>.

розроблені ще в жовтні 2022 року і стали відповіддю на питання, яке постало перед адміністрацію Президента США Джо Байдена: «Як підтримати й забезпечити дотримання ґрунтованого на законах міжнародного порядку країною з надзвичайним ядерним потенціалом і не вступити у Третю світову війну?»²⁹.

Основним інструментом Сполучених Штатів для підтримки України в умовах російської агресії є фінансування військової, економічної та гуманітарної допомоги. Від початку широкомасштабного російського вторгнення Конгрес США загалом схвалив п'ять законопроектів про додаткові асигнування на оборону України, в яких передбачено виділення суми у розмірі близько 175 млрд дол. США, крайній пакет на суму 60 млрд дол. США, був затверджений 20 квітня 2024 р.³⁰.

Із загальної суми приблизно 175 млрд дол. США, Конгрес виділив \$37,8 млрд дол. США на рахунки Фонду економічної підтримки та допомоги Європі, Євразії та Центральній Азії, а також розпорядився, щоб частина цієї допомоги була доступна для прямої фінансової підтримки державного бюджету України³¹. Найбільша частина коштів, а саме 110,7 млрд дол. США, тобто 64% від загальної суми, були направлені у розпорядження Міністерства оборони США для фінансування низки програм спрямованих на військову підтримку України та союзників, а також для інших оборонних потреб США, пов'язаних із російською війною в Україні³². Також ще 26,8 млрд дол. США було затверджено Конгресом США, від початку війни, для Агентства США з

²⁹ Harris S. et al. Road to war: U.S. struggled to convince allies, and Zelensky, of risk of invasion. *The Washington Post*. 16.08.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/ukraine-road-to-war/> (date of access: 24.09.2024).

³⁰ McCabe E. M., Brown N. M. U.S. Direct Financial Support for Ukraine. *Congressional research service*. 15.08.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12305> (date of access: 05.10.2024).

³¹ McCabe E. M., Brown N. M. U.S. Direct Financial Support for Ukraine. *Congressional research service*. 15.08.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12305> (date of access: 05.10.2024).

³² U.S. Direct Financial Support for Ukraine. *Congressional research service*. 15.08.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12305>.

міжнародного розвитку (USAID) для надання бюджетної підтримки уряду України³³.

Загалом 106 млрд дол. США було виділено на військову, економічну та гуманітарну допомогу Україні, решту суми спрямували на фінансування різних заходів США, пов'язаних з російсько-українською війною, зокрема укріплення та посилення східного флангу НАТО, а також невелику частину коштів виділили на підтримку країн, які постраждали внаслідок російської агресії проти України³⁴. Варто зауважити, що більшість цих коштів залишається у Сполучених Штатах, оскільки їх витрачають на купівлю зброї в американських виробників для потреб України чи для поновлення запасів МО США. До того ж Американський інститут підприємництва провів дослідження, в результаті якого, було виявлено, що завдяки військовій допомозі для України, фінансується оборонне виробництво в більш ніж 70 містах США, загалом близько 90% із суми призначеної на оборонні потреби, виділеної Конгресом США від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, залишаються в Сполучених Штатах³⁵.

Військова підтримка Сполучених Штатів безпосередньо впливає на рівень обороноздатності України, а також на можливість протистояти агресору в умовах війни. Станом на 27 вересня 2024 р., згідно з інформацією Державного Департаменту США, Сполучені Штати надали Україні пряму військову допомогу на суму близько 61,7 млрд дол. США від початку загарбницької війни РФ. До списку наданих Сполученими Штатами озброєнь увійшли: дві батареї ЗПК "Patriot", 12 систем ЗПК NASAMS, 31 танк Abrams та 45 танків Т-72Б, понад 40 ракетно-артилерійських систем високої мобільності (HIMARS) і боєприпасів, більш як 10 000 протитанкових систем Javelin, понад

³³ USAID Announces \$3.9 billion in Direct Budget Support to the Government of Ukraine. *U.S. Agency for International Development*. 08.08.2024. URL: <https://www.usaid.gov/news-information/press-releases/aug-08-2024-usaid-announces-39-billion-direct-budget-support-government-ukraine> (date of access: 05.10.2024).

³⁴ Masters J., Merrow W. How Much U.S. Aid Is Going to Ukraine?. *Council on Foreign Relations*. 27.09.2024. URL: <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine> (date of access: 05.10.2024).

³⁵ Thiessen M. A. Opinion Ukraine aid's best-kept secret: Most of the money stays in the U.S.A. *The Washington Post*. 29.11.2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/11/29/ukraine-military-aid-american-economy-boost/> (date of access: 05.10.2024).

мільйон артилерійських снарядів, понад 400 000 000набоїв до стрілецької зброї та гранат, понад 900 бронемашин, тисячі тактичних машин і десятки тисяч протитанкових боєприпасів, а також величезна кількість іншого військового оснащення³⁶.

Військова допомога Україні надається в рамках трьох основних програм: програма президентських повноважень щодо вилучення озброєння із запасів оборонного відомства для надання військової допомоги іноземній країні (Presidential Drawdown Authority, PDA)³⁷, ініціатива сприяння безпеці України (Ukraine Security Assistance Initiative, USAI), а також програма зовнішнього військового фінансування (Foreign Military Financing, FMF)³⁸.

Для початку варто розглянути програму президентських повноважень щодо вилучення озброєння із запасів оборонного відомства для надання військової допомоги іноземній країні, оскільки цей механізм є важливим інструментом для Сполучених Штатів у кризові періоди. PDA дозволяє у надзвичайних ситуаціях адміністрації Президента оперативно надсилати озброєння із запасів Міністерства оборони США іноземним країнам. Загалом, починаючи із серпня 2021 р., коли Росія проводила підготовку до повномасштабного вторгнення й від початку загарбницької війни, яка розпочалася 24 лютого 2022 р. і триває дотепер, Сполучені Штати скористалися PDA 49 разів та надали Україні військову допомогу на суму близько 25 млрд дол. США. Крім того, варто зауважити, що PDA не входять в загальну суму витрат на військову допомогу Україні, але схвалені конгресом США законопроекти про додаткові асигнування на оборону України

³⁶ U.S. Security Cooperation with Ukraine. *United States Department of State*. 2.09.24. URL: [https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/#:~:text=Since%20January%202021,%20the%20United,Ukraine's%20sovereignty%20and%20territorial%20integrity.\(date%20of%20access%3A%2026.09.2024\).](https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/#:~:text=Since%20January%202021,%20the%20United,Ukraine's%20sovereignty%20and%20territorial%20integrity.(date%20of%20access%3A%2026.09.2024).)

³⁷ Use of Presidential Drawdown Authority for Military Assistance for Ukraine. *United States Department of State*. 27.09.2024. URL: <https://www.state.gov/use-of-presidential-drawdown-authority-for-military-assistance-for-ukraine/> (date of access: 28.09.2024).

³⁸ U.S. Security Cooperation with Ukraine. *United States Department of State*. 06.09.24. URL: [https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/#:~:text=Since%20January%202021,%20the%20United,Ukraine's%20sovereignty%20and%20territorial%20integrity.\(date%20of%20access%3A%2026.09.2024\).](https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/#:~:text=Since%20January%202021,%20the%20United,Ukraine's%20sovereignty%20and%20territorial%20integrity.(date%20of%20access%3A%2026.09.2024).)

включають кошти на поповнення американських запасів для заміни озброєнь і техніки МО США, переданих через PDA³⁹. Сьогодні це найбільш оперативний інструмент США для того, щоб забезпечити термінові потреби України на полі бою, втім існують певні бюрократичні процедури, які можуть затримати цей процес. Наприклад, Державний департамент США зобов'язаний перевірити підрозділи силових структур, яким мають надати зброю в рамках PDA згідно із «законом Ліхі», що передбачає заборону надавати американську військову допомогу іноземним підрозділам, які причетні до порушення прав людини. Цей процес вимагає додаткового часу, що безпосередньо впливає на швидкість доставлення озброєння⁴⁰.

Наступний інструмент, який використовують США для надання військової допомоги, – це Ініціатива сприяння безпеці України. Ця фінансова програма МО США спрямована на покращення обороноздатності України. USAI передбачає виділення коштів на фінансування необхідних послуг в галузі безпеки та оборони для України, зокрема на військові навчання та закупівлю зброї, також програма передбачає надання логістичної та розвідувальної підтримки. Попри те, що спочатку USAI була створена відповідно до Розділу 1250 Закону про асигнування на національну оборону на 2016 фінансовий рік «NDAA; P.L. 114-92»⁴¹, більшість допомоги в рамках цієї програми була надана лише з лютого 2022 року. Згідно з USAI, федеральний уряд укладає контракти з американським приватним сектором для того, щоб забезпечити потреби української армії. На відміну від PDA, програми, яка залучає наявні озброєння та обладнання із запасів МО США, USAI передбачає фінансування закупівлі зброї. Зважаючи на це, цей процес вимагає значно більше часу, оскільки для виготовлення і доставлення озброєння необхідно більш ніж два роки. Станом

³⁹ Masters J., Merrow W. How Much U.S. Aid Is Going to Ukraine?. *Council on Foreign Relations*. 27.09.2024. URL: <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine> (date of access: 05.10.2024).

⁴⁰ Use of Presidential Drawdown Authority for Military Assistance for Ukraine. *United States Department of State*. 27.09.2024. URL: <https://www.state.gov/use-of-presidential-drawdown-authority-for-military-assistance-for-ukraine/> (date of access: 28.09.2024).

⁴¹ NATIONAL DEFENSE AUTHORIZATION ACT FOR FISCAL YEAR 2016. *U.S. Government Publishing Office*. 25.11.2015. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-114publ92/html/PLAW-114publ92.htm> (date of access: 30.09.2024).

на 8 серпня 2024 р., МО США виділили 15,8 млрд дол. США за програмою USAI на укладення контрактів із підприємствами для постачання артилерійських снарядів калібру 155 міліметрів, систем протиповітряної оборони, боєприпасів та іншого оборонного обладнання. Загалом Конгрес США виділив 31,8 млрд дол. США для програми USAI. Крім того, для того щоб забезпечити термінові оборонні потреби України, кошти з фондів USAI ймовірно було використано для того, щоб перенаправити озброєння, зокрема боєприпаси для «Patriot» та «NASAMS» Україні, відтермінувавши замовлення інших країн⁴². Про це наприкінці червня повідомив радник Білого дому з питань комунікацій у сфері національної безпеки Джон Кірбі: «Ми збираємося змінити пріоритети постачань цього експорту, щоб ці ракети, які виходять з виробничої лінії, тепер були надані Україні, щоб ми могли забезпечити Україну ракетами, які їй потрібні, щоб зберегти їхні запаси в ключовий момент у війні із наближенням до кінця літа й осені»⁴³. Д. Кірбі також зазначив, що потрібно 16 місяців для того, щоб заповнити запаси України⁴⁴. За приблизними оцінками на цю ініціативу буде витрачено близько 1 млрд дол. США⁴⁵.

Ще однією ініціативою США, яка покликана забезпечувати певну частину потреб української армії є програма зовнішнього військового фінансування. Однак, слід зауважити, що у FMF також закладені кошти для підтримки союзників США у Східній та Центральній Європі. Програма передбачає, що Агентство зі співробітництва у сфері оборони та безпеки буде виділяти кошти у вигляді грантів та позик на закупівлю зброї в американських

⁴² Defense Production for Ukraine: Background and Issues for Congress. *Congressional research service*. 16.09.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R48182> (date of access: 30.09.2024).

⁴³ Прус М. Кірбі: США нададуть Україні пріоритет у постачанні ракет для Patriot і NASAMS, відклавши замовлення інших країн. *Голос Америки Українською*. 20.06.24. URL: <https://www.holosameryky.com/a/patriot-ukraina-priority/7663372.html> (дата звернення: 30.09.2024).

⁴⁴ On-the-Record Press Gaggle by White House National Security Communications Advisor John Kirby | The White House. The White House. 20.06.2024. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2024/06/20/on-the-record-press-gaggle-by-white-house-national-security-communications-advisor-john-kirby-15/> (date of access: 30.09.2024).

⁴⁵ Bertuca T. U.S. to redirect foreign sales of air defense missiles toward Ukraine | *InsideDefense.com*. *Inside Defense*. 20.06.24. URL: <https://insidedefense.com/insider/us-redirect-foreign-sales-air-defense-missiles-toward-ukraine> (date of access: 30.09.2024).

виробників. Загалом за весь фінансовий період 2022-2024 року, Конгрес США виділив на цю програму близько 6,3 млрд дол. США⁴⁶.

Крім того, варто розглянути «Ленд-ліз», адже цей інструмент був переважно запасним варіантом, а також мав здебільшого політичний характер. Однак, за понад два роки повномасштабної, російської війни, адміністрація Дж. Байдена не скористалася цим механізмом, а станом на 3 жовтня 2023 р. «Закон про ленд-ліз для оборони демократії Україною від 2022 року» втратив чинність і Білий дім прийняв рішення не продовжувати термін дії акту.

6 квітня 2022 р. Сенат одностайно проголосував за законопроект, а вже 28 квітня 2022 р. Палата представників Конгресу США підтримала закон про ленд-ліз для України, який 9 травня 2022 року було підписано Президентом США Дж. Байденом в урочистій залі Білого дому, що безсумнівно мало символічне значення⁴⁷. Ця подія мала також і політичний характер, оскільки вперше з часів Другої світової війни Сполучені Штати активували інструмент «Ленд-лізу», тим самим продемонструвавши готовність підтримувати Україну у війні проти Російської Федерації. Однак, США розглядали механізм «Ленд-лізу» як запасний або страхувальний варіант на випадок, якщо Конгрес США відмовиться надавати кошти для фінансування трьох основних програм, що використовують для постачання Україні озброєнь: PDA, USAI та FMF. Тоді адміністрація Дж. Байдена могла б скористатися додатковими можливостями, оскільки цей закон «надає розширені повноваження Президенту укладати такі угоди з урядом України надавати або здавати в оренду предмети оборони цьому уряду для захисту цивільного населення в Україні від російського вторгнення та для інших цілей»⁴⁸. Проте, слід зауважити, що на відміну від

⁴⁶Defense Production for Ukraine: Background and Issues for Congress. *Congressional research service*. 16.09.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R48182> (date of access: 30.09.2024).

⁴⁷ Карауц О. Значення та наслідки ухвалення США «Закону про ленд-ліз на захист демократії в Україні». *Національний інститут стратегічних досліджень*. 11.05.2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/znachennya-ta-naslidky-ukhvalennya-ssha-zakonu-pro-lend-liz-na> (дата звернення: 19.10.2024).

⁴⁸ Акт від 06.04.2022, «Закон про ленд-ліз на захист демократії України від 2022 року». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22010?an=29> (дата звернення: 19.10.2024).

вищезазначених американських програм військової підтримки України, які передбачають надання озброєнь фактично на безоплатній основі, механізм «Ленд-лізу» передбачає, що Сполучені Штати надаватимуть Україні зброю на умовах оренди або лізингу⁴⁹. Суть закону про «Ленд-ліз» схарактеризував у своєму інтерв'ю для Forbes тодішній Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба: «Ленд-ліз не замінить поточні програми. Тобто будуть і програми допомоги, і ленд-ліз, який, по суті, є орендою зброї на певних умовах. Те, що ми отримуємо зараз, нам просто дають у подарунок. Такого, щоб оренда повністю замінила подарунки, не буде. Головна мета цього закону – не створити якусь нову програму, а максимально спростити процедури в Сполучених Штатах, щоб надіслати в Україну військове обладнання у необхідних кількостях та з необхідною швидкістю»⁵⁰. Загалом, з моменту набуття чинності закону про ленд-ліз 1 жовтня 2022 р. й до 3 жовтня 2023 р., потреби використовувати механізм не виникало, до того ж сторони не уклали попередні угоди щодо умов надання озброєнь. Як наслідок, Сполучені Штати та Україна не задіяли цей механізм, оскільки пріоритет надавався вищезазначеним програмам для надання військової допомоги.

Загалом, Сполучені Штати Америки надають найбільше військової допомоги порівняно з іншими партнерами, завдяки цьому обороноспроможність України, а також можливості протидіяти російській агресії помітно покращилися.

Ще одним важливим напрямом у протидії російській агресії, стала політична підтримка України Сполученими Штатами. Ще до початку повномасштабного російського вторгнення, американці публічно запевнили, що будуть на боці України, до того ж помітно активізували дипломатичні

⁴⁹ Американський ленд-ліз для України закінчився, так і не почавшись. Чому він не запрацював - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c4n5p6pgengo> (дата звернення: 19.10.2024).

⁵⁰ Давиденко Б., Решук К. «Статус мирних переговорів з Росією – це удар по Вінниці і Миколаєву». Інтерв'ю голови МЗС Дмитра Кулеби. Forbes.ua. 18.07.2022. URL: https://forbes.ua/inside/status-mirnikh-peregovoriv-z-rosieyu-tse-udar-po-vinnitsi-udari-po-mikolaevu-intervyu-dmitra-kulebi-18072022-7211?fbclid=IwAR11F7sABXRQwZfFC_kgfgO7KEqS8r3_MyFQ3nr8SiU8wQ3lTfNkSTm3v0U (дата звернення: 19.10.2024).

зусилля для того, щоб спробувати попередити російську агресію. Як зазначалося вище, США неодноразово наголошували на тому, що Росія планує розпочати війну проти України, таким чином позбавляючи РФ ефекту несподіванки та поступово формуючи коаліцію з демократичних країн, які будуть готові підтримати Україну. Завдяки діям на випередження, Сполучені Штати та союзники досить швидко зреагували й миттєво наклали на державу-агресорку санкції. Однак, варто зауважити, що на початку війни США не сподівалися, що Україна зможе дати відсіч російській агресії, про це свідчить відсутність активних кроків для підтримки України, зокрема надання необхідної військової підтримки. Проте успіхи української армії на фронті безпосередньо вплинули на думку серед американського політикуму, оскільки починаючи з березня ситуація почала змінюватися. Втім, попри скептичне ставлення до можливостей України вистояти на початку війни, США розпочали активну міжнародну діяльність закликаючи світ до підтримки України в неправомірній війні Росії проти України. Наприкінці березня, після візиту до Брюсселю де відбулися три саміти НАТО, ЄС та G7 за участю Президента США, які були повністю присвячені російській агресії в Україні⁵¹, Джо Байден 26 березня виголосив історичну промову у Варшаві щодо об'єднання зусиль вільного світу, спрямованих на підтримку народу України. У своєму виступі Дж. Байден наголосив на тому, що США будуть на боці України, а також, що війна – це вибір Росії, крім того, Президент зауважив, що демократичному світу слід бути готовим до тривалої боротьби з автократичними режимами⁵². Згодом, 26 квітня 2022 р. відбулася перша зустріч з ініціативи МО США Контактної групи з питань оборони України на базі Повітряних сил США «Рамштайн» у німецькому місті Рамштайн-Мізенбах. Цей формат об'єднав зусилля країн, які підтримують Україну в умовах

⁵¹ Іжак О. Захід прийняв ключове рішення щодо Росії: чого чекати Україні. *Дзеркало тижня*. 25.03.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/international/zakhid-prijnav-kljuchove-rishennja-shchodo-rosiji-choho-chekati-ukrajini.html> (дата звернення: 06.10.2024).

⁵² Виступ Президента Байдена щодо об'єднання зусиль вільного світу, спрямованих на підтримку народу України. *U.S. Embassy in Ukraine*. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-president-biden-on-the-united-efforts-of-the-free-world-to-support-the-people-of-ukraine/> (дата звернення: 06.10.2024).

протистояння російській агресії, а також прагнуть надати Києву необхідну військову допомогу, тож мета регулярних зустрічей у форматі «Рамштайн» скоординувати дії союзників та забезпечити Україну необхідним озброєнням⁵³.

Однією з найбільш знакових подій двосторонніх відносин США та України в умовах російської, загарбницької війни став неанонсований візит Дж. Байдена до Києва 20 лютого 2023⁵⁴ у річницю повномасштабного вторгнення Росії. Це стало важливим дипломатичним сигналом як для українського народу, так і для всього світу, що Сполучені Штати продовжують підтримувати Україну. До того ж це був перший візит Президента США з 2008 року.

Ще одним інструментом Сполучених Штатів для протидії російській агресії, а також політичній підтримці України, стали санкції. Основними завданнями санаційної політики США щодо Росії є послаблення російської економіки й військової промисловості, обмежити доступ до західних технологій, ресурсів та фінансових ринків. В кінцевому результаті весь комплекс санкційних заходів повинен призвести до того, що б ускладнити або унеможливити подальше фінансування війни Росією.

Ще до початку широкомасштабного вторгнення РФ на території України, коли 21 лютого 2022 року Москва заявила про вихід із Мінських угод, а також проголосила «незалежність» своїх маріонеткових держав на Донбасі, США протягом наступних кількох днів застосували низку санкцій у відповідь на неправомірні дії Росії. Слід зауважити, що на той момент, Сполучені Штати були готові до такого розвитку подій і відреагували миттєво. Наступного дня Президент США Джо Байден оголосив про перший пакет санкцій, який передбачав блокування російського інвестиційного банку VEB та воєнного банку «Промсвязьбанк», а також їхніх 42 дочірніх структури, які спонсорують

⁵³ Fact Sheet on Efforts of Ukraine Defense Contact Group – National Armaments Directors. *U.S. Department of Defense*. 06.09.2024. URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3897721/fact-sheet-on-efforts-of-ukraine-defense-contact-group-national-armaments-direc/> (date of access: 06.10.2024).

⁵⁴ Візит Президента США Джо Байдена в Україну. *Посольство України в Сполучених Штатах Америки*. 20.02.2023. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/news/vizit-prezidenta-ssha-dzho-bajdena-v-ukrayinu> (дата звернення: 07.10.2024).

російську військову промисловість⁵⁵. Крім того, Дж. Байден у своїй промові зазначив: «Також будуть санкції проти суверенного боргу Росії – це значить, що Росія не зможе запозичувати на зовнішніх ринках і торгувати новими державними облігаціями на ринках. Із завтрашнього дня і потім ми запроваджуємо санкції проти російських еліт і їхніх родин. Вони беруть участь у корупційній політиці й мусять страждати також. Як ми сказали, «Північний потік-2» не буде просуватися. Коли Росія розмірковує про наступні кроки, ми також готуємося до наступних кроків і ціна для Росії буде ще більшою»⁵⁶.

Після початку російського вторгнення у 24 лютого 2022 року, США продовжили систематично накладати санкції на Росію. Сполучені Штати зосередилися на кількох напрямках, зокрема це обмеження на торгівлю енергоресурсами, фінансові та економічні обмеження, санкції проти конкретних осіб, які несуть відповідальність за підрив суверенітету та незалежності України, а також санкції на шляхи уникнення обмежень⁵⁷. Крім того, у березні 2022 року Міністерство Юстиції США оголосило створення робочої групи для виявлення російських еліт, олігархів та їхніх посередників (REPO), а також пошуку та арешту їхніх активів закордоном⁵⁸. Загалом, за рік роботи Робочої групи, було заморожено або заблоковано рахунки підсанкційних осіб на суму 58 млрд дол. США⁵⁹.

Для того, щоб забезпечити ефективність санкційного навантаження на РФ, США продовжують регулярно вивчати ситуацію, а також виявляти шляхи та посередників, завдяки яким, Росії вдається обходити накладені обмеження.

⁵⁵ Краєв О. САНКЦІЇ США ПРОТИ РФ: ПОТОЧНИЙ ОГЛЯД ТА ПЕРСПЕКТИВИ. *Prism UA*. 04.08.2023. URL: https://prismua.org/us_sanctions/ (дата звернення: 25.09.2024).

⁵⁶ Байден розповів про перший пакет санкцій проти Росії через визнання угруповань на Донбасі. *Радіо Свобода*. 22.02.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-baiden-pershyy-paket-sanktsii-proty-rosia/31717295.html> (дата звернення: 25.09.2024).

⁵⁷ Краєв О. САНКЦІЇ США ПРОТИ РФ: ПОТОЧНИЙ ОГЛЯД ТА ПЕРСПЕКТИВИ. *Prism UA*. 04.08.2023. URL: https://prismua.org/us_sanctions/ (дата звернення: 25.09.2024).

⁵⁸ U.S. Departments of Treasury and Justice Launch Multilateral Russian Oligarch Task Force. *U.S. Department of the Treasury*. 16.03.2022. URL: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0659> (date of access: 26.09.2024).

⁵⁹ Joint Statement from the REPO Task Force. *U.S. Department of the Treasury*. 09.03.2022. URL: https://home-treasury-gov.translate.google.com/news/press-releases/jy1329?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc (date of access: 26.09.2024).

Тому Вашингтон намагається також вплинути на країни чи компанії, які попри чинний санкційний режим, продовжують допомагати РФ, як правило, якщо попередження не працюють, Сполучені Штати застосовують вторинні санкції проти посередників⁶⁰.

Загалом, згідно з інформацією глобальної бази моніторингу санкцій Castellum, починаючи з 22 лютого 2022 року і до 2 серпня 2024 року, Сполучені Штати наклали на РФ 4 869 санкцій. Також, слід зауважити, що сьогодні Росія очолює рейтинг країн за кількістю накладених санкцій, оскільки з початком широкомасштабного вторгнення, проти країни-агресорки було застосовано близько 19 535 санкційних обмежень⁶¹.

Отже, завдяки військовій, економічній, гуманітарній, політичній та дипломатичній підтримці з боку Сполучених Штатів, можливості України чинити опір агресору значно покращилися. Ще до початку повномасштабного російського вторгнення США поступово готували міжнародну спільноту та український народ до можливого нападу Росії, позбавляючи державу агресорку ефекту несподіванки. Завдяки регулярним інформаційним повідомленням щодо загарбницьких планів РФ, а також активній дипломатичній діяльності Вашингтону, колективному Заходу на чолі зі США вдалося швидко відреагувати та ввести в дію санкції проти Росії у відповідь на початок війни. До того ж Сполучені Штати розпочали надавати Україні безпрецедентну за своїми обсягами регулярну військову підтримку, яка безпосередньо має вплив на ситуацію на фронті. Для цього були використані існуючі механізми та інструменти, які передбачають надання військової допомоги іноземним країнам, серед яких PDA та FMF, крім того, була задіяна ініціатива USAI, створена у 2016, для укладення довгострокових контрактів й закупівлі зброї для України. До того ж США затвердили виділення коштів для

⁶⁰ Паламарчук М. та ін. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 17.11.2023. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/mizhnarodni-sanktsiyi-yak-instrument-strymuвання-rosiyskoyi> (дата звернення: 26.09.2024).

⁶¹ Consolidated Russia Sanctions Data Dashboard. *Castellum.AI*. URL: <https://www.castellum.ai/russia-sanctions-dashboard> (date of access: 26.09.2024).

бюджетної підтримки України, зокрема через USAID, а також для гуманітарної допомоги. Загалом, від початку неправомірної війни РФ, Сполучені Штати виділили на загальні військові, економічні та гуманітарні потреби України близько 106 млрд дол. США прямої допомоги із загальної суми затвердженої Конгресом США понад 175 млрд дол. США в п'яти законопроєктах про додаткові асигнування на оборону України, прийнятих протягом 2022-2024 рр.. Решта коштів, були витрачені на поповнення запасів зброї та військового устаткування МО США, на різноманітні заходи Сполучених Штатів пов'язані з війною, зокрема посилення оборони східного флангу НАТО, а також невелика частина фінансів була спрямована для допомоги країнам, які постраждали від російського вторгнення в Україну.

2.2 Допомога Україні країнами Європейського Союзу у протидії російській агресії

З початку широкомасштабного російського вторгнення Європейський Союз засудив неправомірну агресію Російської Федерації проти України, а також ініціював цілу низку заходів, спрямованих на всебічну підтримку українського народу. ЄС активізував свої зусилля, для того щоб забезпечити Україну необхідною політичною, військовою, економічною та гуманітарною підтримкою. Крім того, Брюссель відмовився від подальшого співробітництва з РФ, а також запровадив безпрецедентні санкції, аби разом з іншими країнами Західного світу тиснути на російську економіку задля скорочення і послаблення військово промислового комплексу Росії.

24 лютого 2022 року, коли РФ розпочала повномасштабне вторгнення на території України, представники Європейського Союзу миттєво зреагували й запевнили Київ у підтримці. Голова Європейської ради Шарль Мішель і Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн зробили спільну заяву: «Своїми неспровокованими та невиправданими військовими діями Росія грубо порушує міжнародне право й підриває безпеку та стабільність у Європі та світі.

Ми закликаємо Росію негайно припинити бойові дії, вивести військових з України й поважати територіальну цілісність, суверенітет і незалежність України. Такому застосуванню сили та примусу немає місця у 21 столітті»⁶². Це було важливо на політичному рівні з огляду на потребу мобілізувати зусилля країн Європейського Союзу, оскільки від початку загарбницької війни Росії, безпекова ситуація у Європі істотно погіршилася, тож були необхідна єдність у складний час та спільні дії усіх країн-членів ЄС задля підтримки України. На підтвердження цього, Європейський Союз надав Україні статус кандидата на вступ у ЄС. 23 червня 2022 р., Європейська рада офіційно ухвалила це історичне рішення під час засідання присвяченого темі зміцнення безпеки та стабільності в Європі. Це стало своєрідним політичним сигналом для Росії про готовність Брюсселя надалі підтримувати Київ, а також засвідчило інтеграційні прагнення та приналежність України до «європейської сім'ї»⁶³. Також, Президентка Єврокомісії у своїй щорічній промові про стан Європейського Союзу під назвою «Міцний союз, коли ми тримаємося разом», зазначила основні виклики, які постали перед Європою від початку загарбницької війни Росії. Урсула фон дер Ляєн підкреслила, що «Це не просто війна, розв'язана Росією проти України. Це війна проти нашої енергетики, війна проти нашої економіки, війна проти наших цінностей і війна проти нашого майбутнього. Це війна автократії проти демократії»⁶⁴. Також, Президентка Єврокомісії окреслила основні пріоритети зовнішньої політики союзу, серед них реагування ЄС на повномасштабну війну Росії в Україні. Ця промова була дещо новаторською для Європейського Союзу, оскільки в ній було засвідчено нову геополітичну роль «Єдиної Європи» на міжнародній арені. Раніше ЄС уникав активної участі у зовнішньополітичних справах,

⁶² ЄС засудив вторгнення Росії в Україну. EU NEIGHBOURS east. 24.02.2022. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yes-zasudyv-vtorgnennya-rosiyi-v-ukrayinu/> (дата звернення: 21.10.2024).

⁶³ Історичний момент: Україна отримала статус кандидата в ЄС. BBC News Україна. 23.06.2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61889833> (дата звернення: 21.10.2024).

⁶⁴ 2022 State of the Union Address by President von der Leyen. European Commission. 14.09.2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_5493 (date of access: 21.10.2024).

виконуючи переважно бюрократичну роль, однак початок неправомірної війни РФ змінив звичну конфігурацію й з огляду на нові безпекові виклики Європейський Союз проявив згуртованість в перші місяці російської війни та активізував свої зовнішньополітичні зусилля щоб протидіяти агресору та надати необхідну підтримку Україні.

Одним з основних інструментів Європейського Союзу для реагування на російську агресію проти України стали санкції. Вперше в історії країни-члени ЄС прийняли рішення застосувати масштабні санкції проти іноземної країни. Брюссель запровадив цілу низку обмежень для того, щоб ускладнити та скоротити можливості Росії підживлювати військово-промисловий комплекс. Ці санкції стосуються конкретних осіб, які причетні до початку загарбницької війни, а також спрямовані на послаблення економіки, шляхом введення обмежень на доступ до первинних та вторинних ринків капіталу для певних російських компаній і банків, скорочення торговельних операцій, заборона на брокерську діяльність російським фінансовим установам, повна заборона на прямий чи непрямий імпорт товарів подвійного призначення, які можуть бути використані Росією для військових цілей. Крім того, країни ЄС ухвалили рішення заморозити російські активи, зокрема кошти приватних осіб, проти яких, було застосовано індивідуальні санкції⁶⁵.

Рада Європейського Союзу затвердили перший пакет санкцій проти Російської Федерації 23 лютого 2022 р., після того як Кремль ухвалив рішення визнати непідконтрольні території уряду України незалежними та направити туди російські війська. Обмеження були запроваджені проти усіх 351 депутатів

⁶⁵ЄС подовжує економічні санкції проти Росії через дестабілізацію України ще на шість місяців. EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D1%83%D1%94-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7-%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%89%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%88%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%8F%D1%86%D1%96%D0%B2_uk?s=232 (дата звернення: 22.10.2024).

Державної думи РФ, а також проти 27 фізичних та юридичних осіб, яких визнали причетними до порушення територіальної цілісності та підриву державної безпеки України⁶⁶. 24 лютого 2022 р., коли Росія розпочала широкомасштабне вторгнення в Україну, Європейський Союз зреагував досить швидко й фактично миттєво затвердив великий пакет санкцій проти РФ. Президентка Єврокомісії під час пресконференції, яка проходила за підсумками надзвичайного засідання Європейської ради, окреслила п'ять основних напрямів санкційної політики ЄС. Насамперед це фінансові санкції, як зазначила Урсула фон дер Ляєн «Зараз санкції націлені на 70% російського банківського ринку, а також на ключові компанії державної власності, включаючи оборонні, Обмеження значно підвищать витрати Росії на позики, збільшать інфляцію та поступово підірвуть російську промислову базу»⁶⁷. Наступний напрям – це енергетичний сектор. ЄС вводить обмеження для того, щоб послабити ключову сферу російської економіки. Також Європейський Союз ухвалив рішення застосувати заборону на продаж літаків, запчастин та відповідного обладнання російським компаніям, крім того, були запроваджені обмеження на доступ Росії до ринку ключових технологій, таких як напівпровідники. Крім того, обмеження були застосовані щодо візової політики, відтепер російські дипломати та бізнесмени не зможуть користуватися попередніми привілеями для в'їзду в ЄС⁶⁸.

До того ж 27 лютого 2022 року Урсула фон дер Ляєн оголосила про закриття повітряного простору країн Європейського Союзу для російських авіакомпаній. Відтепер літаки, які перебувають у російській власності чи під контролем Росії, мають російську реєстрацію, або приватні літаки, які

⁶⁶ EU adopts package of sanctions in response to Russian recognition of Ukraine's breakaway regions and sending of troops. EU NEIGHBOURS east. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu-adopts-package-of-sanctions-in-response-to-russian-recognition-of-ukraines-breakaway-regions-and-sending-of-troops/> (date of access: 22.10.2024).

⁶⁷ Урсула фон дер Ляєн: нові масштабні санкції завдадуть потужного удару по Росії. EU NEIGHBOURS east. 25.10.2022. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/ursula-fon-der-lyayen-novi-masshtabni-sankcziyi-zavdadut-potuzhnogo-udaru-po-rosiyi/> (дата звернення: 22.10.2024).

⁶⁸ Урсула фон дер Ляєн: нові масштабні санкції завдадуть потужного удару по Росії. EU NEIGHBOURS east. 25.10.2022. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/ursula-fon-der-lyayen-novi-masshtabni-sankcziyi-zavdadut-potuzhnogo-udaru-po-rosiyi/> (дата звернення: 22.10.2024).

належать російським олігархам більше не можуть потрапити до повітряного простору ЄС. Згодом, 8 березня 2022 р. Європейський Союз також заборонив російським суднам заходити в порти країн-членів, під санкції потрапили 2783 кораблів під російським прапором⁶⁹.

Також слід зазначити, що ЄС відключив ключові російські банки від системи S.W.I.F.T (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications). Це міжнародна міжбанківська мережа для здійснення платежів та передачі інформації⁷⁰. До того ж ЄС запровадив низку обмежень проти російських банків, зокрема під санкції потрапили: Сбербанк та 42 дочірні компанії, Альфа-банк і 5 дочірніх компаній, Центробанк, Кредитний банк Москви, Російський сільськогосподарський банк і Білоруський банк розвитку та реконструкції та інші⁷¹. Крім того, ЄС заблокували активи Центрального російського банку на суму понад 215 млрд євро. Європейський Союз також заморозив активи приватних осіб, які потрапили під санкції на суму 24,1 млрд євро⁷². Варто зауважити, що в Європейському Союзі тривали дискусії щодо застосування заморожених активів Росії, зокрема країни-члени розглядали варіант фінансувати допомогу Україні за підсанкційні кошти. Як наслідок, ЄС прийняв рішення перераховувати Україні прибуток від заморожених у європейських країнах активів Росії. Ці кошти будуть виплачуватися Європейським Центральним Депозитарієм цінних паперів раз на два роки та використовуватимуться для подальшої військової підтримки

⁶⁹ М. Паламарчук та ін. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України. Національний інститут стратегічних досліджень. 17.11.2023. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidi/mizhnarodni-sanktsiyi-yak-instrument-strymuвання-rosiyskoyi> (дата звернення: 22.10.2024).

⁷⁰ Міжнародна система S.W.I.F.T. Банк Південний. URL: <https://bank.com.ua/swift> (дата звернення: 22.10.2024).

⁷¹ ЄС остаточно затвердив шостий пакет санкцій проти Росії. *dw.com*. 03.06.2022. URL: <https://www.dw.com/uk/yes-ostatochno-zatverdyyv-shostyi-paket-sanktsii-proty-rosii/a-62015512> (дата звернення: 22.10.2024).

⁷² EU Blocks More Than €200 Billion in Russian Central Bank Assets. *Bloomberg*. 25.05.2023. URL: https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-05-25/eu-has-blocked-200-billion-in-russian-central-bank-assets?utm_source=website&utm_medium=share&utm_campaign=twitter&utm_source=embedded-checkout-banner (date of access: 22.10.2024).

України через Європейський фонд миру, а також для підтримки оборонно-промислового потенціалу України та реконструкції в рамках програм ЄС⁷³.

Також, слід зазначити, що Європейський Союз застосував масштабні індивідуальні санкції проти осіб, які причетні до розв'язання загарбницької війни проти України, серед них президент РФ В. Путін, міністр закордонних справ С. Лавров, олігарх Р. Абрамович, а також ціла низка міністрів, губернаторів, пропагандистів, олігархів та військовослужбовців. У цілому, сьогодні під санкціями ЄС перебуває понад 2300 російських фізичних та юридичних осіб⁷⁴.

До того ж сьогодні на тлі широкомасштабного вторгнення Росії в Україну перед державами Європейського Союзу постало складне питання. Європі потрібно було зменшити залежність від російського, викопного паливо для того, щоб не фінансувати державу-агресора. Довгий час європейський ринок був основним для РФ, оскільки значна частина енергоресурсів експортувалася державам ЄС. Згідно з даними Міжнародного Енергетичного Агентства, Європейський Союз у 2021 році імпортував з Росії 155 мільярдів м3 газу, що становить близько 45% від загального імпорту природного газу в ЄС і понад 40% загального споживання газу⁷⁵. Росія також була основним постачальником нафти для країн ЄС. Щорічно Європа купувала близько 100 млн тонн російської нафти, які складають 36,5% від загального імпорту нафти⁷⁶. Вищезазначене свідчить про суттєву залежність ЄС від російських

⁷³ Extraordinary revenues generated by immobilised Russian assets: Council greenlights the use of net windfall profits to support Ukraine's self-defence and reconstruction. *European Council Council of the European Union*. 21.05.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/05/21/extraordinary-revenues-generated-by-immobilised-russian-assets-council-greenlights-the-use-of-windfall-net-profits-to-support-ukraine-s-self-defence-and-reconstruction/> (date of access: 22.10.2024).

⁷⁴ EU sanctions against Russia. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/#military-aggression> (date of access: 23.10.2024).

⁷⁵ How Europe can cut natural gas imports from Russia significantly within a year - News. *IEA*. URL: <https://www.iea.org/news/how-europe-can-cut-natural-gas-imports-from-russia-significantly-within-a-year> (date of access: 07.06.2022).

⁷⁶ EU energy mix and import dependency - Statistics Explained. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_energy_mix_and_import_dependency&stable=1#Oil (date of access: 07.06.2022).

енергоресурсів. Це пов'язано з низкою факторів, зокрема такими як зручність транспортування, а також значні знижки, які пропонувала Москва. Тому, держави Європейського Союзу зіткнулися з надскладним завданням, оскільки їм необхідно було якомога швидше позбавитися небажаної енергозалежності від РФ. Для того, щоб розв'язати цю проблему, у ЄС спільно розробили план «REPowerEU», який передбачає швидке скорочення залежності країн-членів від російського викопного палива. Як зазначила Урсула фон дер Ляєн «Путінська війна, як ми бачимо, дестабілізувала світовий ринок енергоносіїв і показала, наскільки ми залежні від енергоносіїв та вразливі, коли покладаємося на Росію як на постачальника викопного палива. Ми зобов'язані якнайшвидше знизити залежність від Росії. І ми можемо це зробити»⁷⁷. Як наслідок, ЄС розпочав поступово відмовлятися від російських енергоносіїв, шляхом диверсифікації джерел енергопостачання, економії енергії та пришвидшеному впровадженню зеленої політики⁷⁸.

Загалом, від початку широкомасштабного вторгнення Європейський союз ухвалив та застосував проти РФ 14 пакетів санкцій, які постійно доповнювалися з огляду на поточну ситуацію, а також включають обмеження щодо осіб чи компаній, що допомагали Росії обходити санкції. Згідно з інформацією глобальної бази моніторингу санкцій Castellum, від початку широкомасштабної, російської війни, станом на 2 серпня 2024 р., Європейський Союз загалом застосував проти РФ 2 130 санкційних обмежень⁷⁹.

Окрім санкцій, Європейський Союз надає Україні значну фінансову підтримку, зокрема від початку широкомасштабного вторгнення Росії, ЄС надав Україні близько 118,3 млрд євро. Європейський Союз розподілив ці

⁷⁷ Press statement by President von der Leyen on the Commission's proposals regarding REPowerEU, defence investment gaps and the relief and reconstruction of Ukraine. *European Commission*. 28.05.2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/statement_22_3164 (date of access: 22.10.2024).

⁷⁸ REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition*. *European Commission*. 18.05.2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3131 (date of access: 22.10.2024).

⁷⁹ Consolidated Russia Sanctions Data Dashboard. *Castellum.AI*. 02.08.2024. URL: <https://www.castellum.ai/russia-sanctions-dashboard> (date of access: 26.09.2024).

кошти за кількома основними напрямками, зокрема це військова, економічна та гуманітарна допомога. Значна кількість фінансів була спрямована на військову допомогу Україні. Від початку неправомірної, загарбницької війни Росії, Євросоюз, разом із країнами-членами загалом надали Україні військову допомогу на суму 43,5 млрд євро. Варто зауважити, що на початку повномасштабної війни Європейський Союз ухвалив нелегке рішення щодо фінансування військової допомоги для України. Це рішення можна вважати історичним з огляду на те, що раніше Євросоюз ніколи не наважувався зробити подібний безпрецедентний крок й погодити закупівлю летальних озброєнь для іноземної країни. До того ж це продемонструвало готовність реагувати на безпекові, регіональні виклики. Про готовність фінансувати озброєння для України, заявили 27 лютого 2022 Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн та верховний представник ЄС із зовнішньої та безпекової політики Жозеп Боррель. Як зазначила Президентка Єврокомісії: «Уперше за весь час, Європейський Союз профінансує купівлю та доставлення зброї та іншого устаткування країні, яка перебуває під атакою. Це поворотний момент»⁸⁰. Для фінансування військової допомоги для України, було спочатку виділено 500 млн євро з Європейського фонду миру.

Слід розглянути цей інструмент детальніше, оскільки ЄФМ – важливий, позабюджетний механізм, який в поточній ситуації використовують для фінансування військової допомоги Україні. Варто зауважити, що ЄФМ був створений в рамках Спільної політики безпеки та оборони, щоб об'єднати й розширити існуючі позабюджетні ініціативи Athena та African Peace Support Facility, які використовували для фінансування спільних, військових витрат Євросоюзу. Завдяки ЄФМ ЄС має змогу постачати військову техніку для посилення безпеки й обороноздатності союзників. Також, окрім тренувань, що проводять для партнерів, ЄФМ передбачає можливість надання обладнання за

⁸⁰ Євросоюз надасть Україні летальну зброю на 500 мільйонів. *dw.com*. 27.02.2022 URL: <https://www.dw.com/uk/yes-nadast-ukraini-letalnu-zbroiu-upershe-za-svoiu-istoriiu/a-60937073> (дата звернення: 23.10.2024).

умови виконання суворих гарантій та механізмів контролю, йдеться про дотримання норм міжнародного гуманітарного права та повагу до прав людини на кожному з етапів⁸¹. До того ж фонд компенсує європейським країнам, які надали зброю Україні, певні витрати. Загалом, від початку російської, повномасштабної війни Європейський фонд миру спрямував близько 6,1 млрд євро для забезпечення термінових військових та оборонних потреб України. Однак постало питання, про те, що наявні механізми Європейського Фонду Миру не відповідають реаліям сучасності й не можуть ефективно функціонувати, виникла необхідність розширити фінансування спільних закупівель, оскільки, внаслідок передачі застарілої зброї, національні запаси країн були фактично спустошені, а нове, сучасне озброєння, держави-члени передавати не поспішають. Тому виникла необхідність реформувати фонд й зробити акцент на спільних закупівлях. Європейська служба зовнішніх справ запропонувала узгодити різні позиції держав-членів шляхом зміни управління фондом, включно з фіксацією розміру відшкодування та збільшенням бонусної доплати за спільні ініціативи між європейськими та українськими підприємствами. Згідно з проєктом, передбачалось, що відшкодування за постачання зі складських запасів та односторонні закупівлі будуть поступово скасуватися. ЄСЗС планує використати кошти оновленого фонду для того, щоб фінансувати термінові потреби України на полі бою, зокрема це артилерійське озброєння та боєприпаси, безпілотники, засоби протиповітряної оборони, а також забезпечення українських військових необхідним обладнанням для розмінування, військово-медичної підтримки та кіберзахисту⁸².

Після тривалих дискусій, які стосувалися можливості закупівель за межами Європейського Союзу, партнери нарешті узгодили позиції та спірні питання й у березні 2024 року, Європейський Союз ухвалив рішення збільшити

⁸¹ European Peace Facility. *Service for Foreign Policy Instruments*. URL: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en (date of access: 23.10.2024).

⁸² EU Proposes Revamp of \$5 Billion Ukraine Military Aid Fund. Bloomberg. 19.01.2024. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-01-19/eu-proposes-revamp-of-5-billion-ukraine-military-aid-fund> (date of access: 24.10.2024).

бюджет ЄФМ на 5 млрд євро, а також створити спеціальний Фонд допомоги Україні. Завдяки цьому, загальний обсяг фінансової допомоги в рамках ЄФМ зріс до 11,1 млрд євро⁸³. Варто зауважити, що це рішення було ухвалено на тлі зростаючого побоювання щодо подальшої допомоги Сполучених Штатів, оскільки тоді в Конгресі США точилися напружені дебати стосовно пакета фінансової допомоги на 60 млрд дол. США. Тож, Європейський Союз проявив ініціативу для того, щоб закрити принаймні термінові потреби України на полі бою⁸⁴.

Новостворений фонд для допомоги Україні дозволить Євросоюзу продовжити забезпечення військових потреб, зокрема надавати летальне та нелетальне озброєння, а також надалі проводити навчання для українських військових. Крім того, було прийнято рішення удосконалити механізми спільних закупівель озброєння у європейських виробників та Норвегії, яке базуватиметься на існуючих способах через національні структури, рамкові контракти та Європейське оборонне агентство. Також, передбачено, що в логістичних процесах можуть брати участь оператори поза межами Європейського Союзу та Норвегії, таке рішення було ухвалено з метою покращити гнучкість та ефективність логістики, аби скороти термін на доставлення військового обладнання⁸⁵.

Також, в цьому контексті, слід зазначити програму спільних закупівель, яка була розроблена для посилення та розвитку оборонно-промислового комплексу, а також для забезпечення термінових потреб у сфері оборони, які виникли внаслідок постачання військового обладнання для України. Закон про посилення європейської оборонної промисловості через спільні закупівлі

⁸³ European Peace Facility. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/#ukraine> (date of access: 23.10.2024).

⁸⁴ EU Gives Initial Backing to €5 Billion Weapons Fund for Ukraine. Bloomberg. 13.03.2024. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-03-13/eu-gives-initial-backing-to-5-billion-weapons-fund-for-ukraine> (date of access: 24.10.2024).

⁸⁵ Ukraine Assistance Fund: Council allocates €5 billion under the European Peace Facility to support Ukraine militarily. *European Council Council of the European Union*. 18.03.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/03/18/ukraine-assistance-fund-council-allocates-5-billion-under-the-european-peace-facility-to-support-ukraine-militarily/> (date of access: 24.10.2024).

(EDIPRA) було прийнято у Європарламенті 12 вересня 2023. Це короткостроковий інструмент, який буде діяти до 31 грудня 2025 року. Європарламент та Рада ЄС узгодили обсяги бюджету на програму у розмірі 300 млн євро. В рамках EDIPRA країни-члени отримують компенсацію 15% від загальної вартості контракту, однак для того, щоб стимулювати державучасниць надсилати Україні чи Молдові додатково озброєння, передбачено, що відшкодування суми, в такому випадку, зросте до 20%. Як заявив співдоповідач Комітету із закордонних справ Європарламенту Міхаель Галер: «Це допоможе країнам-членам ЄС поповнити свої запаси, посилити оперативну сумісність між нашими збройними силами та зміцнити промисловість, а також сприятиме непохитній підтримці України»⁸⁶.

Крім того, слід звернути увагу на трикомпонентний план, який частково фінансувався за кошти виділеними Європейським Фондом Миру. У лютому 2023 р. уряд Естонії розробив пропозицію для ЄС, яка передбачала виділення близько 4 млрд євро на закупівлю одного мільйона снарядів для України. Згодом у березні того ж року, Київ звернувся до Євросоюзу з проханням щодо постачання 155-мм артилерійських снарядів⁸⁷. У відповідь Європейська Рада погодила трикомпонентний план, який спрямований на те, щоб стимулювати спільні закупівлі необхідних для України боєприпасів та ракет, наростити європейське виробництво озброєння, а також прискорити постачання озброєння на поле бою⁸⁸.

Перший компонент плану було затверджено 13 квітня 2023 року. Як наслідок, це дозволило Європейському Союзу відшкодувати державам-членам ЄС вартість боєприпасів, що були пожертвовані Україні з наявних запасів або

⁸⁶ Європейський парламент підтримав законопроект про спільні закупівлі в оборонній сфері. EU NEIGHBOURS east. 13.09.2023. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yevropejskyj-parlament-pidtrymav-zakonoprojekt-pro-spilni-zakupivli-v-oboronnij-sferi/> (дата звернення: 24.10.2024).

⁸⁷ Bergmann M. Europe Needs a Paradigm Shift in How It Supports Ukraine. *Center for Strategic and International Studies*. 17.01.2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/europe-needs-paradigm-shift-how-it-supports-ukraine> (date of access: 27.10.2024).

⁸⁸ EU military support for Ukraine. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/military-support-ukraine/#needs> (date of access: 24.10.2024).

внаслідок перегляду пріоритетів наявних замовлень у період з 9 лютого до 31 травня 2023 р. Для фінансування цієї програми було виділено 1 млрд євро з ЄФМ⁸⁹.

Другий компонент плану було ухвалено невдовзі 5 травня 2023 року. Цей механізм був спрямований на фінансування озброєння для Збройних сил України, зокрема йшлося про надання артилерійських снарядів калібру 155 мм і, за запитом, ракет, які спільно закуповувалися державами-членами ЄС в європейських або норвезьких, оборонних компаній. Щоб мати право на відшкодування коштів зі спеціально виділеної суми в рамках ЄФМ, контракти на закупівлю або замовлення на постачання зброї мали бути укладені до 30 вересня 2023 року в межах наявного проєкту Європейського оборонного агентства або додаткових проєктів спільної закупівлі, що очолюються однією з держав-членів. Для фінансування цієї програми було виділено 1 млрд євро з Європейського фонду миру⁹⁰.

І останній третій компонент плану було прийнято 20 липня 2023 року. Європарламент ухвалив закон про підтримку виробництва боєприпасів (ASAP), який буде чинний до 30 червня 2025 року. Такий крок, дозволить ЄС наростити європейське виробництво боєприпасів у довгостроковій перспективі. Фінансова підтримка надаватиметься у формі грантів для нарощування виробничих потужностей європейської оборонної промисловості, а також для виявлення та усунення недоліків. Варто зауважити, що кошти планують спрямувати на виробництво боєприпасів типу «земля-земля», артилерійських боєприпасів, а також ракет. Це важливо з огляду на те, що існує необхідність поповнити запаси країн-членів ЄС, а також

⁸⁹ Ammunition for Ukraine: Council agrees €1 billion support under the European Peace Facility. *European Council Council of the European Union*. 13.04.2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/13/ammunition-for-ukraine-council-agrees-1-billion-support-under-the-european-peace-facility/> (date of access: 24.10.2024).

⁹⁰ EU joint procurement of ammunition and missiles for Ukraine: Council agrees €1 billion support under the European Peace Facility. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/05/05/eu-joint-procurement-of-ammunition-and-missiles-for-ukraine-council-agrees-1-billion-support-under-the-european-peace-facility/> (date of access: 24.10.2024).

продовжувати надавати підтримку Україні в умовах російської, загарбницької війни. На фінансування ініціативи планується виділити 500 млн євро із загального бюджету ЄС⁹¹.

Крім того, 17 жовтня 2022 року ЄС ухвалив рішення розпочати Військову місію Євросоюзу на підтримку України (EUMAM Ukraine), спрямовану на покращення спроможності ЗСУ захищати територіальну цілісність України в межах міжнародно визнаних кордонів. В рамках EUMAM Ukraine проводять навчання особового складу Збройних сил України на індивідуальному, колективному та спеціалізованому рівнях за кількома напрямками, зокрема медична підготовка, логістика, розмінування, технічне обслуговування та ремонт військової техніки, також передбачена навчання молодшого офіцерського складу, до того ж місія забезпечує умови для оперативної підготовки. До того ж в EUMAM Ukraine надають необхідні консультації щодо планування та організації занять з бойової стрільби⁹². Загалом, від початку місії, в рамках EUMAM Ukraine навчання пройшли 60 тис. українських військових. Кошти на фінансування програми виділяють із бюджету Європейського фонду миру, сьогодні витрачена сума на навчання становить 362 млн євро⁹³.

Орім істотної військової підтримки, Європейський Союз також надає кошти для бюджетної підтримки України в складних умовах російської агресії. Слід зауважити, що сьогодні ЄС являється одним із ключових донорів макрофінансової та бюджетної допомоги. Як зазначив Міністр фінансів України Сергій Марченко «Макрофінансова допомога спрямовується на фінансування пріоритетних видатків держбюджету, що дозволяє підтримувати

⁹¹ EU military support for Ukraine. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/military-support-ukraine/#needs> (date of access: 24.10.2024).

⁹² About EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260 (date of access: 24.10.2024).

⁹³ EU military support for Ukraine. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/military-support-ukraine/#needs> (date of access: 24.10.2024).

макроекономічну стабільність в турбулентних умовах військового стану»⁹⁴. У 2022 році, Європейський Союз загалом надав позик та грантів на суму 11,6 млрд євро, наступного року фінансова допомога сягнула 19,5 млрд євро. Завдяки цим коштам, Україна змогла продовжити здійснювати виплати зарплат, пенсій, фінансувати основні державні послуги та установи та загалом гарантувати макроекономічну стабільність в умовах російської війни⁹⁵. Вищезазначені виплати були здійснені в рамках масштабної програми макрофінансової допомоги ЄС (МФД). Програма спрямована на фінансування першочергових видатків бюджету, а також надає кошти на пільговій, кредитній основі, строком погашення до 35 років. Варто зауважити, що Євросоюз зобов'язався допомагати Україні сплачувати відсотки та інші платежі за обслуговування кредиту⁹⁶.

Наприкінці лютого 2024 році, після тривалих переговорів, Європейський Союз остаточно ухвалив новий, комплексний інструмент для економічної підтримки України «Ukraine Facility» на 2024-2027 роки на 50 млрд євро, який передбачає не лише видатки для забезпечення короткострокових потреб державного бюджету, а також механізми для подальшого реформування та відновлення України. Варто зауважити, що новий інструмент для підтримки України, подібний до існуючого механізму для фінансової допомоги країн-членів ЄС «Recovery and Resilience Facility»⁹⁷. Як і у випадку з державами-членами, кошти надають згідно із затвердженим ЄС планом дій для зміцнення економіки та макроекономічної стійкості. Відповідно, було підготовлено План

⁹⁴ Мінфін: Україна отримала десятий транш масштабної макрофінансової допомоги від ЄС у розмірі 1,5 млрд євро. Урядовий портал. 22.10.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-ukraina-otrymala-desiatyi-transh-masshtabnoi-makrofinansovoi-dopomohy-vid-ies-u-rozmiri-15-mlrd-ievro> (дата звернення: 26.10.2024).

⁹⁵ EU assistance to Ukraine. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_en#macro-financial-assistance-and-budget-support (date of access: 26.10.2024).

⁹⁶ Economy and Finance: Ukraine. European Commission. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/international-economic-relations/candidate-and-neighbouring-countries/neighbouring-countries-eu/neighbourhood-countries/ukraine_en#macro-financial-assistance (date of access: 26.10.2024).

⁹⁷ Бетлій О. та ін. Ukraine Facility: на що та на яких умовах будуть витрачені 50 млрд євро від ЄС. Європейська правда. 29.02.2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/02/29/7180668/> (дата звернення: 26.10.2024).

відновлення України, основна візія якого, це: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій»⁹⁸. Загалом, у плані передбачені заходи для проведення економічних змін, реформ у державному секторі, створення сприятливого бізнес-середовища, залучення іноземних інвестицій, а також повоєнне відновлення країни. Згідно, з планом представленим Україною та ухваленим ЄС, будуть виплачуватися кошти із Фонду допомоги України. Слід зазначити, що лише третина коштів, тобто 17 млрд євро буде надаватися у вигляді позики, інша частина, тобто 33 млрд євро виплачуватиметься у формі кредитів, відсоткові ставки будують субсидіюватися країнами ЄС⁹⁹.

Загалом, станом на 13 серпня 2024 року, загальний обсяг бюджетної підтримки Європейського Союзу для України становить 38 млрд євро¹⁰⁰.

Не менш важливою є гуманітарна допомога Європейського Союзу, оскільки внаслідок агресивних дій Російської Федерації насамперед постраждало мирне населення. Мільйони людей були змушені покинути свої домівки та шукати прихистку закордоном, зокрема в межах Євросоюзу. До того ж Росія регулярно завдає ракетних ударів по цивільній інфраструктурі, створюючи загрозу для цивільного населення. Згідно з інформацією Євростат, станом на 31 серпня 2024 року, на території ЄС перебуває 4,16 млн українських біженців, яким країни-члени надали тимчасовий прихисток¹⁰¹. Загалом, Єврокомісія виділила 950 млн євро на забезпечення гуманітарної допомоги для України. Підтримка передбачає фінансування заходів, пов'язаних із наданням притулку на території країн-членів ЄС, виділенням необхідного матеріального

⁹⁸ ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ. *ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ*. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2024).

⁹⁹ 50 млрд для України. Що потрібно знати про нову допомогу ЄС. *dw.com*. 29.02.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/50-mlrd-dla-ukraini-so-potribno-znati-pro-novu-dopomogu-es2-a-68188377/a-68188377> (дата звернення: 26.10.2024).

¹⁰⁰ Україна отримала 4,2 млрд євро від ЄС в межах Ukraine Facility. Третя частина траншу – безповоротне фінансування. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-otrymala-42-mlrd-ievro-vid-ies-v-mezhakh-ukraine-facility-tretia-chastyna-transhu-bezpovorotne-finansuvannia> (дата звернення: 26.10.2024).

¹⁰¹ Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics. Eurostat statistics explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics (date of access: 26.10.2024).

забезпечення та на різні програми соціальної підтримки. Серед інших пріоритетних напрямів для фінансування гуманітарної допомоги – реконструкція цивільної інфраструктури, зміцнення енергетичної безпеки, а також посилення кібербезпеки. Крім того, ЄС направив в Україну 150 000 тонн гуманітарної допомоги в рамках Механізму цивільного захисту населення¹⁰².

Отже, від початку загарбницької війни Росії, Євросоюз мобілізував свої зусилля для того, щоб надати Україні підтримку. ЄС ухвалив низку важливих та безпрецедентних рішень, зокрема було погоджено запровадити масштабні санкції проти держави-агресорки, а також дозволено фінансувати надання летальної зброї для іноземної країни. Євросоюз мінімізував політичні та торговельні контакти з РФ, а також розпочав складну процедуру відмови від російського, викопного палива. Попри, бюрократичні складнощі та різні позиції держав-членів щодо ключових питань, Євросоюз зміг досить оперативно реагувати на російську агресію й забезпечити найбільш нагальні потреби України в економіці, гуманітарній сфері та на полі бою.

2.3 Підтримка України Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії в умовах повномасштабної російської війни

Від початку повномасштабного російського вторгнення в Україну Велика Британія розпочала надавати всебічну допомогу Києву, а також зайняла жорстку позицію щодо Росії. Сполучене Королівство приєдналося до західних санкцій, а також активізувало дипломатичні зусилля для підтримки України на міжнародній арені. Попри турбулентність у внутрішній політиці країни, для Британії рішуча підтримка України в умовах загарбницької війни залишалася незмінним принципом зовнішньої політики.

Ще до початку російської війни проти України Велика Британія разом зі Сполученими Штатами, опираючись на дані розвідки, наголошували на тому,

¹⁰² EU assistance to Ukraine. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_en#humanitarian-aid-and-civil-protection (date of access: 26.10.2024).

що Росія готує широкомасштабне вторгнення. Сполучене Королівство також попереджувало союзників про те, що війна неминуча, й підтримувало США у спробах проінформувати громадськість та оприлюднити інформацію розвідки про плани Кремля, щоб запобігти ефекту несподіванки на який сподівалася Росія¹⁰³. Лондон заявляв про свою готовність надати необхідну підтримку Україні, а також погрожував наслідками для Москви. Як зазначив тодішній Міністр закордонних справ Бен Воллес: «Будь — які дії Росії щодо загрози суверенітету України матимуть не тільки серйозні наслідки — вони матимуть довгострокові наслідки для РФ»¹⁰⁴. Британський уряд був повністю переконаний, що війна з Росією відбудеться у найближчі місяці й згідно зі словами колишнього Надзвичайного і Повноважного Посла України у Великій Британії В. Пристайка в інтерв'ю для Радіо Свобода, його неодноразово про це попереджали: «Війна буде, ви маєте готуватись, ви не усвідомлюєте, наскільки це трагічно буде для вашого народу». Однак британці, як і решта партнерів, не вірили, що Україна зможе дати відсіч російській агресії, тож їхні прогнози щодо подальшого розвитку подій були досить песимістичними, проте Лондон не був готовий сідати за стіл переговорів з РФ, навіть, за умови, якби російським військам вдалося захопити Київ, до того ж Велика Британія наголошувала на необхідності протистояти агресії з боку Росії¹⁰⁵. Крім того, Сполучене Королівство надало Україні значну кількість зброї для захисту територій напередодні загарбницької війни. Наприкінці січня, орієнтовно вісім британських, вантажних літаків доставили в аеропорт Бориспіль близько 2000 протитанкових комплексів NLAW, які найкраще підходять для вуличних

¹⁰³ Harris S. et al. Road to war: U.S. struggled to convince allies, and Zelensky, of risk of invasion. *The Washington Post*. 16.08.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/ukraine-road-to-war/> (date of access: 01.11.2024).

¹⁰⁴ Britain warns Putin: don't invade Ukraine. *Reuters*. 09.12.2021. URL: https://www.reuters.com/world/europe/britain-warns-putin-dont-invade-ukraine-2021-12-09/?taid=61b248da78093a00016250ee&utm_campaign=trueAnthem:+Trending+Content&utm_medium=trueAnthem&utm_source=twitter (date of access: 01.11.2024).

¹⁰⁵ «Експерименти з Британією будуть дуже дорого коштувати». Вадим Пристайко про свою відставку, «сарказм Зеленського» і перспективи НАТО. Радіо Свобода. 15.12.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/posol-vadym-prystayko-pro-svoyu-vidstavku-sarkazm-zelenskoho-perspektyvu-nato-/32726010.html> (дата звернення: 01.11.2024).

боїв¹⁰⁶. Крім того, було ухвалено рішення надіслати в Україну групу з 30 британських, елітних військовослужбовців, щоб допомогти українським військовим опанувати протитанкові ракетні комплекси¹⁰⁷. Варто зауважити, що окрім посилення можливостей обороноздатності України, такі рішучі кроки Великої Британії були частиною ширшої стратегії стримування Росії від початку війни, спільно зі Сполученими Штатами, а також були спрямовані на те, щоб послати чіткий політичний сигнал Кремля, що країни Заходу, зокрема Британія, готові надавати Україні військову підтримку у разі подальшої ескалації з боку РФ.

Від початку російської повномасштабної війни проти України Велика Британія приєдналася до санкційного режиму проти Росії й запровадила низку безпрецедентних обмежувальних заходів спрямованих на послаблення економіки держави-агресорки. Було запроваджено персональні санкції проти тих, хто причетний до початку неправомірної війни, загалом під британськими санкціями опинилося понад 1800 юридичних та фізичних осіб. Варто зауважити, що сукупні санкції США, ЄС та Великої Британії призвели до того, що Росія втратила дохід на суму понад 400 млрд дол. США, що еквівалентно фінансуванню широкомасштабної війни протягом чотирьох років. Окремо варто відзначити, що Велика Британія запровадила санкції проти ключових галузей промисловості РФ, зокрема були введені обмеження на торгівлю металами, алмазами та енергоносіями¹⁰⁸. Крім того, Британія постійно моніторить ситуацію й відстежує дотримання санкційного режиму, зокрема нещодавно Лондон запровадив санкції проти тіньового флоту РФ¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Britain could send MORE weapons to Ukraine. *Daily Mail*. 19.01.2022. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10420277/Britain-send-weapons-Ukraine-Defence-Secretary-Ben-Wallace-pledges-support.html> (date of access: 01.11.2024).

¹⁰⁷ Russia-Ukraine tensions: UK sends 30 elite troops and 2,000 anti-tank weapons to Ukraine amid fears of Russian invasion. *Sky News*. 20.01.2022. URL: <https://news.sky.com/story/russia-invasion-fears-as-britain-sends-2-000-anti-tank-weapons-to-ukraine-12520950> (date of access: 01.11.2024).

¹⁰⁸ UK targets Russian military with further sanctions. *BBC*. 22.02.2024. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-68371974> (date of access: 01.11.2024).

¹⁰⁹ Foreign, Commonwealth & Development Office. UK support to Ukraine: factsheet. *GOV.UK*. 21.08.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-support-to-ukraine-factsheet/uk-support-to-ukraine-factsheet> (date of access: 01.11.2024).

До того ж Велика Британія активно підтримує Україну на політичному рівні. Лондон засудив неспровоковану та неправомірну агресію Росії проти України, а також запевнив у тому, що Британія буде надавати необхідну підтримку¹¹⁰. Варто зауважити, що тодішній Прем'єр-міністр Сполученого Королівства Борис Джонсон, один із перших серед лідерів країн Заходу, здійснив візит до Києва після початку широкомасштабної війни Росії¹¹¹. Також, Прем'єр-міністр Британії прямо заявив про перемогу України, зокрема під час свого звернення до Верховної Ради України 3 травня 2022 р., Б. Джонсон зазначив: «І в цей момент ще невідомості маю для вас звістку: Україна переможе! Україна буде вільна!»¹¹². Це важливо, особливо з огляду на те, що більшість країн Західного світу уникають такого формулювання, в тому числі й Сполучені Штати Америки. Попри те, що Британія зіштовхнулася із внутрішньополітичною кризою й частою зміною урядів, що спричинило втрату довіри до Консервативної партії й, як наслідок, перемогою лейбористів на виборах 4 липня 2024 р., питання щодо підтримки України продовжує залишатися ключовим для політики Великої Британії. Обидві партії погоджуються з тим, що подальша допомога Україні в умовах російської агресії є важливою для зовнішньої політики Великої Британії на сучасному етапі¹¹³. Новий лейбористський уряд на чолі з Прем'єр-міністром Кіром Страмером, наголошують на тому, що Британія продовжить підтримувати Україну у війні з Росією «стільки, скільки буде потрібно». До того ж як зазначив К. Страмер у своїй промові присвяченій до Дня Незалежності України: «Мое послання до всіх українців, чи то на фронті, чи тут, у вашій

¹¹⁰ Звернення Прем'єр-міністра до нації з приводу російського вторгнення в Україну: 24 лютого 2022 р. *GOV.UK*. 24.02.2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-address-to-the-nation-on-the-russian-invasion-of-ukraine-24-february-2022.uk> (дата звернення: 01.11.2024).

¹¹¹ Джонсон у Києві: більше зброї, гроші і відбудова Києва. *DW*. 09.04.2022. URL: <https://www.dw.com/uk/premier-ministr-velykobrytanii-borys-dzhonson-prybuva-do-kyieva-a-61418698/a-61418698> (дата звернення: 01.11.2024).

¹¹² Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон звернувся до Верховної Ради України. *Офіційний портал Верховної Ради України*. 03.05.2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222455.html> (дата звернення: 01.11.2024).

¹¹³ Вибори у Британії: лейбористи перемогли, Ріші Сунак визнав поразку, Кір Стармер буде прем'єром. *BBC News Україна*. 05.07.2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw0yp753ze2o> (дата звернення: 02.11.2024).

другій домівці у Великій Британії, є кристально чітким: ми з вами сьогодні й завжди»¹¹⁴.

Варто зауважити, що Британія також активно підтримує Україну на міжнародному рівні, зокрема в РБ ООН, в рамках Організації з безпеки й співробітництва в Європі, а також на рівні G7. Британці надавали фінансову підтримку Програмі підтримки України ОБСЄ та привертали увагу до порушень прав людини в Україні з боку Росії через офіційні місії ОБСЄ зі встановлення фактів¹¹⁵.

Крім того, Велика Британія надає Україні значну фінансову підтримку. Слід зазначити, що від початку широкомасштабного, російського вторгнення, Британія виділила загалом 12 млрд фунтів стерлінгів для фінансування допомоги. Загалом, 7,8 млрд фунтів стерлінгів було виділено для забезпечення військових потреб і 5 млрд фунтів стерлінгів були спрямовані на невійськові допомогу Україні. До того ж Лондон планує надати Києву ще 3 млрд фунтів стерлінгів військової підтримки з 2024 по 2025 рік¹¹⁶.

Військова допомога для України координується Міністерством оборони Великої Британії. Згідно із запитами України, визначають та надають необхідне озброєння, а також проводять навчання українських військових у разі з іншими країнами. Британія надає Україні летальну та нелетальну військову підтримку безоплатно. Військове устаткування вилучають та передають із британських, оборонних запасів, або закупають у британських чи іноземних військово-оборонних компаніях, також МОВБ можуть купувати озброєння із надлишкових оборонних запасів інших країн¹¹⁷. Як правило, такі закупівлі здійснюють через механізми Міжнародного фонду для України, яким

¹¹⁴ Starmer pledges UK support to Ukraine amid anniversary of independence. *the Guardian*. 24.08.2024. URL: <https://www.theguardian.com/world/article/2024/aug/24/starmer-pledges-uk-support-to-ukraine-amid-anniversary-of-independence> (date of access: 02.11.2024).

¹¹⁵ UK support to Ukraine: factsheet. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-support-to-ukraine-factsheet/uk-support-to-ukraine-factsheet> (date of access: 02.11.2024).

¹¹⁶ UK support to Ukraine: factsheet. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-support-to-ukraine-factsheet/uk-support-to-ukraine-factsheet> (date of access: 02.11.2024).

¹¹⁷ Detailed timeline of UK military assistance to Ukraine (February 2022-present). *UK Parliament*. 19.10.2024. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9914/> (date of access: 02.11.2024).

керує Міністерство оборони ВБ. Варто зауважити, що МФУ – це фінансовий інструмент, який допомагає залучити кошти міжнародних партнерів для швидкої закупівлі пріоритетного озброєння на потреби Збройних сил України. Загалом в рамках МФУ було оголошено про виділення восьми пакетів військової допомоги для України¹¹⁸.

Велика Британія виділяє значну кількість необхідного озброєння для посилення оборонних можливостей України. Наприклад, до найбільшого пакета військової допомоги на суму 500 млн фунтів, як зазначив колишній Прем'єр-міністр Британії Ріші Сунак, увійшли «понад 400 транспортних засобів, 4 млн боєприпасів, 60 катерів і морських рейдових кораблів, життєво важливі засоби протиповітряної оборони й високоточні керовані ракети Storm Shadow великої дальності»¹¹⁹. Згодом, одразу після вступу на посаду, новий Міністр оборони ВБ Джон Гілі здійснив свій перший закордонний візит до України й оголосив про необхідність надати Києву додаткову військову підтримку, яка передбачає виділення чверть мільйона боєприпасів, артилерійські знаряддя та приблизно 100 високоточних снарядів Brimstone¹²⁰.

Варто зауважити, що Велика Британія також ініціювала операцію Interflex для тренування українських військових за стандартами Королівських збройних сил ВБ. Підготовка проводиться у Британії й передбачає навчання особового складу ЗСУ за кількома напрямками, зокрема базова загальновійськова підготовка, а також підготовка військових лідерів. Станом на початок вересня 2024 р., в рамках операції Interflex було підготовано 42 050 українських військовослужбовців¹²¹.

¹¹⁸ International Fund for Ukraine (IFU). GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/guidance/international-fund-for-ukraine-ifu> (date of access: 02.11.2024).

¹¹⁹ Велика Британія оголосила про виділення Україні найбільшого пакета військової допомоги. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/729963-velika-britania-ogolosila-pro-vidilenna-ukraini-najbilsogo-v-istorii-paketa-vijskovo-dopomogi/> (дата звернення: 02.11.2024).

¹²⁰ Міністр оборони Великої Британії під час візиту до Одеси анонсував пакет допомоги Україні. *Суспільне Одеса*. URL: <https://suspilne.media/odessa/785363-ministr-oboroni-velikoi-britanii-pid-cas-vizitu-do-odesi-ogolosiv-paket-dopomogi-ukraini/> (дата звернення: 02.11.2024).

¹²¹ Ukrainian troops better prepared for war after training in the UK - NAO press release. *National Audit Office (NAO)*. 11.10.2024. URL: <https://www.nao.org.uk/press-releases/investigation-into-military-support-for-ukraine/> (date of access: 02.11.2024).

До того ж Сполучене Королівство надає фінансову підтримку Україні через проєкт Світового банку для відшкодування видатків державного бюджету на виплати соціальної допомоги, заробітної плати працівникам державних закладів вищої освіти, а також комунальних послуг. Слід зазначити, що Велика Британія взяла на себе зобов'язання надати Україні гарантії для кредиту Світового банку. Це означає, що якщо Київ не зможе виплатити позики, Британія покриє вартість кредиту. Позика надається на пільгових умовах під процентну ставку 0,25% річних, термін погашання становить 18,5 років з п'ятирічним пільговим періодом¹²². В рамках цього проєкту Світового банку, Британія підготувала трирічний пакет для фінансової підтримки України на суму 3 млрд фунтів стерлінгів. Загалом, невійськова допомога Сполученого королівства становить 4,7 млрд фунтів стерлінгів, відповідно 4,1 млрд фунтів стерлінгів були спрямовані на фіскальну підтримку України та 640 млн фунтів стерлінгів було виділено в межах двосторонньої допомоги¹²³.

Крім того, Велика Британія надає гуманітарну допомогу для того, щоб підтримати населення України, яке потерпає від руйнівних наслідків російської, загарбницької війни. Загалом, гуманітарна робота Британії зосереджена навколо трьох основних напрямів. По-перше, це захист і порятунк життя, особливо допомога найбільш вразливим верствам населення, а саме людям похилого віку, людям з інвалідністю, жінкам та дітям. По-друге, співробітництво з партнерами для того, щоб скоординувати гуманітарну допомогу. По-третє, Велика Британія вимагає дотримуватися міжнародного гуманітарного права і відстоює безперешкодний доступ до гуманітарної допомоги, а також можливість людям безпечно покинути найбільш постраждалі внаслідок війни регіони. Загальна сума виділена

¹²² Україна отримує від Великобританії 500 млн дол. США через проєкт Світового банку. Міністерство Фінансів України. 23.12.2022. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_will_receive_usd_500_million_from_the_uk_through_the_world_bank_project-3781 (дата звернення: 02.11.2024).

¹²³ Global businesses pledge to back Ukraine's recovery as PM sets out major financial package. GOV.UK. 21.06.2023. URL: <https://www.gov.uk/government/news/global-businesses-pledge-to-back-ukraines-recovery-as-pm-sets-out-major-financial-package> (date of access: 02.11.2024).

Британією для фінансування гуманітарної допомоги становить 457 млн фунтів стерлінгів, проте слід зауважити, що в цю суму також входять кошти заплановані на 2025 рік¹²⁴. Також Британія надала притулок для понад 200 000 українцям, які були змушені покинути свої домівки через російську війну, було ініційовано низку програм, щоб допомогти українським біженцям, зокрема спонсорським механізмом Homes for Ukraine, також ще були програми Ukraine Family Scheme і Ukraine Extension Scheme, однак зараз вони припинили свою роботу¹²⁵.

Отже, від початку широкомасштабного, російського вторгнення Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії активно долучилося до підтримки України. Британія чітко заявила про свою позицію, а також розпочала надавати Києву необхідну політичну, військову, економічну та гуманітарну допомогу.

Напередодні війни Британія разом зі Сполученими Штатами, використовуючи дані розвідки, постійно наголошували на тому, що Росія планує здійснити повномасштабне вторгнення в Україну найближчим часом. З огляду на це, Британія підтримала зусилля США, спрямовані на формування міжнародної коаліції та стримування РФ від початку загарбницької війни, зокрема Велика Британія ухвалила рішення розпочати надання летального озброєння для посилення оборонних можливостей України, а також для того, щоб послати чіткий сигнал Москві, що країни Західного світу, зокрема Сполучене Королівство, готові підтримувати Україну у разі нападу й забезпечувати військову підтримку Києву.

Згодом, після початку повномасштабної війни Росії, Британія разом з іншими країнами Заходу, застосувала проти РФ безпрецедентні санкції,

¹²⁴ UK government's humanitarian response to Russia's invasion of Ukraine. GOV.UK. 08.04.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-governments-humanitarian-response-to-russias-invasion-of-ukraine-facts-and-figures/2e11bb1d-2a9c-4ebe-b035-5a3984f59dbc> (date of access: 03.11.2024).

¹²⁵ Ukraine Family Scheme, Ukraine Sponsorship Scheme (Homes for Ukraine) and Ukraine Extension Scheme visa data. GOV.UK. 26.05.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/ukraine-family-scheme-application-data/ukraine-family-scheme-and-ukraine-sponsorship-scheme-homes-for-ukraine-visa-data--2> (date of access: 03.11.2024).

спрямовані на послаблення економіки та скорочення можливостей фінансувати військово-промисловий комплекс, крім того, Велика Британія застосувала низку санкцій проти фізичних та юридичних осіб, які причетні до початку широкомасштабної війни проти України або допомагають Росії обходити обмеження. До того ж сьогодні Сполучене Королівство намагається активно протидіяти тіньовому флоту РФ, зокрема в нещодавньому пакеті санкцій, передбачено застосування обмежень проти компаній, кораблів та приватних осіб, які мають зв'язки з Росією й допомагають обходити західні санкції.

Крім того, Велика Британія надає значну військову допомогу для України. Для цього уряд Британії використовує різні механізми, зокрема постачання озброєння із власних оборонних запасів, або фінансування закупівель у британських чи іноземних військових компаній. Військова підтримка для України координуються в межах Міністерства оборони ВБ, також МОВБ керує Міжнародним фондом для України, мета якого залучити кошти міжнародних партнерів для швидкої закупівлі озброєння. Також, Сполучене Королівство забезпечує Україну необхідним озброєнням, зокрема надає боєприпаси, засоби протиповітряної оборони, ракети й т.д., загалом сума військова допомога Британії становить 7,8 млрд фунтів стерлінгів.

До того ж Сполучене Королівство надає Україні бюджетну та гуманітарну підтримку. Велика Британія взяла на себе зобов'язання на 3 млрд фунтів стерлінгів, які передбачають гарантії для кредиту в рамках проєкту Світового банку. Це означає, що якщо Україна не зможе виплатити позику, Британія покриє вартість кредиту. Відповідно ці кошти, спрямовують на першочергові соціальні видатки державного бюджету. Крім того, Британія фінансує гуманітарну підтримку для найбільш вразливих верств населення, які постраждали внаслідок воєнних дій, а також відстоює дотримання міжнародного гуманітарного права та безперешкодний доступ населення до отримання допомоги.

Отже, попри внутрішньополітичну турбулентність, Велика Британія стабільно продовжує підтримувати Україну на міжнародній арені й надавати необхідну військову, економічну та гуманітарну допомогу.

Висновки до розділу 2

Російська агресія проти України зруйнувала тривалий мир в Європі й фактично підірвала міжнародну систему безпеки. Як наслідок, провідні країни Заходу підтримали Київ, а також розпочали надавати Україні безпрецедентну політичну, військову, економічну та гуманітарну підтримку.

Проте, варто зауважити, що Сполучені Штати та Велика Британія, намагалися стримати Росію від початку повномасштабної війни. Обидві країни активізували дипломатичні зусилля, ділилися розвідувальними даними з партнерами та громадськістю, а також пригрозили Росії руйнівними наслідками, якщо Кремль ухвалить рішення розпочати наступ. З огляду на посилення ескалації з боку РФ, США та Велика Британія розпочали надавати Україні летальну зброю, аби надіслати сигнал для Москви, що західні партнери Києва, готові надавати озброєння, якщо Росія не послабить градус напруги. Крім того, Сполучені Штати використали цей час для формування міжнародної коаліції, оскільки західні партнери, зокрема провідні країни ЄС, які вважали, що черговий виток ескалації – це лише шантаж з боку Росії, принаймні були проінформовані про можливі плани РФ й теж, готували відповідь на випадок широкомасштабного вторгнення в Україну.

Як наслідок, 24 лютого 2022 року, коли російські війська розпочали повномасштабний наступ на території України, західні союзники зреагували миттєво. США, Європейський Союз та Велика Британія засудили російське вторгнення, а також запровадили безпрецедентні пакети санкцій проти осіб, які були причетні до розв'язання війни, підприємств пов'язаних з військовою промисловістю РФ, а також було заблоковано міжнародні золотовалютні резерви країни-агресорки.

Згодом західні партнери розпочали поступово надавати Україні військову підтримку, особливо цей процес було активізовано, після того, як українські війська змогли дати відсіч російській армії. Безумовно, найбільше військової допомоги надали Сполучені Штати. Вашингтон застосував різні механізми для того, щоб швидко надсилати зброю в Україну, а також було використано низку програм для закупівлі озброєння в американських виробників. Не менш важливою стала сукупна військова допомога країн-учасниць та інституцій Європейського Союзу. Слід наголосити, що ЄС використав низку інструментів, для того, щоб направити більшу частину фінансування з ЄФМ на військові потреби України, поступово ці механізми були модернізовані з огляду на виклики, які постали перед Європейським Союзом. Також, слід відзначити особливу роль Великої Британія, яка від початку широкомасштабної війни Росії, зайняла непохитну позицію щодо підтримки України. Лондон постачає Києву значну кількість озброєння, а також фінансує закупівлі військової техніки в британських або іноземних виробників.

Крім того, західні партнери надали Україні відчутну бюджетну підтримку. Завдяки економічній допомозі США, ЄС та Британії, Україна має змогу підтримувати макроекономічну стабільність, а також здійснювати соціальні виплати. В цьому контексті слід зазначити, що ЄС затвердили довгостроковий інструмент Ukraine Facility для того, щоб забезпечити бюджетну стабільність України до 2027 року.

Також країни Заходу активно постачають Україні гуманітарну підтримку для того, щоб допомогти українцям, які найбільше постраждали від загарбницької війни Росії. До того ж країни ЄС, Британія, а також США надали притулок біженцям та розробили низку програм, щоб допомогти громадянам України, які були змушені залишити свої домівки внаслідок російської війни, швидше адаптуватися на новому місці.

Отже, Сполучені Штати, Європейський Союз та Велика Британія надали Україні всебічну підтримку в умовах російської агресії, що значно допомогло покращити обороноздатність України.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ КОЛЕКТИВНИМ ЗАХОДОМ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

3.1 Основні виклики та перспективи у наданні допомоги Сполученими Штатами для України в умовах широкомасштабного російського вторгнення

Після початку російського, повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року, коли українці продемонстрували непохитне бажання захищати свої землі та незалежність, Сполучені Штати почали поступово, однак повільно, надсилати зброю для підтримки України в умовах неправомірної війни. Вашингтон щоразу неквапливо зважував усі ризики, зокрема постійно накладав обмеження на те, де та у який спосіб українці можуть використовувати отриману зброю на фронті. Адміністрація Президента США Дж. Байдена остерігалася вдаватися до ризикованих кроків, побоюючись подальшої ескалації з боку Російської Федерації й поширення війни за межі українських територій. Такий обережний підхід викликає чимало запитань насамперед про те, які цілі перед собою визначила адміністрація Президента США Джо Байдена та у який спосіб Білий дім бачить завершення війни. Це важливо, оскільки від цього залежать шляхи реалізацій та засоби. З огляду на те, що військова допомога від Сполучених Штатів надходить повільно, іноді невеликими обсягами, до того ж Вашингтон запроваджує додаткові обмеження на використання певних видів озброєнь, можна припустити, що основна мета, яку перед собою поставив Білий дім – це не дати Україні програти, а Росії перемогти. Про це свідчать неоднозначні висловлювання, які досить часто лунають з уст американських політиків, наприклад Дж. Байден сформулював в одному з виступів тезу, що: «Росія ніколи не переможе в Україні»¹²⁶. До того ж як повідомляє британське

¹²⁶ Biden: 'Ukraine Will Never Be a Victory for Russia. Never'. U.S. Department of Defense. 21.02.2023. URL: <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3304356/> (date of access: 09.10.2024).

агентство новин Reuters, Білий дім лише на початку вересня направив до Конгресу США звіт про стратегію щодо підтримки України, однак крайній законопроект про додаткові асигнування на оборону України, передбачав, що цей документ має надійти до Конгресу наприкінці червня¹²⁷.

Розуміння кінцевих цілей важливо, оскільки від цього залежать обсяги та види озброєння, які Сполучені Штати надають Україні, тому необхідно розглянути виклики, які з високою ймовірністю впливають на процес прийняття рішення у Вашингтоні та породжують дискусії щодо подальшої військової допомоги Україні.

В цьому контексті, слід згадати вищезазначену стратегію, яку розробили в адміністрації Президента США ще до початку повномасштабного вторгнення Росії. Пропозиція генерала Марк А. Міллі була спрямована насамперед для того щоб стримати Москву від початку загарбницької війни й не допустити прямого зіткнення між арміями двох великих, ядерних країн Сполучених Штатів та Росії, а також не допустити початку Третьої світової війни, однак з високою імовірністю ці чотири пункти лягли в основу подальшої стратегії Вашингтону щодо російсько-української війни. Про це насамперед свідчать практичні кроки адміністрації Президента США, зокрема, як зазначалося вище, через побоювання, що великі втрати серед росіян призведуть до ескалації, Сполучені Штати неохоче надавали військову допомогу для України, тим самим погіршуючи становище української армії на фронті й втрачаючи дорогоцінний час.

До того ж Вашингтон вважає, що ядерний арсенал Росії є найбільшою загрозою для міжнародної безпеки та безпосередньо для безпеки Сполучених Штатів. Безумовно, подібні побоювання небезпідставні, оскільки з Москви регулярно лунають погрози застосувати ядерну зброю, тому ризик застосування Росією ядерної зброї завжди зберігатиметься в нинішніх умовах,

¹²⁷ Biden administration sends Congress long-awaited Ukraine strategy report, sources say. Reuters. 10.09.2024. URL: <https://www.reuters.com/world/us/biden-administration-sends-congress-long-awaited-ukraine-strategy-report-sources-2024-09-09/> (date of access: 09.10.2024).

однак РФ використовує ядерну зброю для залякування і тиску, тобто вдається до ядерного шантажу. Це один з інструментів жорсткої сили, покликаний вплинути на супротивника, шляхом погроз тотальним знищенням, по суті це залякування розв'язанням ядерної війни, яке використовують для того, щоб чинити тиск і змусити опонента виконати свою волю. Росія регулярно визначає нові «червоні лінії», після яких нібито буде застосована ядерна зброя, оскільки добре розуміє, що у Вашингтоні побоюються ядерної ескалації. Ядерний шантаж регулярно використовується тоді, коли Росія зазнає поразок на полі бою, або ж Західні країни розглядають питання надання Україні необхідної військової допомоги чи знаття обмежень щодо застосування певних видів озброєнь. Відповідно найбільше ядерних погроз лунало у 2022 році, коли спочатку Росія безрезультатно намагалася зупинити постачання Україні зброї, а згодом тоді, коли українська армія була на підступах біля Херсону. Наприклад, для того щоб тиснути на Сполучені Штати та союзників з метою призупинити постачання Україні зброї, російські політики вдаються до подібних погроз, яку озвучив Медведєв: «Накачування країнами НАТО України зброєю, підготовка її військ до використання західної техніки, відправлення найманців і проведення навчань країн Альянсу біля наших кордонів підвищують імовірність прямого і відкритого конфлікту НАТО з Росією замість «війни за дорученням», що ведеться ними. Такий конфлікт завжди має ризик переходу в повноцінну ядерну війну»¹²⁸. Загалом весь період повномасштабної війни Росія неодноразово вдавалася до ядерного шантажу. Хоч подібні погрози й не вплинули на те, щоб Сполучені Штати та їхні союзники призупинили постачання озброєння для України, однак з високою імовірністю це мало вплив на визначення обсягів військової допомоги, а також на можливість застосовувати певні види озброєння на полі бою.

¹²⁸ Ядерний блеф. Як і коли Росія погрожує перетворити світ на «радіоактивний попіл». ms.detector.media. 07.08.2024. URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/35762/2024-08-07-yadernyy-blef-yak-i-koly-rosiya-pogrozhuie-peretvoryty-svit-na-radioaktyvnyy-popil/> (дата звернення: 08.10.2024).

Слід зауважити, що з огляду на регулярне ядерне залякування з боку РФ, Сполучені Штати обережно ставляться до так званих «червоних ліній» Москви. Це простежується на прикладі ухвалення та надання певних видів озброєнь Україні. Щоразу Київ змушений проходити через своєрідний цикл для отримання необхідної зброї. Для початку Україна робить запит на постачання конкретних видів озброєння, США відмовляють, посилаючись на оперативні труднощі чи ескалаційні ризики, однак поступово в ході тривалих переговорів та дискусій, змінюють свою позицію. Наприклад, це відбувалося зі згодою на постачання танків M1 Abrams, згодом точилися тривалі дискусії навколо передачі Україні систем ЗРК Patriot, а також довготривалі обговорення питання чи слід надавати дозвіл на передачу винищувачів F-16. Адміністрація Дж. Байдена намагалася діяти обережно, побоюючись зростання градусу напруги та тестуючи «червоні лінії» Кремля. Цим пояснюється затяжний і виснажливий процес прийняття рішень у США¹²⁹. На практиці, побоювання Сполучених Штатів, що Росія втілить у життя свої численні погрози, виявилися безпідставними, натомість дії Вашингтону призвели до втрати часу та подальшому затягуванню широкомасштабної війни.

Тому одним із найбільших викликів у наданні допомоги Сполученими Штатами для України залишається ядерний шантаж Росії, який є важливим чинником у процесі прийняття рішень щодо дозволів застосування наданої зброї, а також кількості військової допомоги, оскільки для адміністрації Президента США Дж. Байдена характерно ухвалювати рішення із найменшим ризиком. Як наслідок, Україні надають військову допомогу в такій кількості, щоб країна змогла вистояти під російським натиском і оборонятися, ймовірно метою стало не перемога України у війні з Росією, а принаймні виживання держави, оскільки Білий дім сподівався, що якщо РФ зазнає значних збитків внаслідок санкцій, а також витрати на війну перевищать, певну допустиму

¹²⁹ Cohen R. S., Gentile G. How Not to Help Ukraine. Rand. 14.06.2023. URL: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/06/how-not-to-help-ukraine.html> (date of access: 15.10.2024).

межу, то В. Путін вирішить, що подальше продовження війни є недоцільним. Як влучно зазначив у своїй статті для *Foreign Affairs*, Якуб Грігель, професор політології в Католицькому університеті Америки, колишній головний радник Служби політичного планування Державного департаменту США (2017–2018): «Сполученим Штатам також мало користі з фінансування тривалого конфлікту. Стратегія Байдена з неквапливого надання військової допомоги не дозволить запобігти поразці України, водночас затягне США у війну без шляху до перемоги. Це також політично нежиттєздатний план: після десятиліть надзвичайно непопулярної «вічної війни» американські лідери не можуть обіцяти необмежену фінансову підтримку та надання зброї без перспектив перемоги»¹³⁰. Як наслідок, дозована військова допомога погіршує перспективи швидкого завершення війни, оскільки Росія має достатньо ресурсів для того, щоб вести довготривалу війну на виснаження.

Загалом, для кращого розуміння, чому Сполучені Штати надають дозовану допомогу, слід акцентувати на основних тезах зі статті Дж. Байдена «Що Америка буде робити та чого не буде робити в Україні» для *The New York Times*. Як зазначив Президент США: «Мета Америки проста: ми хочемо бачити демократичну, незалежну, суверенну та процвітаючу Україну, яка має у своєму розпорядженні засоби стримування й захисту від подальшої агресії»¹³¹. Ці слова підтверджують припущення, що загалом мета Сполучених Штатів – це виживання України, як держави, до того ж тут не йдеться про територіальну цілісність, Президент США залишив це питання відкритим, без чіткого визначення. Крім того, слід зауважити, що Дж. Байден висловив також і погляд на кінець загарбницької війни Росії проти України, вказавши шляхи та засоби: «Як заявив Президент України Володимир Зеленський, в кінцевому підсумку ця війна «остаточно завершиться лише дипломатичним шляхом». Будь-які

¹³⁰ Grygiel J. The Right Way to Quickly End the War in Ukraine. *Foreign Affairs*. 25.07.2024. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/right-way-quickly-end-war-ukraine> (date of access: 08.10.2024).

¹³¹ Президент Байден: Що Америка буде робити і чого не буде робити в Україні. US Embassy in Ukraine. 01.06.2022. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/president-biden-on-staying-the-course-in-ukraine/> (дата звернення: 18.10.2024).

переговори відображають факти на місці подій. Ми швидко направили Україні значну кількість озброєння та боєприпасів, щоб вона могла захищати себе на полі бою та мала найсильнішу позицію за столом переговорів»¹³². Це може свідчити про те, що Сполучені Штати надають Україні стільки зброї, скільки необхідно для того, щоб Україна могла оборонятися й протистояти російській агресії на полі бою, однак не для того, щоб українці змогли вести активні наступальні дії. З погляду адміністрації Дж. Байдена, це мало б забезпечити Україні сильні позиції за столом переговорів, однак на практиці це призвело до втрати часу й затягування війни. Ймовірно, Білий дім не розраховував на довгострокову перспективу, сподіваючись на швидке завершення війни за столом переговорів. Як слушно зауважили Андрій Загороднюк, голова Центру оборонних стратегій і Міністр оборони України (2019–2020), та Еліот Коен, керівник Центру стратегічних і міжнародних досліджень, професор Школи передових міжнародних досліджень університету Джона Хопкінса у спільній статті «A Theory of Victory for Ukraine» для *Foreign Affairs*: «США ніколи не планували свою підтримку Києву на довше, ніж кілька місяців, навіть тоді, коли Конгрес зобов'язав розробити довгострокову стратегію підтримки України в рамках законопроєкту з допомоги»¹³³. Однак, попри зміни, які диктувала ситуація на полі бою, зважаючи на дії адміністрації Дж. Байдена протягом 2022-2024 рр., візія Білого дому не зазнала суттєвих змін з 2022 року.

Окрім зовнішніх чинників, які безпосередньо мають вплив на прийняття рішень щодо надання Україні військової допомоги, важливо зазначити та окремі, внутрішні аспекти політики Сполучених Штатів. Це важливо з огляду на те, що різні політичні сили мають відмінні погляди на доцільність надання подальшої фінансової підтримки та озброєнь, а також експлуатують питання для підтримки України для досягнення своїх політичних цілей. Зокрема, це

¹³² Президент Байден: Що Америка буде робити і чого не буде робити в Україні. US Embassy in Ukraine. 01.06.2022. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/president-biden-on-staying-the-course-in-ukraine/> (дата звернення: 18.10.2024).

¹³³ Zagorodnyuk A., Cohen E. A. A Theory of Victory for Ukraine. *Foreign Affairs*. 21.05.2024. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/theory-victory-ukraine> (date of access: 18.10.2024).

мало безпосередній вплив на прийняття Конгресом США крайнього законопроекту, який передбачав додаткові асигнування на оборону України у розмірі близько 61 млрд дол. США. По суті, Україна стала заручницею внутрішньополітичних протистоянь між демократами та республіканцями у Сполучених Штатах, це призвело до занепокоєння щодо подальшої підтримки США, а також побоювання, що затримка військової допомоги ускладнить ситуацію на лінії фронту. Причиною довготривалих дискусій у Конгресі США, стала жорстка позиція радикальних прихильників колишнього Президента Сполучених Штатів Дональда Трампа серед республіканців – «трампістів». Причини варіювалися, однак насамперед вони пояснювали свою позицію з огляду на потребу укріпити кордон США з Мексикою, і, критикували занадто м'який підхід демократів щодо цього питання національної безпеки США. Як наслідок, пакет допомоги заблокували ще на початку жовтня 2023. Лише після піврічної затримки, обидві палати Конгресу США нарешті проголосували за виділення Україні допомоги у розмірі 61 млрд дол. США. Слід зауважити, що Сенат, де домінує Демократична партія, затвердив пакет допомоги ще на початку лютого 2024 р., однак, у переважно республіканській Палаті представників Конгресу США, точилися запеклі дискусії щодо голосування за фінансову підтримку Україні аж до кінця квітня, доки законопроект остаточно не було прийнято. Це пов'язано з тим, що серед республіканців також виникли суперечки, насамперед між прихильниками Д. Трампа й тими, що дотримуються традицій республіканської партії з часів колишнього Президента Рональда Рейгана, оскільки кожна зі сторін мала свій погляд на форму та обсяги допомоги¹³⁴. Варто зауважити, що Д. Трамп та його прихильники систематично критикували допомогу Україні, акцентуючи на внутрішніх проблемах США. Наприклад, сенаторка Марджорі Тейлор Грін, взагалі виступає проти допомоги Україні, свою позицію, ґрунтовану на

¹³⁴ Groves S., Jalonick M. C. To pass Ukraine aid, 'Reagan Republican' leaders in Congress navigated a party transformed by Trump. AP News. 24.04.2024. URL: <https://apnews.com/article/ukraine-aid-congress-republicans-trump-johnson-mcconnell-4cb76cfdefc38f35c1bda2ac8915b179> (date of access: 15.10.2024).

популістських гаслах, маніпулюючи настроями громадськості, вона пояснює тим, що це зайве навантаження на американських платників податків: «Хочете знати, що іще станеться? – Ваші гроші підуть на фінансування України. Тому що вони вже зараз хочуть більше грошей для України. Вони вже вимагають. Цей чек буквально щойно виписали, і не минуло й тижня, як вони сказали, що Україні знадобиться більше грошей вже до кінця літа. І це буде продовжуватись. Американці цього не хочуть»¹³⁵. Попри те, що група радикально налаштованих політиків серед республіканців не велика, їхній опір виявився відчутним для України на полі бою, оскільки українська армія зіштовхнулася зі значними обмеженнями, що вплинуло на можливості обороноздатності¹³⁶. Внутрішньо політичні колізії та відсутність єдності в американських політичних колах призвела до того, що на сучасному етапі Сполучені Штати виявилися неспроможними швидко реагувати на зовнішньополітичні виклики, що безумовно становить значний ризик для України.

Ще одним важливим, внутрішнім чинником, який впливатиме на подальшу підтримку України є вибори Президента США.

Як зазначалося вище, прихильники кандидата в Президенти від Республіканської партії Д. Трампа, змогли затримати прийняття пакета допомоги для України, до того ж він неодноразово висловлював свою позицію проти подальшої підтримки, а також необхідності негайно розпочати перемовини з РФ, ймовірно на умовах прийнятних для Москви. Про це, також свідчить те, що Д. Трамп прийняв рішення обрати кандидатом на пост віцепрезидента Джеймса Девіда Венса, який систематично виступає проти надання Україні подальшої допомоги та підтримує тезу про необхідність Києву піти на територіальні поступки: «У найкращих інтересах Америки —

¹³⁵ За підтримку України Грін ініціює відставку спікера Палати представників Джонсона. Радіо Свобода. 02.05.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/mardzhori-hrin-initsiyeyu-vidstavku-dzhonsona-ukrayina/32930061.html> (дата звернення: 15.10.2024).

¹³⁶ N. Wolkov et al. Russian Offensive Campaign Assessment. Institute for the Study of War. 16.04.2024. URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-april-16-2024> (date of access: 15.10.2024).

прийняти те, що Україні доведеться поступитися росіянам деякими територіями»¹³⁷. Також, у своїй передвиборчій риториці Д. Трамп постійно наголошує на тому, що він би зміг завершити війну за одну добу, про це вперше він заявив на мітингу на аеродромі Вейко в Техасі 26 березня 2023 р.: «Навіть до того, як я увійду до Білого дому, я завершу катастрофічну війну між Росією та Україною, і це не займе більше, ніж добу»¹³⁸. Сподівання на те, що Д. Трамп зможе швидко закінчити війну, поширене серед республіканців, зокрема спікер Палати представників Конгресу США, Майк Джонсон в одному з інтерв'ю зазначив: «У мене немає апетиту до подальшого фінансування України, і я сподіваюся, що в цьому нема потреби. Якщо президент Трамп переможе, я вірю, що він дійсно зможе покласти край цьому конфлікту. Я справді вірю. Думаю, що він зателефонує Путіну і скаже йому, що досить...»¹³⁹. Отже, з огляду на заяви деяких республіканців й самого кандидата в президенти США Д. Трампа, у разі його перемоги, на Україну чекає негативний сценарій, оскільки Сполучені Штати перестануть надалі підтримувати Київ у протидії російській агресії та підштовхнуть країну до переговорів на умовах Москви. Однак, існує думка, що Д. Трамп на посаді президента США буде діяти інакше, про це зокрема пише у статті «Trump Is Unlikely to Abandon Ukraine—and Might Dangerously Escalate the War» для *The Wall Street Journal* Майкл Кіммейдж, професор історії в Католицькому університеті, який з 2014 по 2016 рік займався питаннями Росії й України у Держдепі США¹⁴⁰. Автор обстоює думку, що Д. Трамп протягом свого попереднього терміну, як правило, не дотримувався своїх виборчих обіцянок, до того ж саме його адміністрація розпочала надавати Україні летальну військову допомогу, зокрема

¹³⁷ Дж.Д.Венс: віцепрезидент Трампа, який пропонує Україні поступитися територіями. *BBC News Україна*. 16.06.2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cjm977vdl3ko> (дата звернення: 16.10.2024).

¹³⁸ Трамп пообіцяв завершити війну Росії та України за добу і врятувати світ від Третьої світової. *BBC News Україна*. 26.03.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65082399> (дата звернення: 16.10.2024).

¹³⁹ The world according to Mike Johnson. *Punchbowl News*. 11.10.2024. URL: <https://punchbowl.news/article/house/mike-johnson-nearly-one-year-as-speaker/> (date of access: 16.10.2024).

¹⁴⁰ Kimmage M. Trump Is Unlikely to Abandon Ukraine—and Might Dangerously Escalate the War. *The Wall Street Journal*. 09.05.2024. URL: <https://www.wsj.com/politics/trump-is-unlikely-to-abandon-ukraineand-might-even-escalate-the-war-356a2825> (date of access: 16.10.2024).

протитанкові ракети Javelin. Крім того, слід звернути увагу на спільну статтю керуючого директор BGR Group і юрисконсульта у Torrison Law Девіда Урбана та колишнього Держсекретаря США (2018-2021 рр.), якому прогноують місце в майбутній адміністрації Д. Трампа¹⁴¹, Майка Помпео для *The Wall Street Journal* «A Trump Peace Plan for Ukraine». Автори вважають, що Д. Трамп може розробити для України програму ленд-лізу на 500 млрд дол. США і зняти будь-які обмеження, щодо застосування американських озброєнь, а також посилити санкційне навантаження на РФ¹⁴².

Отже, з огляду на вищезазначені фактори, сьогодні важко спрогнозувати дії Д. Трампа щодо подальшої підтримки України через певну непередбачуваність й ситуативність його кроків.

Отже, Сполучені Штати підтримали Україну в умовах повномасштабної війни з РФ та надали безпрецедентну за обсяги військову допомогу, а також забезпечили економічну та гуманітарну підтримку Києву. Проте адміністрація Президента США Джо Байдена зіштовхнулася із цілою низкою викликів, які насамперед були спровоковані через відсутність чіткого бачення мети, а також розуміння ситуації, яка стрімко змінювалася залежно від становища на полі бою. До того ж Вашингтон намагався уникати будь-яких ризиків, які могли б призвести до подальшої ескалації, це пояснює повільні темпи надання необхідного важкого, летального озброєння для України, а також суворі обмеження, накладені американцями на застосування зброї. Адміністрація Дж. Байдена приймала рішення з огляду на ядерні погрози, які постійно лунали із Кремля, а також Президент США обережно ставився до «червоних ліній», окреслених Москвою. Відповідно, це також вплинуло на швидкість прийняття рішень у Вашингтоні, оскільки Сполучені Штати витратили багато часу для того, щоб перевірити «червоні лінії» РФ. З огляду на це, Білий дім формував

¹⁴¹ Trump's Foreign-Policy Influencers. *Foreign Policy*. 26.08.2024. URL: <https://foreignpolicy.com/2024/08/26/trump-foreign-policy-influencers-us-election-china-trade-nato-ukraine/> (date of access: 18.10.2024).

¹⁴² Urban D. J., Pompeo M. A Trump Peace Plan for Ukraine. *The Wall Street Journal*. 25.07.2024. URL: https://www.wsj.com/articles/a-trump-peace-plan-for-ukraine-russia-foreign-policy-926348cf?mod=opinion_lead_pos7 (date of access: 18.10.2024).

свою стратегію у короткостроковій перспективі, що мало негативний вплив й призвело до затягування війни.

Крім того, негативний вплив на поточну ситуацію мали внутрішні чинники політики Сполучених Штатів. Україна стала заручницею складних міжпартійних суперечок та дебатів. До того ж окремі представники американського політичного істеблішменту використовують проблему російської, загарбницької війни та питання подальшої військової допомоги для досягнення своїх цілей. Відповідно, це призвело до негативних наслідків, оскільки внутрішньополітичні протистояння у Сполучених Штатах спричинили затримки постачання озброєнь, що негативно позначилося обороноспроможності України.

Перспективи також залишаються невизначеними, оскільки здебільшого залежать від результатів виборів у Сполучених Штатах. Новообраний Президент США від республіканців Д. Трамп досить непередбачуваний, до того ж певні сумніви щодо подальшого зовнішньополітичного курсу його майбутньої адміністрації стосовно України викликають висловлювання республіканців про швидке завершення війни, а також про необхідність закінчити фінансову підтримку України. Однак, слід зауважити, що Д. Трамп на посаді Президента США був першим, хто надав Україні летальне озброєння, крім того, існують вагомі припущення, що майбутня адміністрація Д. Трампа може надати перевагу механізму «ленд-лізу» для подальшої підтримки Києва.

Загалом, допомога Сполучених Штатів позитивно вплинула на можливість обороноздатності України, оскільки без значної військової, економічної та гуманітарної підтримки США, Україні було б значно важче протистояти російській агресії. Однак Вашингтон зіштовхується з численними зовнішніми та внутрішніми викликами, що безперечно впливають на обсяги допомоги для України, а також ускладнюють процес прийняття рішень щодо швидкого надання Києву важкого летального озброєння, яке необхідне на полі

бою. Перспективи щодо подальшої військової допомоги залишаються невизначеними.

3.2 Проблеми та перспективи підтримки України країнами Євросоюзу для протидії російській агресії.

Широкомасштабне російське вторгнення в Україну стало поворотним моментом для Євросоюзу, попри те, що країни-члени в перші місяці проявили єдність перед загрозою з боку Росії та надали Україні необхідну підтримку, водночас це виявило усі недоліки та проблеми Спільної політики безпеки та оборони, які спричиняють значні труднощі в сучасних умовах. Останні десятиліття скорочення витрат на оборонну сферу, значно підірвало можливості європейського ВПК. Держави-члени ЄС виявилися неготовими спільно реагувати на нові безпекові виклики, тож Євросоюз став неспроможним діяти злагоджено в оборонній сфері, що зумовило затримки та складнощі із забезпеченням нагальних потреб України на полі бою. З огляду на тривалі дискусії навколо СПБО, а також на відсутність політичної волі з боку країн-членів ЄС, це питання довгий час не було пріоритетним. До того ж питання безпеки – це надзвичайно чутлива сфера для кожної з країн-членів ЄС, тож держави неохоче просували спільні ініціативи щодо поглиблення інтеграції в оборонній галузі задля створення спільного безпекового простору, оскільки побоювалися впливу наднаціональних структур на важливий компонент суверенної політики. Крім того, багато європейців вважали, що не має потреби у спільній, безпековій політиці, оскільки існує НАТО, а також США. Як наслідок, це призвело до відсутності скоординованості у сфері безпеки та оборони, а також спільного бачення щодо подальшого розвитку європейської військово-оборонної промисловості, ефективна робота якої, важлива задля підтримки України в умовах триваючої, російської агресії.

Однак, загарбницька війна Росії проти України, змусила Євросоюз переглянути порядок денний та надати основний пріоритет питанню Спільної

політики та оборони. Тож, Європейський Союз мобілізував свої зусилля задля посилення спільної роботи країн-членів, що завжди викликало труднощі. Починаючи з березня 2022 року, коли на неформальній зустрічі лідерів Європейського Союзу у Франції, було прийнято Версальську декларацію, яка окрім підтримки України в умовах російської війни, засвідчила прагнення країн-членів розвивати та зміцнювати власну обороноздатність, крім того, держави задекларували своє бажання поступово збільшувати видатки на оборону¹⁴³. Згодом, 21 березня 2022 р. було ухвалено документ «Стратегічний компас», який розрахований на 5-10 років й спрямований на те, щоб покращити Спільну політику безпеки та оборони ЄС¹⁴⁴.

Ці кроки засвідчили готовність ЄС адаптуватися до сучасних умов, проте для повної трансформації та активізації спільної оборонної політики, а також нарощення можливостей європейського ВПК, необхідно роки й політична воля, однак країни-члени досі відмовляються спільно працювати у сфері безпеки та оборони. Фрагментація, яка сьогодні існує в Євросоюзі щодо СПБО негативно позначається на можливостях країн виробляти достатньо зброї. Після того, як держави-члени фактично спустошили свої склади застарілих озброєнь, для того, щоб забезпечити нагальні військові потреби України в умовах російської агресії, виникла необхідність відновити збройні запаси, а також знайти способи продовжувати допомагати. Це становить певні труднощі, оскільки держави-члени не мають наміру швидко об'єднати зусилля та координувати дії у сфері закупівель. Що частково гальмує розвиток європейського ВПК, який залежить від кількості замовлень, а також прагне опиратися на довгострокові контракти, як мінімум на 10-15 років, для того, щоб розширювати та розвивати виробничі можливості, однак країни-учасниці ЄС відмовляються укладати контракти на тривалий термін. Існуючі проекти

¹⁴³ The Versailles declaration, 10 and 11 March 2022. European Council Council of the European Union. 11.03.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/11/the-versailles-declaration-10-11032022/> (date of access: 27.10.2024).

¹⁴⁴ Каракуц О. Ухвалення «Стратегічного компасу» Європейського Союзу. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 03.04.2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/ukhvalennya-stratehichnoho-kompasu-yevropeyskoho-soyuzu> (дата звернення: 27.10.2024).

для стимулювання спільних закупівель не є достатньо ефективними, зокрема EDIPRA, компенсує лише до 20% вартості контракту за умови, що зброя також буде надаватися Україні чи Молдові, крім того, бюджет програми розміром в 300 млн євро, не зможе покрити нагальні потреби країн¹⁴⁵. Сьогодні, європейська військово-оборонна промисловість фактично нездатна забезпечити потреби України на полі бою в умовах війни високої інтенсивності, зокрема українські війська потребують великої кількості артилерійських снарядів 155-мм калібру, однак ЄС досить повільно нарощує виробничі потужності, через це виникають складнощі з постачанням озброєння на фронт вчасно та реалізацією зобов'язання перед Києвом, зокрема в межах ASAP, мета якої поставити до України близько 1 млн снарядів, а також збільшити виробничу потужність ЄС до 2 млн снарядів на рік до 2025 року¹⁴⁶.

Окрім, відсутності належної координації між країнами-членами ЄС у галузі оборони та низки недоліків СПБО, здатність діяти злагоджено на міжнародній арені в умовах турбулентності й реагувати на триваючу російську війну проти України, підбивають дії Угорщини, яка займає цілком проросійську позицію. Розбіжності між державами-членами Євросоюзу та Угорщиною надзвичайно великі. Будапешт саботує підтримку для України, постійно блокує рішення в рамках ЄС щодо подальшого фінансування допомоги Києву, а також активно виступає проти санкцій Європейського Союзу. Угорщина, зокрема нинішній прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан, використовує питання європейської допомоги як інструмент для досягнення своїх політичних цілей. Крім того, занепокоєння викликають тісні контакти В. Орбана із російським президентом. Він єдиний із європейських лідерів, хто зустрічався з В. Путіним після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, до

¹⁴⁵ Bergmann M. Europe Needs a Paradigm Shift in How It Supports Ukraine. *Center for Strategic and International Studies*. 17.01.2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/europe-needs-paradigm-shift-how-it-supports-ukraine> (date of access: 27.10.2024).

¹⁴⁶ Maślanka Ł. ASAP: EU support for ammunition production in member states. *OSW Centre for Eastern Studies*. 06.09.2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2023-09-06/asap-eu-support-ammunition-production-member-states> (date of access: 27.10.2024).

того ж неодноразово. Востаннє угорський прем'єр-міністр відвідував Москву з візитом на початку липня 2024 року.

Угорщина використовує механізм прийняття рішень в ЄС, а саме принцип одностайності та право вето, задля досягнення власних цілей. Як наслідок, через інертну систему ухвалення зовнішньополітичних та безпекових рішень, Євросоюз виявився неготовим до швидкого реагування на виклики, оскільки держави-члени можуть переслідувати свої інтереси всупереч цілям ЄС, а також принципам лояльності та солідарності. Наприклад, Угорщина неодноразово гальмувала процес прийняття нових пакетів допомоги для фінансування військової підтримки для України, відповідно затримуючи зброю, яка необхідна на фронті.

Варто зауважити, що Угорщина продовжує другий рік блокувати понад 6 млрд євро на фінансування озброєнь для України в рамках Європейського фонду миру. Будапешт виставив Києву ультиматум, що кошти будуть розблоковані лише тоді, коли Україна перестане застосовувати санкції проти російської, нафтової компанії «Лукойл»¹⁴⁷. Ці кошти призначені для того, щоб частково компенсувати країнам-учасникам ЄС зброю, надіслану в Україну. Сьогодні тривають дискусії щодо того, як обійти вето Угорщини, однак партнери поки, що не дійшли згоди стосовно шляхів розблокування допомоги.

Крім того, перед Європейським Союзом з'явився новий виклик, оскільки через непевність щодо подальшого надання допомоги Сполученими Штатами спричинену виборами Президента США, а також виснажливими дискусіями й міжпартійними суперечностями в Конгресі США, які тривали навколо прийняття крайнього пакета допомоги на 60 млрд дол. США, ЄС можливо прийдеться взяти на себе провідну роль у наданні підтримки для України. Перспектива, залишитися повністю без допомоги Сполучених Штатів, малоімовірна, проте існує ризик, що фінансова підтримка може бути суттєво

¹⁴⁷ Угорщина блокуватиме €6,5 млрд на зброю для України, поки Лукойл під санкціями Києва – Сіярто. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/797089-ugorsina-blokuvatime-65-mlrd-na-zbrou-dla-ukraini-poki-lukojl-pid-sankciami-kieva-siarto/> (дата звернення: 29.10.2024).

скорочена, тож питання нарощення та зміцнення європейського військово-промислового комплексу є одним із ключових для СПБО ЄС. Оскільки, російська війна може потенційно загрожувати країнам Євросоюзу, якщо Україна не зможе протистояти РФ¹⁴⁸.

Однак, не всі країни-учасниці Європейського Союзу повністю усвідомлюють небезпеку з боку Росії, що спричиняє різні погляди на питання допомоги Україні. Наприклад, від початку російської війни, Польща, балтійські та скандинавські країни активізували свої зусилля для того, щоб надати Україні необхідну допомогу, а також активно відстоюють питання збільшення підтримки в інституціях ЄС, проте країнам центральної Європи, зокрема Німеччині знадобилося значно більше часу для того, щоб усвідомити загрозу з боку РФ для європейської безпеки¹⁴⁹. З огляду на це, між країнами-учасницями ЄС виникає чимало дискусій стосовно обсягів подальшої допомоги для України.

Крім того, слід звернути увагу на дослідження фінансової допомоги Україні від країн Заходу, зокрема інституцій Європейського Союзу, в рамках проєкту Кільського інституту світової економіки *Ukraine Support Tracker*. Крістоф Требеш, керівник аналітичної групи, яка відстежує західну допомогу Україні, оприлюднив статтю для *Vox EU* на початку 2023 р., у якій висвітлив разючу відмінність між проголошеними та виконаними зобов'язаннями. Проведене дослідження, на основі порівняння даних про обіцяне фінансування з інформацією Міністерства фінансів України про здійснені виплати, виявило, що ЄС виконує свої зобов'язання менше ніж на 50%. Проте варто зауважити, що стаття охоплює період з 24 січня 2022 р. до 15 січня 2023 р., однак з огляду на поточні тенденції, зокрема блокування Угорщиною військової допомоги в рамках ЄФМ, тривалі дискусії навколо прийняття пакета обсягом в 50 млрд

¹⁴⁸ Літра Л. Чи є у Європи можливості одноосібно підтримувати Україну?. *Центр "Нова Європа"*. 16.07.2024. URL: <https://neweurope.org.ua/analytics/en-can-europe-stand-alone-in-supporting-ukraine-scaling-up-the-defence-industry-and-funding-defence-production-2/> (дата звернення: 30.10.2024).

¹⁴⁹ The War in Ukraine: How Does it End?. *Council on Foreign Relations*. 16.01.2024. URL: <https://www.cfr.org/event/war-ukraine-how-does-it-end> (date of access: 30.10.2024).

євро для Ukraine Facility, а також суперечності щодо підтримки України серед країн-учасниць, частково подібний стан, який окреслив К. Требеш у статті, зберігається і ЄС продовжує надавати допомогу Україні зі значними затримками¹⁵⁰. Проте, нові дані Ukraine Support Tracker, які охоплюють період з 24 січня 2022 р. по 31 серпня 2024 р., свідчать про те, що попри усі складнощі, Євросоюз, автори дослідження відносять сюди сукупну допомогу інституцій ЄС та країн-учасниць, переймає лідерство США у наданні фінансової допомоги Україні, хоч і Сполучені Штати зберігають передові позиції у забезпеченні військовою допомогою, однак цей розрив поступово скорочується через уповільнення американської підтримки. Варто зауважити, що це досить нова тенденція, яка тільки набирає обертів. Хоч відмінність між зобов'язаннями та виплати досі зберігається, однак ЄС докладє значних зусиль, щоб вирішити розбіжності та продовжити підтримку України¹⁵¹.

Отже, від початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, Європейський Союз зіштовхнувся з низкою безпекових викликів, а також зі значними труднощами, що перешкоджають оперативному наданню економічної та військової допомоги. Це пов'язано з відсутністю єдності серед країн-учасниць стосовно важливої оборонної та безпекової сфери. Впродовж років держави-члени ЄС дискутували про СПБО, однак з огляду на те, що оборонна галузь це чуттєве питання для кожної з країн, вони відмовлялися делегувати ширші зобов'язання інституціям Євросоюзу та узгоджувати свої кроки в безпековій політиці з іншими державами-учасницями ЄС. До того ж тривалий мир у Європі, а також надійні, безпекові гарантії з боку США, призвели до того, що країни-члени Євросоюзу почали стрімко скорочувати витрати на оборону, і, як наслідок, європейський військово-промисловий комплекс значно скоротився. Тож, коли Росія вдерлася на територію України,

¹⁵⁰ Trebesch C. Foreign support to Ukraine: Evidence from a database of military, financial, and humanitarian aid. *Vox EU CEPR*. 21.02.2023. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/foreign-support-ukraine-evidence-database-military-financial-and-humanitarian-aid> (date of access: 31.10.2024).

¹⁵¹ Ukraine Support Tracker - A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine. Kiel Institute. 10.10.2024. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (date of access: 31.10.2024).

держави-учасниці ЄС виявилися неспроможними швидко забезпечити військові потреби на полі бою під час війни високої інтенсивності. Крім того, на заваді стали проросійські позиції окремих держав-членів ЄС, зокрема Угорщини, які використовують недосконалий механізм одноголосного ухвалення рішень та право вето для того, щоб блокувати фінансову допомогу в рамках інституцій Євросоюзу заради власних політичних цілей. Однак, попри значні труднощі, ЄС продовжує шукати шляхи для розв'язання проблем та вчиться швидко адаптуватися під сучасні умови. Варто зауважити, що це відбувається досить успішно, особливо з огляду на складні бюрократичні механізми Євросоюзу. Останнім часом, спостерігають позитивні зрушення, а саме виділення 50 млрд євро в рамках Ukraine Facility, реформування ЄФМ та затвердження 5 млрд євро для фінансування військової допомоги в рамках нового механізму Фонду допомоги Україні, початок переходу до інструменту спільних закупівель, а також поступове нарощення та зміцнення європейської ВПК. До того ж ЄС шукає різні шляхи для того, щоб обійти вето Угорщина та розблокувати понад 6 млрд євро. Варто зауважити, що сьогодні різниця між допомогою Сполучених Штатів та сукупною підтримкою Європейського Союзу стрімко скорочується. За роки повномасштабної війни Росії проти України, ЄС виробив низку ефективних програм та механізмів, які спрямовані на фінансування економічних, військових та гуманітарних потреб Києва.

З огляду на поточні тенденції, ймовірно допомога ЄС зростатиме, особливо на тлі невизначеності щодо подальшої підтримки з боку США. Крім, короткострокової допомоги, Євросоюз започаткував низку інструментів для того, щоб забезпечити бюджетну підтримку України принаймні до 2027 року, також, ЄС планує використати прибутки із заморожених російських активів, щоб передати їх Україні. До того ж частина програм для фінансування військової допомоги, спрямовані на довгострокову перспективу, поступове нарощення європейського ВПК, посилює можливості ЄС забезпечувати необхідну допомогу Україні на фронті.

3.3 Виклики і можливості подальшої підтримки України Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії в умовах російської агресії.

Від початку неправомірної, широкомасштабної війни Російської Федерації проти України, Велика Британія продемонструвала готовність підтримувати Київ «стільки, скільки це буде потрібно». Лондон надав Україні політичну, військову, економічну та гуманітарну підтримку, а також приєднався до міжнародних санкцій проти Росії. До того ж Британія шукає шляхи для довгострокової підтримки України в умовах російської агресії, а також подальшого повоєнного відновлення країни.

Насамперед варто звернути увагу на угоду про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, оскільки цей договір закладає міцний фундамент для подальшого двостороннього співробітництва країн у безпековій сфері. Ця угода була укладена в рамках ширшого процесу надання Україні довгострокових безпекових гарантій. Після тривалих переговорів, країни «Великої сімки» погодили 12 липня 2023 р. на саміті НАТО у Вільнюсі Спільну декларацію підтримки України. Країни G7, зокрема Велика Британія проголосила, що готові допомагати Україні у триваючій війні з РФ, а також у разі нового нападу з боку Росії. Загалом вищезазначена декларація, не передбачає жодних юридичних зобов'язань, проте країни, які долучилися до неї, виявили готовність розпочати переговори про укладення двосторонніх угод, які мають зобов'язальний характер. Про це зазначено безпосередньо у декларації: «Сьогодні ми розпочинаємо переговори з Україною з метою формалізації – через двосторонні безпекові зобов'язання і домовленості, узгоджені з цією багатосторонньою рамковою угодою»¹⁵². Як наслідок, Велика Британія розпочала відповідні консультації з українською стороною задля

¹⁵² «Гарантії безпеки» від G7: текст домовленості між Україною та світовими лідерами. Європейська правда. 12.07.2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/07/12/7165635/> (дата звернення: 04.11.2024).

підписання безпекового договору. Згодом, 12 січня 2024 року лідери Сполученого Королівства та України Р. Сунак і В. Зеленський підписали угоду, варто зауважити, що Британія стала першою країною, яка уклали безпековий договір з Україною в рамках процесу започаткованого на саміті НАТО у Вільнюсі. Згідно з угодою, Велика Британія взяла на себе низку зобов'язань, серед яких надання Україні всебічної військової підтримки задля захисту та відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонах, протидія військовій ескалації з боку Росії або новій агресії з боку РФ та підтримка інтеграції України до євроатлантичних інституцій. Крім того, сторони узгодили важливі пріоритети для подальшого військового співробітництва на двосторонньому рівні: «Учасники працюватимуть разом над забезпеченням стійких сил, здатних захистити Україну зараз і стримати російську агресію в майбутньому, шляхом постійного надання допомоги у сфері безпеки та сучасного військового обладнання на суші, в повітрі та на морі, в космосі та в кібернетичних сферах, визначаючи пріоритетами протиповітряну оборону, артилерію та засоби вогневого ураження дальньої дії, бронетехніку та інші ключові засоби, за необхідності, такі як бойова авіація, а також сприяючи підвищенню оперативної взаємосумісності з євроатлантичними партнерами»¹⁵³. Договір фактично формалізує підтримку Великої Британії для України, а також декларує основні напрями для двостороннього співробітництва в безпековій сфері, зокрема це обмін розвідувальними даними, кібербезпека, розвиток співпраці в оборонно-промисловій галузі та навчання військових. Варто зауважити, що угода буде чинна протягом 10 років, однак передбачена можливість продовжити дію договору в разі потреби, проте, якщо Україна приєднається до НАТО раніше, то угода автоматично буде припинена.

¹⁵³ Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. Офіційне інтернет-представництво Президента України. 12.01.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-88277> (дата звернення: 04.11.2024).

Однак, правовий статус угоди залишається невизначним, оскільки договір не ратифікований парламентами обох країн, тож документ фактично не має юридичної сили, тому існують небезпідставні побоювання, що вищезазначена двостороння угода може бути схожою на «Будапештський меморандум». Проте, варто зауважити, що у документі йдеться загалом про досить чітко окреслені зобов'язання країн, втім це не гарантії безпеки. Насамперед безпекова угода між Україною та Британією спрямована на формалізацію наявного двостороннього співробітництва, а також окреслює напрями для подальшої співпраці в галузі оборони, до того ж Британія задекларувала своє прагнення продовжувати надавати необхідну військову підтримку Україні.

Згодом, у квітні 2024 року, Британія та Україна підписали ще одну угоду оборонного характеру спрямовану на активізацію співробітництва у військово-промисловій сфері. Підписання договору відбулося під час візиту найбільшої торгівельної місії Британії до України від початку повномасштабної війни, до якої увійшли представники 29 найбільших оборонних підприємств Сполученого Королівства. Розширення співпраці між Україною та Великою Британією в оборонній галузі дозволить реалізувати десятки спільних проєктів та посилити можливості обороноздатності України, зокрема створення об'єктів для ремонту військової техніки, відновлення цивільної інфраструктури та впровадження технологій для кіберзахисту¹⁵⁴. Як зазначив Міністр оборони України Рустем Умеров: «Нова угода стане дієвим механізмом посилення нашої співпраці у військовій галузі, відкриває шлях до надання ще більшої підтримки з боку Великої Британії, залучення найпрогресивніших британських технологій для нашої оборони»¹⁵⁵. Крім того, під час візиту британської делегації було оголошено про те, що компанія ВАЕ

¹⁵⁴ UK and Ukraine sign new defence pact. *GOV.UK*. 10.04.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-and-ukraine-sign-new-defence-pact> (date of access: 04.11.2024).

¹⁵⁵ Україна та Велика Британія підписали угоду щодо співробітництва у сфері оборони. *Радіо Свобода*. 10.04.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-velyka-brytaniya-uhoda/32899107.html> (дата звернення: 04.11.2024).

Systems уклала контракт з урядом Сполученого Королівства, який передбачає створення можливостей для технічного обслуговування і ремонту легкої гармати L119 на території України. Як зазначив Міністр з питань стратегічних галузей промисловості Олександр Камишін: «Головне, чому це важливо для України — це британське обладнання, яке ремонтується британськими компаніями за кошти британського уряду, однак тут, в Україні, що робить його швидшим, ефективнішим»¹⁵⁶. З огляду на це, можна припустити, що подібна тенденція зберігатиметься й в майбутньому, більшість британської зброї будуть ремонтувати на території України, що значно полегшить і пришвидшить цей процес.

Загалом, вищезазначені угоди спрямовані на посилення довгострокового безпекового співробітництва між Великою Британією та Україною, а також покликані зміцнити співпрацю у військово-оборонній сфері та реалізувати спільні проєкти.

Крім того, варто зауважити, що Сполучене Королівство виявилось одним із найбільш відданих союзників України, оскільки навіть попри внутрішньополітичні зміни, уряд Британії підтримував подальше надання всебічної підтримки для України в умовах триваючої агресії РФ. Розбіжності між двома основними партіями лейбористів та консерваторів, не вплинули на поточну допомогу Києву, до того ж новий британський уряд, який вперше за 14 років очолили лейбористи, заявив про свою готовність надалі забезпечувати Київ необхідною допомогою. Загалом, попри поодинокі голоси, зокрема колишнього лідера Лейбористської партії Джеремі Корбіна, який співпрацює з коаліцією Stop the War, що наголошували на необхідності зупинити постачання британської зброї до України, це суттєво не вплинуло на міцну двопартійну підтримку Києва. Як зазначив К. Стармер, коментуючи спроби коаліції Stop the War зупинити подальшу допомогу Британії: «У кращому випадку вони наївні,

¹⁵⁶ Британська компанія ремонтуватиме гармати L119 в Україні. Суспільне новини. URL: <https://suspilne.media/723445-kompania-bae-systems-pidpisala-kontrakt-na-remont-garmati-l119-v-ukraini/>. (дата звернення: 04.11.2024)

в гiршому — активно допомагають авторитарним лiдерам, якi безпосередньо загрожують демократiї. Немає нiчого прогресивного в тому, щоб демонструвати прихильнiсть до агресора, коли наші союзники потребують нашої пiдтримки й, що особливо важливо, нашої допомоги зараз, як нiколи ранiше»¹⁵⁷.

Отже, вiд початку неправомiрної загарбницької вiйни Росiї Сполучене Королiвство надало Українi беззаперечну пiдтримку, а також виявилось одним iз найбільш активних союзників Києва на мiжнароднiй аренi. Лондон твердо наголошує на необхідностi продовжувати пiдтримувати Україну в умовах російської агресiї, навiть попри внутрiшньополiтичнi суперечностi. Питання допомоги Українi, стало фактично константою для зовнiшньої полiтики краiни, до того ж навiть змiна консервативного уряду на лейбористський, не вплинула на позицiю Великої Британiї щодо України, Лондон продовжує залишатися непохитним щодо пiдтримки Києва.

Крiм того, Велика Британiя разом з Україною розпочали процес формалiзацiї двостороннього безпекового спiвробiтництва, а також спiльно працюють над розширенням оборонної взаємодiї для реалiзацiї спiльних проєктiв, щоб удосконалити й пришвидшити механiзми надання вiйськової допомоги Британiї. Зокрема, безпекова угода мiж двома краiнами вiдкриває шлях до подальшого нарощення спiвпрацi в обороннiй галузi, а також формує фундамент для довгострокового партнерства краiн у сферi безпеки та оборони. Це забезпечить стабiльне та оперативне надання вiйськової допомоги Українi в умовах триваючої вiйни з РФ, або ж, якщо Росiя знову ухвалить рiшення здiйснити збройну iнтервенцiю на мiжнародно визнанi території України. Також, в рамках процесу налагодження вiйськового спiвробiтництва, сторони пiдписали оборонну угоду, яка засвiдчила прагнення активiзувати спiльну роботу над розвитком вiйськово-промислового комплексу, а також реалiзувати

¹⁵⁷ Jeremy Corbyn urges west to stop arming Ukraine. the Guardian. 02.08.2022. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2022/aug/02/jeremy-corbyn-urges-west-to-stop-arming-ukraine> (date of access: 04.11.2024).

спільні проєкти в оборонній галузі, зокрема було домовлено про спрощення процедури ремонту для певного виду британського озброєння, яке відтепер ремонтуватимуть на території України. Ця ініціатива започаткувала механізм, який в майбутньому дозволить ремонтувати більшу кількість військового обладнання на місці, що призведе до значної економії часу та ресурсів й прискорить повернення зброї в зону бойових дій. Крім того, в рамках вищезгаданої угоди планують реалізувати спільні проєкти в галузі оборони, що також матиме позитивний вплив на можливості обороноздатності України, оскільки співробітництво українських та британських військових компаній забезпечить довгостроковий розвиток для оборонної промисловості та ймовірно допоможе швидше виробляти необхідне озброєння, або ж ремонтувати. До того ж в оборонній угоді також йдеться про спільну роботу над забезпеченням засобами протиповітряної оборони й технологіями захисту від кіберзагроз, що також необхідно з огляду на характер триваючої війни Росії проти України.

Однак, варто зауважити, що попри позитивні перспективи майбутнього британсько-українського співробітництва в галузі оборони, Велика Британія взагалі не здатна замінити військову допомогу, яку надають Сполучені Штати, Лондон не має можливостей надавати Україні великі обсяги озброєння та фінансувати закупівлі необхідного обладнання у великих масштабах, тож попри непохитну відданість Сполученого Королівства підтримці України у війні з Росією, без допомоги з боку Вашингтону, Лондон самотійно не зможе забезпечити більшість потреб українців на полі бою.

Загалом, перспективи щодо подальшої допомоги Великої Британії залишаються позитивними, оскільки Київ та Лондон спільно розширюють та зміцнюють двосторонню військову співпрацю, а також планують працювати над проєктами в оборонній галузі. До того ж попри внутрішньополітичну турбулентність Великої Британії, Лондон залишався на боці України, а також продовжував надавати необхідну допомогу. Тому, можна припустити, що

найближчим часом це не зміниться й Сполучене Королівство надалі буде відданим партнером України.

Висновки до розділу 3

Від початку широкомасштабної війни Росії західні партнери надали Україні відчутну військову підтримку, однак це відбувалося значно повільніше ніж того вимагала ситуація на полі бою. Сполучені Штати обережно відносилися до питання постачання озброєння для України, оскільки остерігалися переходити «червоні лінії» Москви та спричинити подальшу ескалацію, особливо Вашингтон побоювався ядерних погроз, які регулярно лунають з боку Кремля. З огляду на тривале зволікання, війна затягувалася, ускладнюючи ситуацію на полі бою. Крім того, постало запитання, як Білий дім бачить завершення війни? Оскільки від цілі залежать засоби та шляхи реалізації, якщо зброю постачають дозованими партіями, виникло припущення, що Вашингтон не розглядає перемогу України як оптимальне завершення російської війни. Загалом, стратегія Президента США Дж. Байдена зводилася до того, щоб не дати перемогти Росії, однак за час свого перебування на посаді, він переважно уникав формулювання «перемога України». Як наслідок, відсутність чіткого бачення призвела до того, що дорогоцінний час було втрачено, а війна переросла у затяжну.

Щодо Європейського Союзу, то країни зіштовхнулися з викликами, пов'язаними із фактично відсутністю СПБО, а також наслідками скорочення видатків на європейську військову промисловість. До того ж недосконалі механізми ухвалення рішень, призвели до того, що окремі країни, зокрема Угорщина, використовують питання підтримки України, задля досягнення своїх політичних цілей. Проте, ЄС намагається адаптуватися до поточних умов, шукати шляхи вирішення труднощів, а також модернізувати наявні механізми для фінансування допомоги Україні.

Однак, попри значні виклики, які постали перед країнами Заходу, США, ЄС та Велика Британія будуть і надалі підтримувати Україну в умовах російської агресії. До того ж партнери розробили ефективні механізми для довгострокової підтримки України, а також поступово нарощують власну військову промисловість, що допоможе ефективніше забезпечувати потреби української армії на полі бою. Проте, найбільше побоювань щодо подальшої допомоги Києву викликає позиція майбутньої адміністрації Президента США. Однак, малоймовірно, що Вашингтон повністю зупинить постачання зброї для України, вірогідно будуть змінені формати двостороннього безпекового співробітництва.

Отже, попри труднощі та проблеми з якими зіштовхуються західні партнери, США, ЄС та Британія продовжують надавати всебічну підтримку Україні, а також адаптуються до сучасних умов, поступово модернізуючи власний ВПК та розробляючи механізми для довгострокової підтримки України в умовах неправомірної, загарбницької війни Росії.

ВИСНОВКИ

Загарбницька війна Росії проти України підірвала тривалий мир та безпеку на європейській частині континенту, спричинивши значні зміни для колективного Заходу. З огляду на це, провідні країни, зокрема Сполучені Штати та Велика Британія, а також Європейський Союз не могли ігнорувати варварський акт агресії з боку РФ та грубе порушення міжнародного права. Керівництво Росії, всупереч домовленостям, загальноприйнятим нормам та принципам, зокрема про недоторканність кордонів, територіальну цілісність і невтручання у внутрішні справи, ухвалило рішення розпочати загарбницьку війну. Як наслідок, колективний Захід не міг триматися осторонь, тож було вирішено надати всебічну підтримку для України.

В процесі дослідження було з'ясовано теоретичні засади і стан наукового вивчення тенденцій, проблем та перспектив підтримки України колективним Заходом. Було розглянуто погляди представників двох основних напрямів у теорії міжнародних відносин, а саме реалістичної та ліберально-ідеалістичної парадигми. Під час проведення порівняльного аналізу було виявлено суттєві розбіжності у думках між прихильниками конкуруючих теорій, зокрема реалісти стверджують, що Захід несе відповідальність за початок російської загарбницької війни, оскільки політика розширення НАТО на схід спровокувала Росію й змусила Москву розпочати війну. Натомість прихильники ліберально-ідеалістичної традиції стверджують, що справжні причини війни криються в цілому комплексі проблем, пов'язаному із імперською сутністю російської влади та бажанням В. Путіна бути при владі якнайдовше, до того ж Росія розглядає Україну як свою сферу впливу, тож відмовляється погоджуватися із євроатлантичним курсом Києва. Як наслідок, представники двох теоретичних напрямів мають різні погляди на завершення війни та військову допомогу для України. Реалісти вважають, що Сполучені Штати повинні посприяти дипломатичному врегулюванню війни та посадити Росію й Україну за стіл переговорів, коштом значних поступок з боку Києва. Однак, їхні погляди щодо військової підтримки України різняться, частина

вчених вважає, що слід значно обмежити постачання озброєння, інша ж наголошує на тому, що необхідно продовжити надавати зброю за умови того, що Україна погодиться на переговори з РФ. Натомість прихильники конкуруючої теоретичної парадигми схиляються до того, що необхідно озброїти Україну та надати усі необхідні дозволи, щоб українські війська змогли відтіснити російську армію

В ході роботи над магістерським дослідження було сформовано значну джерельну базу, яка складається із нормативно-правових актів, інформаційних матеріалів авторитетних інтернет видань, офіційних заяв, пресрелізів та інформації, а також із статистичних даних. Для того, щоб провести комплексний аналіз було використано цілу низку наукових методів, підходів та засобів.

Під час дослідження ми розглянули особливості підтримки України Сполученими Штатами, Європейським Союзом та Великою Британією. Було виявлено, що США перед початком російського, широкомасштабного вторгнення надавали Україні розвіддані про плани Росії, а також використовували низку дипломатичних інструментів, щоб стримати Москву від агресивних дій. До того ж Білий дім ухвалив рішення надати Україні партію зброї, яка придатна для використання в умовах міста, щоб надіслати сигнал Кремлю про готовність допомагати Києву, якщо Росія розпочне війну. Згодом, після початку загарбницької війни РФ, Сполучені Штати розпочали надавати Україні всебічну підтримку. Крім того, Вашингтон запровадив цілу низку санкцій для того, щоб послабити економіку Росії та скоротити можливості фінансувати військову промисловість. Загалом, Сполучені Штати є найбільшим донором військової допомоги серед країн Заходу. Також, в процесі дослідження було розглянуто механізми та інструменти, які використовує Європейський Союз для надання допомоги Україні. Було з'ясовано, що від початку повномасштабного вторгнення Євросоюз порушив табу і розпочав фінансувати надання військової підтримки для України. Для цього було використано позабюджетний інструмент Європейський фонд миру, крім того,

ЄС створив цілу низку механізмів для того щоб частково компенсувати країнам-членам витрати, пов'язані із надсиланням зброї до України. ЄС приєднався до західних санкцій проти Росії, а також було заморожено російські золотовалютні резерви на території держав-учасниць. До того ж Євросоюз погодив для України 50 млрд євро бюджетної підтримки на 2024-2027. Слід зазначити, що серед західних партнерів Європейський Союз надав Україні найбільшу економічну підтримку від початку широкомасштабного вторгнення. Також було розглянуто підтримку Великої Британії для України в умовах широкомасштабної війни Росії. Сполучене Королівство надало Києву значну військово-економічну підтримку, а також приєдналося до санкцій західних партнерів проти РФ. Варто зауважити, що від початку загарбницької війни Росії проти України, Лондон зайняв тверду проукраїнську позицію й сміливо наголошували на тому, що Україна повинна неодмінно здобути перемогу у загарбницькій війні Росії.

В процесі дослідження було проаналізовано основні проблеми та виклики у наданні допомоги Сполученими Штатами для України в умовах широкомасштабної російської війни. Зокрема, було виявлено, що Білий дім не має далекосяжного і однозначного бачення щодо завершення війни, оскільки від поставленої мети залежать засоби та шляхи реалізації. З огляду на те, що адміністрація Президента США Дж. Байдена обережно й поволі надавала Україні зброю невеликими партіями, можна зробити висновок, що Вашингтон не розглядав перемогу України у війні проти Росії як оптимальний сценарій, оскільки США мають значно більші можливості для того, щоб забезпечити потреби українських військ на полі бою. До того ж Білий дім остерігався червоних ліній, які щоразу створювала Москва, тому процес надання озброєння регулярно відтермінували. Як наслідок, це призвело до втрати дорогоцінного часу та можливостей, що призвело до затягування війни. Крім того, під час роботи над дослідженням було виявлено, що подальші перспективи надання підтримки Сполученими Штатами залишаються невідомими, з огляду на те, що складно передбачити, який політичний курс

обере нова адміністрація Президента США. Було розглянуто два ймовірні сценарії: у випадку перемоги К. Харріс політика Сполучених Штатів щодо України ймовірно не зазнає суттєвих змін; якщо Президентом США оберуть Д. Трампа, то складно однозначно передбачити зовнішньополітичний курс США з огляду на ситуативність та мінливість його рішень. Одні аналітики передбачають, що це означатиме значне скорочення військової допомоги Україні, інші переконані, що Д. Трамп може надати Україні більше зброї та усі необхідні дозволи, щоб бити по території Росії.

Крім того, в процесі дослідження було розглянуто тенденції та перспективи подальшої підтримки України Європейським Союзом та Великою Британією. Ми виявили, що повномасштабне вторгнення Росії в Україну призвело до суттєвих зрушень у Спільній політиці безпеки і оборони, крім того, постало питання про необхідність здійснювати спільні закупівлі озброєння для того, щоб активізувати європейський військово-промисловий оборонний комплекс, який після десятиліть скорочення витрат на оборону значно скоротився. До того ж Європейський Союз розпочав запровадження нових механізмів для допомоги Україні, оскільки через те, що країни ЄС надіслали велику кількість старого озброєння на потреби української армії, їхні запаси помітно скоротилися, тож виникла необхідність перейти до закупівель зброї. Тому, щоб фінансувати цю ініціативу було запроваджено новий механізм Фонд допомоги Україні розміром 5 млрд євро. До того ж ЄС розпочали поступову модернізацію ВПК, зокрема нарощення виробничих потужностей. Європейський Союз поставив перед собою амбітну ціль виготовити один мільйон снарядів для України. Варто зауважити, що в довгостроковій перспективі активізація ВПК позитивно вплине на сукупну військову допомогу ЄС. Щодо Великої Британії, то слід зазначити, що попри внутрішньополітичні проблеми та зміну консервативного уряду на ліберальний, підтримка України залишається непохитною серед політичного істеблшменту країни. Тому, Велика Британія безсумнівно продовжить надавати Україні всебічну підтримку. До того ж під час роботи над

дослідженням, було з'ясовано, що Британія та Україна підписали угоди для посилення та поглиблення двостороннього партнерства в оборонній галузі. Це гарантуватиме довгострокову підтримку з боку Великої Британії, а також спільну роботу над низкою військових проєктів, які позитивно вплинуть на обороноздатність України.

Отже, від початку неправомірної загарбницької війни Росії проти України колективний Захід надав Україні політичну, дипломатичну, військову, економічну та гуманітарну підтримку. Попри складнощі, Сполучені Штати, Європейський Союз та Велика Британія продовжують допомагати Україні, а також шукають шляхи та механізми для того, щоб вирішувати проблеми. Однак, через відсутність чіткого бачення та політичної волі, нерішучість країн заходу, зокрема Сполучених Штатів, призвели до втрати часу та затягування війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. “Гарантії безпеки” від G7: текст домовленості між Україною та світовими лідерами. *Європейська правда*. 12.07.2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/07/12/7165635/> (дата звернення: 04.11.2024).
2. «Експерименти з Британією будуть дуже дорого коштувати». Вадим Пристайко про свою відставку, «сарказм Зеленського» і перспективи НАТО. *Радіо Свобода*. 15.12.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/posol-vadym-prystayko-pro-svoyu-vidstavku-sarkazm-zelensko-ho-perspektyvu-nato-/32726010.html> (дата звернення: 01.11.2024).
3. 50 млрд для України. Що потрібно знати про нову допомогу ЄС. *dw.com*. 29.02.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/50-mlrd-dla-ukraini-so-potribno-znati-pro-novu-dopomogu-es2-a-68188377/a-68188377> (дата звернення: 26.10.2024).
4. Акт від 06.04.2022, «Закон про ленд-ліз на захист демократії України від 2022 року». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22010?an=29> (дата звернення: 19.10.2024).
5. Американський ленд-ліз для України закінчився, так і не почавшись. Чому він не запрацював. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c4n5p6pgengo> (дата звернення: 19.10.2024).
6. Байден розповів про перший пакет санкцій проти Росії через визнання угруповань на Донбасі. *Радіо Свобода*. 22.02.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-baiden-pershyyi-paket-sanktsii-proty-rosia/31717295.html> (дата звернення: 25.09.2024).
7. Британська компанія ремонтуватиме гармати L119 в Україні. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/723445-kompania-bae-systems-pidpisala-kontrakt-na-remont-garmati-l119-v-ukraini/>. (дата звернення: 04.11.2024)
8. Велика Британія оголосила про виділення Україні найбільшого пакета військової допомоги. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/729963-velika-britania-ogolosila-pro-vidilenna-ukraini-najbilsogo-v-istorii-paketa-vijskovo-i-dopomogi/> (дата звернення: 02.11.2024).
9. Вибори у Британії: лейбористи перемогли, Ріші Сунак визнав поразку, Кір Стармер буде прем'єром. *BBC News Україна*. 05.07.2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw0yp753ze2o> (дата звернення: 02.11.2024).
10. Виступ Президента Байдена щодо об'єднання зусиль вільного світу, спрямованих на підтримку народу України. *U.S. Embassy in Ukraine*. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-president-biden-on-the-united-efforts-of-the-free-world-to-support-the-people-of-ukraine/> (дата звернення: 06.10.2024).

11. Візит Кулеби до США «дуже вчасний» з огляду на безпекові виклики в регіоні – експерти. *Радіо Свобода*. 10.10.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vizyt-kuleba-ssha/31555446.html>.
12. Візит Президента США Джо Байдена в Україну. *Посольство України в Сполучених Штатах Америки*. 20.02.2023. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/news/vizit-prezidenta-ssha-dzho-bajdena-v-ukrayinu> (дата звернення: 07.10.2024).
13. Волкова Н. (2023). ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ. *Економіка та суспільство*, (48). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52> (дата звернення: 09.10.2023).
14. Давиденко Б., Рещук К. «Статус мирних переговорів з Росією – це удар по Вінниці і Миколаєву». Інтерв'ю голови МЗС Дмитра Кулеби. *Forbes.ua*. 18.07.2022. URL: https://forbes.ua/inside/status-mirnikh-peregovoriv-z-rosieyu-tse-udar-po-vinnitsi-udari-po-mikolaevu-intervyu-dmitra-kulebi-18072022-7211?fbclid=IwAR11F7sABXRQwZfFC_kgfgO7KEqS8r3_MyFQ3nr8SiU8wQ3ITfNkSTm3v0U (дата звернення: 19.10.2024).
15. Дж. Д. Венс: віцепрезидент Трампа, який пропонує Україні поступитися територіями. *BBC News Україна*. 16.06.2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cjm977vd13ko> (дата звернення: 16.10.2024).
16. Джонсон у Києві: більше зброї, гроші і відбудова Києва. *DW*. 09.04.2022. URL: <https://www.dw.com/uk/premier-ministr-velykobrytanii-borys-dzhonson-prybuv-do-kyieva-a-61418698/a-61418698> (дата звернення: 01.11.2024).
17. Європейський парламент підтримав законопроект про спільні закупівлі в оборонній сфері. *EU NEIGHBOURS east*. 13.09.2023. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yevropejskuj-parlament-pidtrymav-zakonproyekt-pro-spilni-zakupivli-v-oboronnij-sferi/> (дата звернення: 24.10.2024).
18. Євросоюз надасть Україні летальну зброю на 500 мільйонів. *dw.com*. 27.02.2022. URL: <https://www.dw.com/uk/yes-nadast-ukraini-letalnu-zbroiu-upershe-za-svoiu-istoriiu/a-60937073> (дата звернення: 23.10.2024).
19. ЄС засудив вторгнення Росії в Україну. *EU NEIGHBOURS east*. 24.02.2022. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yes-zasudyv-vtorgnennya-rosiyi-v-ukrayinu/> (дата звернення: 21.10.2024).
20. ЄС остаточно затвердив шостий пакет санкцій проти Росії. *dw.com*. 03.06.2022. URL: <https://www.dw.com/uk/yes-ostatochno-zatverdyv-shostyi-paket-sanktsii-proty-rosii/a-62015512> (дата звернення: 22.10.2024).

21. ЄС подовжує економічні санкції проти Росії через дестабілізацію України ще на шість місяців. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D1%83%D1%94-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7-%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%89%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%88%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%8F%D1%86%D1%96%D0%B2_uk?s=232 (дата звернення: 22.10.2024).
22. За підтримку України Грін ініціює відставку спікера Палати представників Джонсона. *Радіо Свобода*. 02.05.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/mardzhori-hrin-initsiyeyu-vidstavku-dzhonsona-ukrayina/32930061.html> (дата звернення: 15.10.2024).
23. Звернення Прем'єр-міністра до нації з приводу російського вторгнення в Україну: 24 лютого 2022 р. *GOV.UK*. 24.02.2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-address-to-the-nation-on-the-russian-invasion-of-ukraine-24-february-2022.uk> (дата звернення: 01.11.2024).
24. Зима В. М. (2023). МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ (ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ДОПОМОГИ). *Київський часопис права*, (3), 62-67. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.3.9> (дата звернення: 09.10.2023).
25. Іжак О. Захід прийняв ключове рішення щодо Росії: чого чекати Україні. *Дзеркало тижня*. 25.03.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/international/zakhid-prijnjav-kljuchove-rishennja-shchodo-rosiji-choho-chekati-ukrajini.html> (дата звернення: 06.10.2024).
26. Історичний момент: Україна отримала статус кандидата в ЄС. *BBC News Україна*. 23.06.2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61889833> (дата звернення: 21.10.2024).
27. Каракуц О. Значення та наслідки ухвалення США «Закону про ленд-ліз на захист демократії в Україні». *Національний інститут стратегічних досліджень*. 11.05.2022.

- URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/znachennya-ta-naslidky-ukhvalennya-ssha-zakonu-pro-lend-liz-na> (дата звернення: 19.10.2024).
28. Каракуц О. Ухвалення «Стратегічного компасу» Європейського Союзу. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 03.04.2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/ukhvalennya-stratehichnoho-kompasu-yevropeysko-ho-soyuzu> (дата звернення: 27.10.2024).
29. Кірбі: США надають Україні пріоритет у постачанні ракет для Patriot і NASAMS, відклавши замовлення інших країн. *Голос Америки Українською*. 20.06.24. URL: <https://www.holosameryky.com/a/patriot-ukraїina-priorytet/7663372.html> (дата звернення: 30.09.2024).
30. Крась О. САНКЦІЇ США ПРОТИ РФ: ПОТОЧНИЙ ОГЛЯД ТА ПЕРСПЕКТИВИ. Prism UA. 04.08.2023. URL: https://prismua.org/us_sanctions/ (дата звернення: 25.09.2024).
31. Літра Л. Чи є у Європи можливості одноосібно підтримувати Україну?. *Центр "Нова Європа"*. 16.07.2024. URL: <https://neweurope.org.ua/analytics/en-can-europe-stand-alone-in-supporting-ukraine-scaling-up-the-defence-industry-and-funding-defence-production-2/> (дата звернення: 30.10.2024).
32. Паламарчук М. та ін. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 17.11.2023. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidy/mizhnarodni-sanktsiyi-yak-instrument-strymuvannya-rosiysko-yi> (дата звернення: 26.09.2024).
33. М'ясищев О., Раєвський Д. Американський Інститут Квінсі закликає віддати Росії окуповані Донбас і Крим та припинити активно озброювати Україну. Чому відомий think tank виправдовує агресію – пояснюємо (оновлено). *Бабель*. URL: <https://babel.ua/texts/109084-amerikanskiy-institut-kvinsi-zaklikaye-viddati-rosiji-okupovani-donbas-i-krim-ta-pripiniti-aktivno-ozbroyuvati-ukrajinu-chomu-vidomiy-think-tank-vipravdovuye-agresiyu-royasnyuyemo> (дата звернення: 10.11.2024).
34. Міжнародна система S.W.I.F.T. *Банк Південний*. URL: <https://bank.com.ua/swift> (дата звернення: 22.10.2024).
35. Міністр оборони Великої Британії під час візиту до Одеси анонсував пакет допомоги Україні. *Суспільне Одеса*. URL: <https://suspilne.media/odesa/785363-ministr-oboroni-velikoi-britanii-pid-cas-vizitu-do-odesi-ogolosiv-paket-dopomogi-ukraini/> (дата звернення: 02.11.2024).
36. Міністр оборони України анонсував нові поставки озброєння США. *Радіо Свобода*. 22.01.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-dopomoha-ssha-ukraina/31670824.html>.

37. Мінфін: Україна отримала десятий транш масштабної макрофінансової допомоги від ЄС у розмірі 1,5 млрд євро. *Урядовий портал*. 22.10.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-ukraina-otrymala-desiatyi-transh-masshtabnoi-makrofinansovoi-dopomohy-vid-ies-u-rozmiri-15-mlrd-ievro> (дата звернення: 26.10.2024).
38. Мороз Н. В., Косик В. М. (2022). Фінансова допомога Україні від міжнародних партнерів у період війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (5). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-08-01> (дата звернення: 09.10.2023).
39. Бетлій О. та ін. Ukraine Facility: на що та на яких умовах будуть витрачені 50 млрд євро від ЄС. *Європейська правда*. 29.02.2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/02/29/7180668/> (дата звернення: 26.10.2024).
40. Окуньовська Ю. В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. Вісник ДонНУ імені Василя Стуса, Сер.: *Політичні науки*. 2022. № 7. С. 70–74
41. ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ. *ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ*. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2024).
42. Президент Байден: Що Америка буде робити і чого не буде робити в Україні. *US Embassy in Ukraine*. 01.06.2022. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/president-biden-on-staying-the-course-in-ukraine/> (дата звернення: 18.10.2024).
43. Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон звернувся до Верховної Ради України. *Офіційний портал Верховної Ради України*. 03.05.2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/222455.html> (дата звернення: 01.11.2024).
44. Рій Г. (2022) Approaches of Southern European countries in supporting Ukraine after the full-scale russian invasion on 24 february 2022 (during february —august 2022) *Європейські історичні студії: науковий журнал*. (22). pp104-124. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/> (дата звернення: 09.10.2023).
45. Ромашенко С., Наконечна Є. Білий дім: Росія готує привід для вторгнення в Україну. 15.01.2022. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/bilyi-dim-rosiia-hotuie-pryvid-dlia-vtorhnennia-v-ukrainu/a-60432961> (дата звернення: 23.09.2024).
46. Росія знову стягує війська до кордону з Україною – The Washington Post. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rosiya-kordon-viyska-ukrayina/31538144.html>.
47. Сидорук Т. В., Павлюк В. В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни росії проти України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 20.09.2022 URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/rozshyrennya-nato-yak-falshyvyy-pryvid-dlya-vupravdannya-viyny-rosiyi-proty-ukrayiny> (дата звернення: 10.11.2024).

48. Стужук Ю. (2022). Співробітництво України та Великої Британії в умовах російсько-української війни. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень, 2(75), 135–140.
49. Трамп пообіцяв завершити війну Росії та України за добу і врятувати світ від Третьої світової. *BBC News Україна*. 26.03.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65082399> (дата звернення: 16.10.2024).
50. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. 12.01.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-88277> (дата звернення: 04.11.2024).
51. Угорщина блокуватиме €6,5 млрд на зброю для України, поки Лукаш під санкціями Києва – Сіярто. *Суспільне новини*. URL: <https://susplne.media/797089-ugorsina-blokuvatime-65-mlrd-na-zbrou-dla-ukraini-poki-lukojl-pid-sankciam-kieva-siarto/> (дата звернення: 29.10.2024).
52. Україна отримає від Великобританії 500 млн дол. США через проект Світового банку. *Міністерство Фінансів України*. 23.12.2022. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_will_receive_usd_500_million_from_the_uk_through_the_world_bank_project-3781 (дата звернення: 02.11.2024).
53. Україна отримала 4,2 млрд євро від ЄС в межах Ukraine Facility. Третя частина траншу – безповоротне фінансування. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-otrymala-42-mlrd-ievro-vid-ies-v-mezhakh-ukraine-facility-tretia-chastyna-transhu-bezporotne-finansuvannia> (дата звернення: 26.10.2024).
54. Україна та Велика Британія підписали угоду щодо співробітництва у сфері оборони. *Радіо Свобода*. 10.04.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-velyka-brytaniya-uhoda/32899107.html> (дата звернення: 04.11.2024).
55. Урсула фон дер Ляєн: нові масштабні санкції завдадуть потужного удару по Росії. *EU NEIGHBOURS east*. 25.10.2022. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/ursula-fon-der-lyayen-novi-masshtabni-sankcziyi-zavdadut-potuzhnogo-udaru-po-rosiyi/> (дата звернення: 22.10.2024).
56. Чупрій Л. Геополітична підтримка України в умовах повномасштабної російської агресії. *Геополітика України: історія і сучасність*. *Геополітика України: історія і сучасність*. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/280869> (дата звернення: 09.10.2023).
57. Ядерний блеф. Як і коли Росія погрожує перетворити світ на «радіоактивний попіл». *detector.media*. 07.08.2024. URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta->

- vplivi/post/35762/2024-08-07-yadernyy-blef-yak-i-koly-rosiya-pogrozhuie-peretvoryty-svit-na-radioaktyvnyu-popil/ (дата звернення: 08.10.2024).
58. Cohen R. S., Gentile G. How Not to Help Ukraine. *Rand*. 14.06.2023. URL: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/06/how-not-to-help-ukraine.html> (date of access: 15.10.2024).
59. 2022 State of the Union Address by President von der Leyen. *European Commission*. 14.09.2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_5493 (date of access: 21.10.2024).
60. About EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260 (date of access: 24.10.2024).
61. Alba D. Russia has been laying groundwork online for a ‘false flag’ operation, misinformation researchers say. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/02/19/business/russia-has-been-laying-groundwork-online-for-a-false-flag-operation-misinformation-researchers-say.html>.
62. Ammunition for Ukraine: Council agrees €1 billion support under the European Peace Facility. *European Council Council of the European Union*. 13.04.2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/13/ammunition-for-ukraine-council-agrees-1-billion-support-under-the-european-peace-facility/> (date of access: 24.10.2024).
63. Applebaum A. The Reason Putin Would Risk War. *The Atlantic*. 03.02.2022. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/> (date of access: 12.11.2024).
64. Bergmann M. Europe Needs a Paradigm Shift in How It Supports Ukraine. *Center for Strategic and International Studies*. 17.01.2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/europe-needs-paradigm-shift-how-it-supports-ukraine> (date of access: 27.10.2024).
65. Bertuca T. U.S. to redirect foreign sales of air defense missiles toward Ukraine | InsideDefense.com. *Inside Defense*. 20.06.24. URL: <https://insidedefense.com/insider/us-redirect-foreign-sales-air-defense-missiles-toward-ukraine> (date of access: 30.09.2024).
66. Biden administration sends Congress long-awaited Ukraine strategy report, sources say. *Reuters*. 10.09.2024. URL: <https://www.reuters.com/world/us/biden-administration-sends-congress-long-awaited-ukraine-strategy-report-sources-2024-09-09/> (date of access: 09.10.2024).

67. Biden: 'Ukraine Will Never Be a Victory for Russia. Never'. *U.S. Department of Defense*. 21.02.2023. URL: <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3304356/> (date of access: 09.10.2024).
68. Britain could send MORE weapons to Ukraine. *Daily Mail*. 19.01.2022. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10420277/Britain-send-weapons-Ukraine-Defence-Secretary-Ben-Wallace-pledges-support.html> (date of access: 01.11.2024).
69. Britain warns Putin: don't invade Ukraine. *Reuters*. 09.12.2021. URL: https://www.reuters.com/world/europe/britain-warns-putin-dont-invade-ukraine-2021-12-09/?taid=61b248da78093a00016250ee&utm_campaign=trueAnthem:+Trending+Content&utm_medium=trueAnthem&utm_source=twitter (date of access: 01.11.2024).
70. Consolidated Russia Sanctions Data Dashboard. *Castellum.AI*. URL: <https://www.castellum.ai/russia-sanctions-dashboard> (date of access: 26.09.2024).
71. Daalder I. How to ensure a strong, independent Ukraine. *POLITICO*. 05.07.2023. URL: <https://www.politico.eu/article/ivo-daalder-how-to-ensure-a-strong-independent-ukraine/> (date of access: 13.11.2024).
72. Defense Production for Ukraine: Background and Issues for Congress. *Congressional research service*. 16.09.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R48182> (date of access: 30.09.2024).
73. Detailed timeline of UK military assistance to Ukraine (February 2022-present). *UK Parliament*. 19.10.2024. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9914/> (date of access: 02.11.2024).
74. Economy and Finance: Ukraine. *European Commission*. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/international-economic-relations/candidate-and-neighbouring-countries/neighbouring-countries-eu/neighbourhood-countries/ukraine_en#macro-financial-assistance (date of access: 26.10.2024).
75. EU adopts package of sanctions in response to Russian recognition of Ukraine's breakaway regions and sending of troops. *EU NEIGHBOURS east*. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu-adopts-package-of-sanctions-in-response-to-russian-recognition-of-ukraines-breakaway-regions-and-sending-of-troops/> (date of access: 22.10.2024).
76. EU assistance to Ukraine. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_en#macro-financial-assistance-and-budget-support (date of access: 26.10.2024).

77. EU Blocks More Than €200 Billion in Russian Central Bank Assets. *Bloomberg*. 25.05.2023. URL: https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-05-25/eu-has-blocked-200-billion-in-russian-central-bank-assets?utm_source=website&utm_medium=share&utm_campaign=twitter&utm_source=embedded-checkout-banner (date of access: 22.10.2024).
78. EU energy mix and import dependency - Statistics Explained. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_energy_mix_and_import_dependency&stable=1#Oil (date of access: 23.10.2024).
79. EU Gives Initial Backing to €5 Billion Weapons Fund for Ukraine. *Bloomberg*. 13.03.2024. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-03-13/eu-gives-initial-backing-to-5-billion-weapons-fund-for-ukraine> (date of access: 24.10.2024).
80. EU joint procurement of ammunition and missiles for Ukraine: Council agrees €1 billion support under the European Peace Facility. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/05/05/eu-joint-procurement-of-ammunition-and-missiles-for-ukraine-council-agrees-1-billion-support-under-the-european-peace-facility/> (date of access: 24.10.2024).
81. EU military support for Ukraine. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/military-support-ukraine/#needs> (date of access: 24.10.2024).
82. EU Proposes Revamp of \$5 Billion Ukraine Military Aid Fund. *Bloomberg*. 19.01.2024. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-01-19/eu-proposes-revamp-of-5-billion-ukraine-military-aid-fund> (date of access: 24.10.2024).
83. EU sanctions against Russia. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/#military-aggression> (date of access: 23.10.2024).
84. European Peace Facility. *European Council Council of the European Union*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/#ukraine> (date of access: 23.10.2024).
85. European Peace Facility. *Service for Foreign Policy Instruments*. URL: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en (date of access: 23.10.2024).
86. Extraordinary revenues generated by immobilised Russian assets: Council greenlights the use of net windfall profits to support Ukraine's self-defence and reconstruction. *European Council Council of the European Union*. 21.05.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/05/21/extraordinary-revenues->

- generated-by-immobilised-russian-assets-council-greenlights-the-use-of-windfall-net-profits-to-support-ukraine-s-self-defence-and-reconstruction/ (date of access: 22.10.2024).
87. Fact Sheet on Efforts of Ukraine Defense Contact Group – National Armaments Directors. *U.S. Department of Defense*. 06.09.2024. URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3897721/fact-sheet-on-efforts-of-ukraine-defense-contact-group-national-armaments-direc/> (date of access: 06.10.2024).
 88. Foreign, Commonwealth & Development Office. UK support to Ukraine: factsheet. *GOV.UK*. 21.08.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-support-to-ukraine-factsheet/uk-support-to-ukraine-factsheet> (date of access: 01.11.2024).
 89. Global businesses pledge to back Ukraine's recovery as PM sets out major financial package. *GOV.UK*. 21.06.2023. URL: <https://www.gov.uk/government/news/global-businesses-pledge-to-back-ukraines-recovery-as-pm-sets-out-major-financial-package> (date of access: 02.11.2024).
 90. Groves S., Jalonick M. C. To pass Ukraine aid, 'Reagan Republican' leaders in Congress navigated a party transformed by Trump. *AP News*. 24.04.2024. URL: <https://apnews.com/article/ukraine-aid-congress-republicans-trump-johnson-mcconnell-4cb76cfdfc38f35c1bda2ac8915b179> (date of access: 15.10.2024).
 91. Grygiel J. The Right Way to Quickly End the War in Ukraine. *Foreign Affairs*. 25.07.2024. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/right-way-quickly-end-war-ukraine> (date of access: 08.10.2024).
 92. Harris S. et al. Road to war: U.S. struggled to convince allies, and Zelensky, of risk of invasion. *The Washington Post*. 16.08.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/ukraine-road-to-war/> (date of access: 24.09.2024).
 93. How Europe can cut natural gas imports from Russia significantly within a year - News. *IEA*. URL: <https://www.iea.org/news/how-europe-can-cut-natural-gas-imports-from-russia-significantly-within-a-year> (date of access: 23.10.2024).
 94. International Fund for Ukraine (IFU). *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/guidance/international-fund-for-ukraine-ifu> (date of access: 02.11.2024).
 95. Jeremy Corbyn urges west to stop arming Ukraine. *the Guardian*. 02.08.2022. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2022/aug/02/jeremy-corbyn-urges-west-to-stop-arming-ukraine> (date of access: 04.11.2024).
 96. Joint Statement from the REPO Task Force. *U.S. Department of the Treasury*. 09.03.2022. URL: https://home-treasury.gov.translate.google.com/news/press-releases/jy1329?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc (date of access: 26.09.2024).

97. Kimmage M. Trump Is Unlikely to Abandon Ukraine—and Might Dangerously Escalate the War. *The Wall Street Journal*. 09.05.2024. URL: <https://www.wsj.com/politics/trump-is-unlikely-to-abandon-ukraineand-might-even-escalate-the-war-356a2825> (date of access: 16.10.2024).
98. Kupchan C. A. It's Time to Bring Russia and Ukraine to the Negotiating Table. *The New York Times*. 02.10.2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/11/02/opinion/russia-ukraine-negotiation.html> (date of access: 10.11.2024).
99. Kurnosenko L. (2022). PROBLEMS AND FEATURES OF INTERNATIONAL FINANCIAL SUPPORT OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR. *Public Administration and Regional Development*, (15), 255-274. <https://doi.org/10.34132/pard2022.15.13> (дата звернення: 09.10.2023).
100. Lebow R. N. International Relations Theory and the Ukrainian War. *De Gruyter*. 01.05.2022. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/auk-2022-2021/html> (date of access: 10.11.2024).
101. Lieven A. The Ethics of Realism. *Dissent Magazine*. URL: <https://www.dissentmagazine.org/article/the-ethics-of-realism/> (date of access: 10.11.2024).
102. Maślanka Ł. ASAP: EU support for ammunition production in member states. *OSW Centre for Eastern Studies*. 06.09.2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2023-09-06/asap-eu-support-ammunition-production-member-states> (date of access: 27.10.2024).
103. Masters J., Merrow W. How Much U.S. Aid Is Going to Ukraine?. *Council on Foreign Relations*. 27.09.2024. URL: <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine> (date of access: 05.10.2024).
104. McCabe E. M., Brown N. M. U.S. Direct Financial Support for Ukraine. *Congressional research service*. 15.08.2024. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12305> (date of access: 05.10.2024).
105. McFaul M. How to Get a Breakthrough in Ukraine. *Foreign Affairs*. 30.01.2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/how-get-breakthrough-ukraine> (date of access: 12.11.2024).
106. Mearsheimer J. J. The Causes and Consequences of the Ukraine Crisis. *The National Interest*. 23.06.2022. URL: <https://nationalinterest.org/feature/causes-and-consequences-ukraine-crisis-203182> (date of access: 10.11.2024).
107. Mearsheimer J., Rosato S. The Russian invasion was a rational act. *UnHerd*. 14.09.2023. URL: <https://unherd.com/2023/09/the-russian-invasion-was-a-rational-act/> (date of access: 10.11.2024).

108. N. Wolkov et al. Russian Offensive Campaign Assessment. *Institute for the Study of War*. 16.04.2024. URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-april-16-2024> (date of access: 15.10.2024).
109. NATIONAL DEFENSE AUTHORIZATION ACT FOR FISCAL YEAR 2016. U.S. *Government Publishing Office*. 25.11.2015. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-114publ92/html/PLAW-114publ92.htm> (date of access: 30.09.2024).
110. On-the-Record Press Gaggle by White House National Security Communications Advisor John Kirby. *The White House*. 20.06.2024. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2024/06/20/on-the-record-press-gaggle-by-white-house-national-security-communications-advisor-john-kirby-15/> (date of access: 30.09.2024).
111. Patman R. G. Liberal hawks versus realist doves: who is winning the ideological war over the future of Ukraine?. *The Conversation*. 26.01.2023. URL: <https://theconversation.com/liberal-hawks-versus-realist-doves-who-is-winning-the-ideological-war-over-the-future-of-ukraine-198652> (date of access: 12.11.2024).
112. Press statement by President von der Leyen on the Commission's proposals regarding REPowerEU, defence investment gaps and the relief and reconstruction of Ukraine. *European Commission*. 28.05.2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/statement_22_3164 (date of access: 22.10.2024).
113. REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition*. *European Commission*. 18.05.2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3131 (date of access: 22.10.2024).
114. Russia-Ukraine tensions: UK sends 30 elite troops and 2,000 anti-tank weapons to Ukraine amid fears of Russian invasion. *Sky News*. 20.01.2022. URL: <https://news.sky.com/story/russia-invasion-fears-as-britain-sends-2-000-anti-tank-weapons-to-ukraine-12520950> (date of access: 01.11.2024).
115. Starmer pledges UK support to Ukraine amid anniversary of independence. *the Guardian*. 24.08.2024. URL: <https://www.theguardian.com/world/article/2024/aug/24/starmer-pledges-uk-support-to-ukraine-amid-anniversary-of-independence> (date of access: 02.11.2024).
116. Stent A. How would Trump and Harris handle the Russia-Ukraine war?. *Brookings*. 01.10.2022. URL: <https://www.brookings.edu/articles/how-would-trump-and-harris-handle-the-russia-ukraine-war/> (date of access: 18.10.2024).

117. Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics. *Eurostat statistics explained*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics (date of access: 26.10.2024).
118. The Versailles declaration, 10 and 11 March 2022. *European Council Council of the European Union*. 11.03.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/11/the-versailles-declaration-10-11032022/> (date of access: 27.10.2024).
119. The War in Ukraine: How Does it End?. *Council on Foreign Relations*. 16.01.2024. URL: <https://www.cfr.org/event/war-ukraine-how-does-it-end> (date of access: 30.10.2024).
120. The world according to Mike Johnson. *Punchbowl News*. 11.10.2024. URL: <https://punchbowl.news/article/house/mike-johnson-nearly-one-year-as-speaker/> (date of access: 16.10.2024).
121. Thiessen M. A. Opinion Ukraine aid's best-kept secret: Most of the money stays in the U.S.A. *The Washington Post*. 29.11.2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/11/29/ukraine-military-aid-american-economy-boost/> (date of access: 05.10.2024).
122. Trebesch C. Foreign support to Ukraine: Evidence from a database of military, financial, and humanitarian aid. *Vox EU CEPR*. 21.02.2023. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/foreign-support-ukraine-evidence-database-military-financial-and-humanitarian-aid> (date of access: 31.10.2024).
123. Trump's Foreign-Policy Influencers. *Foreign Policy*. 26.08.2024. URL: <https://foreignpolicy.com/2024/08/26/trump-foreign-policy-influencers-us-election-china-trade-nato-ukraine/> (date of access: 18.10.2024).
124. U.S. Departments of Treasury and Justice Launch Multilateral Russian Oligarch Task Force. *U.S. Department of the Treasury*. 16.03.2022. URL: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0659> (date of access: 26.09.2024).
125. U.S. Security Cooperation with Ukraine. *United States Department of State*. 2.09.24. URL: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/#:~:text=Since%20January%202021,%20the%20United,Ukraine's%20sovereignty%20and%20territorial%20integrity.> (date of access: 26.09.2024).
126. UK and Ukraine sign new defence pact. *GOV.UK*. 10.04.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-and-ukraine-sign-new-defence-pact> (date of access: 04.11.2024).
127. UK government's humanitarian response to Russia's invasion of Ukraine. *GOV.UK*. 08.04.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-governments->

- humanitarian-response-to-russias-invasion-of-ukraine-facts-and-figures/2e11bb1d-2a9c-4ebe-b035-5a3984f59dbc (date of access: 03.11.2024).
128. UK support to Ukraine: factsheet. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-support-to-ukraine-factsheet/uk-support-to-ukraine-factsheet> (date of access: 02.11.2024).
 129. UK targets Russian military with further sanctions. *BBC*. 22.02.2024. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-68371974> (date of access: 01.11.2024).
 130. Ukraine Assistance Fund: Council allocates €5 billion under the European Peace Facility to support Ukraine militarily. *European Council Council of the European Union*. 18.03.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/03/18/ukraine-assistance-fund-council-allocates-5-billion-under-the-european-peace-facility-to-support-ukraine-militarily/> (date of access: 24.10.2024).
 131. Ukraine Family Scheme, Ukraine Sponsorship Scheme (Homes for Ukraine) and Ukraine Extension Scheme visa data. *GOV.UK*. 26.05.2024. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/ukraine-family-scheme-application-data/ukraine-family-scheme-and-ukraine-sponsorship-scheme-homes-for-ukraine-visa-data--2> (date of access: 03.11.2024).
 132. Ukraine Support Tracker - A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine. *Kiel Institute*. 10.10.2024. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (date of access: 31.10.2024).
 133. Ukrainian troops better prepared for war after training in the UK - NAO press release. *National Audit Office (NAO)*. 11.10.2024. URL: <https://www.nao.org.uk/press-releases/investigation-into-military-support-for-ukraine/> (date of access: 02.11.2024)
 134. Urban D. J., Pompeo M. A Trump Peace Plan for Ukraine. *The Wall Street Journal*. 25.07.2024. URL: https://www.wsj.com/articles/a-trump-peace-plan-for-ukraine-russia-foreign-policy-926348cf?mod=opinion_lead_pos7 (date of access: 18.10.2024).
 135. USAID Announces \$3.9 billion in Direct Budget Support to the Government of Ukraine. *U.S. Agency for International Development*. 08.08.2024. URL: <https://www.usaid.gov/news-information/press-releases/aug-08-2024-usaid-announces-39-billion-direct-budget-support-government-ukraine> (date of access: 05.10.2024).
 136. Use of Presidential Drawdown Authority for Military Assistance for Ukraine. *United States Department of State*. 27.09.2024. URL: <https://www.state.gov/use-of-presidential-drawdown-authority-for-military-assistance-for-ukraine/> (date of access: 28.09.2024).

137. Walt S. M. Liberal Illusions Caused the Ukraine Crisis. *Foreign Policy*. 19.01.2022. URL: <https://foreignpolicy.com/2022/01/19/ukraine-russia-nato-crisis-liberal-illusions/> (date of access: 13.11.2024).
138. Walt S. M. The Morality of Ukraine's War Is Very Murky. *Foreign Policy*. 22.09.2024. URL: <https://foreignpolicy.com/2023/09/22/ukraine-war-ethics-morality-murky/> (date of access: 10.11.2024).
139. Zagorodnyuk A., Cohen E. A. A Theory of Victory for Ukraine. *Foreign Affairs*. 21.05.2024. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/theory-victory-ukraine> (date of access: 18.10.2024).